

ទស្សនាវដ្តីនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

វិស័យក ការពិត

◆ ព្រះសាវមន្ទីរ

◆ សង្គមព្រះមហាក្សត្រី និងរាជ្យ មុនីនាថ សីហនុ ព្រះមហាក្សត្រីខ្មែរយាង
រួមជីវិតជាមួយប្រជាជាតិ ឆ្លងកាត់ជំងឺជាតិស័យ និងទុក្ខលំបាក

បែកខ្ញែកដោយឥតគិតថ្លៃដល់មន្ទីរ ស្រុក និងយុំ ទូទាំងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

លេខ៣១៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៦

ទស្សនាវដ្តីនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

បាតិកា

សំបុត្រ

- ◆ ព្រះ សារមន្ទីរ ១
- ◆ សម្តេចព្រះមហាក្សត្រី នរោត្តម មុនីនាថ សីហនុ ព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរយាងរួមដំណើរ ២
- ◆ កម្ពុជា ប្រកាន់យកយន្តការផ្សះផ្សាដោយបន្ទុកក្រោម អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីនីតិ ៥
- ◆ អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីច្បាប់ ៧
- ◆ ការវិនិយោគលើវិស័យសន្តិសុខជាតិ ៩
- ◆ ជំនាន់អ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបប្រល័យ ១២
- ◆ ពី «នរកនៅថ្ងៃទៅ ថ្ងៃនស្ទើរនៅ ហ៊ីលីពីន» ... ១៣
- ◆ ទស្សនា ហកម្មយានយន្តរបស់ជប៉ុននៅ ១៥

ផ្នែកឯកសារ

- ◆ ខឹម ខាន់ ហៅ សំអាង៖ អនុលេខា ស្រុក..... ១៦
- ◆ កក់ យឹម ៖ ប្រជាជនសហករណ៍ស្រែធំ..... ១៩
- ◆ អ៊ុយ យាង ៖ អ្នកបកប្រែមន្ទីរសេនាធិការ ... ២៣

ផ្នែកប្រវត្តិសាស្ត្រ និងការស្រាវជ្រាវ

- ◆ ប្លង់គោល ព្រះ សារមន្ទីរ ខេត្តស្ទឹងត្រែង..... ២៥
- ◆ វីរកងទ័ព ឆៀម កង្កាត់ ៖ ២៨
- ◆ វីរកងទ័ព យួន ស៊ីង បានផ្តាំផ្ញើករិយាឱ្យ ៣១
- ◆ អ៊ុយ ទឹម ៖ ពិការភ្នែកដោយសារគ្រាប់មីន .. ៣៣
- ◆ ថ្នាក់ ប៉ែន ៖ ខ្ញុំភ្ញាក់ទះតុពេលសន្តិសុខសួរ ... ៣៥
- ◆ ស្រី សុខ៖ កងទ័ពវៀតកុងបានទម្លាក់គ្រាប់ .. ៣៧
- ◆ ក្រុមការងារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកោះថ្មបង្ហាញ ពីព័រណ៍រូបថតប្រវត្តិសាស្ត្រ ៣៩
- ◆ ជីវិតស៊ីវិលរបស់សម្តេចតេជោ ហ៊ុន សែន ៤១

ព្រះរាជវាំងប្រវត្តិសាស្ត្រ ខេត្តស្ទឹងត្រែងនឹងត្រូវជួសជុលកែលម្អប្រែក្លាយទៅជាព្រះសារមន្ទីរ ដោយព្រះរាជបណ្ណាល័យ ហ្វូនម៉ែនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ផ្នែកវេទិកាពិភាក្សាសាធារណៈ

- ◆ សិស្សវិទ្យាល័យត្រពាំងប្រីយ៍ចូលរួមវេទិកាថ្នាក់រៀនស្តីពី «ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា..... ៥២
- ◆ មជ្ឈមណ្ឌលផ្សះផ្សាវាលវែងរៀបចំវេទិកាពិភាក្សាស្តីពី «ការរំលោភលើសិទ្ធិ និងពលកម្ម ៥៥

ផ្នែកស្រាវជ្រាវរកគ្រួសារ

- ◆ ជាតិនេះ ខ្ញុំប៉ិនតែនឹងស្លាប់ចំនួន១៤លើក (ត) .. ៥៩

រក្សាសិទ្ធិ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
អនុញ្ញាតឱ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយ
ក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រី និងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន
លេខ៣៧/៥៣.មប្រក
ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៨
រូបថតឯកសារ៖ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

ព្រះសារមន្ទីរ

រាល់ យុ

រូបភាព ល.ព្រះ សារមន្ទីរនៅខេត្តស្ទឹងត្រែង។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា មានមោទនភាព ក្នុងការបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាពក្នុងតំបន់អាស៊ី អាគ្នេយ៍ថ្មីមួយរបស់ខ្លួនគឺ «ព្រះសារមន្ទីរ»។ «ព្រះសារមន្ទីរ» ស្ថិតនៅលើបរិវេណដីប្រសិទ្ធនៃព្រះរាជ ដំណាក់ក្នុងខេត្តស្ទឹងត្រែងប្រទេសកម្ពុជា ដែលជិត ព្រំដែនកម្ពុជា-ឡាវ។ «ព្រះសារមន្ទីរ» បានកសាងឡើង វិញដើម្បីថ្វាយព្រះរាជកិត្តិយសដល់សម្តេចព្រះ បរមរតនកោដ្ឋព្រះវររាជបិតាជាតិខ្មែរ និងសម្តេច ព្រះមហាក្សត្រ ព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរនៃព្រះរាជា- ណាចក្រកម្ពុជា។ ដោយផ្អែកលើកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែង របស់បណ្តាមេដឹកនាំពិតជាលោកនៅក្នុងតំបន់ «ព្រះ សារមន្ទីរ» មានគោលបំណងគាំទ្រដល់កិច្ចប្រឹងប្រែង

កសាងសន្តិភាពនៅតាមបណ្តោយព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ និង ទីផ្សេងទៀតក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍។ «ព្រះ សារមន្ទីរ» នឹងធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រ នៃជម្លោះក្នុងតំបន់ ដើម្បីសំយោគចេញនូវមេរៀន ដែលជាបទពិសោធន៍ល្អៗ និងទស្សនស៊ីជម្រៅ ដើម្បី រួមចំណែកដល់កិច្ចសន្តិភាពអន្តរជាតិបាល និងសកម្មភាព ផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈ គាំទ្រដល់សន្តិភាពនៅ ទូទាំងតំបន់អាស៊ី។

ក្រុមស្ថាបត្យករ ព្រះរាជបណ្ណាល័យហ្វូងម៉ែ រួមមាន ទិត្យ សត្យារាជ្យ, លីម វណ្ណសូលីហ្សា និង លាង ចន្ទី។

សម្តេចព្រះមហាក្សត្រី នរោត្តម មុនីនាថ សីហនុ ព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរយាងចូលរួមដំណើរ ជាមួយប្រជាជាតិ ឆ្លងកាត់រំលោភបំពាន និងទុក្ខលំបាក

នាង យុ

សម្តេចព្រះមហាក្សត្រី នរោត្តម មុនីនាថ សីហនុ ព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរ ព្រះលិខិតលើសៀវភៅកំណត់ហេតុ នៅឆ្នាំ១៩៧៣ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ក្នុងឱកាសពិធីចម្រើនព្រះជន្មកម្រិត១០០ព្រះវស្សា សម្តេចព្រះមហាក្សត្រី នរោត្តម មុនីនាថ សីហនុ ព្រះអង្គគឺជាសាក្សី អ្នកចូលរួម និងជា និមិត្តរូបដ៏ស្ថិតស្ថេរ នៃដំណើរផ្លាស់ប្តូររបស់កម្ពុជា ចាប់ពីការទទួលបានឯករាជ្យ ឆ្លងកាត់ជម្លោះ រហូតដល់សន្តិភាពការកសាងជាតិ និងការពង្រឹងមិត្តភាពជាមួយសហគមន៍អន្តរជាតិ។

មាណសុភមង្គលស្រស់ដ៏ល្អឆើតឆាយ និងមាន

ឥទ្ធិពលខ្លាំងទៅលើរឿងរ៉ាវសម័យទំនើបរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ ដំណើរផ្លាស់ប្តូររបស់សម្តេចព្រះមហាក្សត្រី នរោត្តម មុនីនាថ សីហនុ ដែលមានព្រះជន្ម៩០ ព្រះវស្សានៅថ្ងៃនេះ ឆ្លុះបញ្ចាំងពីមាតិកាសម្រេចសេចក្តីជោគជ័យ៖ អាណានិគមនិយម ឯករាជ្យភាព សង្គ្រាមសោកនាដកម្ម និងការរស់ឡើងវិញរបស់ប្រជាជន។ អស់រយៈពេលជាច្រើនទសវត្សរ៍មកហើយ ព្រះអង្គបានឈរជានិមិត្តរូបនៃភាពថ្លៃថ្នូរ និងភាពឆន់ដ៏ល្អជាឥស្សរជនសំខាន់ម្នាក់នៅក្នុងការទូតរបស់ប្រទេស។

សម្តេចព្រះមហាក្សត្រីមាតាព្រះនាមដើម ប៉ូល-ម៉ូនីក អ៊ីហ្សី (Paule-Monique Izzi) ព្រះអង្គបានប្រសូតនៅថ្ងៃទី១៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៣៦ នៅទីក្រុងសែហ្គន ដែលជាផ្នែកមួយនៃឥណ្ឌូចិនបារាំង។ បិតារបស់ទ្រង់គឺលោក ហ្សង់ ហ្វ្រង់ស្វ៉ា អ៊ីហ្សី (Jean-François Izzi) ជាធនាគារិកជនជាតិបារាំងម្នាក់ ដែលមានដើមកំណើត Corsican និងអ៊ីតាលី ខណៈដែលមាតារបស់ទ្រង់គឺលោកស្រី ប៉ូម ពាង ជាជនជាតិខ្មែរមកពីភ្នំពេញ។ បន្ទាប់ពីការស្លាប់របស់បិតារបស់ទ្រង់ក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ទ្រង់បានផ្លាស់ទៅរស់នៅជាមួយម្តាយនៅប្រទេសកម្ពុជា ដែលទ្រង់បានបន្តការសិក្សានៅសាលាល្បីៗរួមទាំងវិទ្យាល័យ René Descartes ។

នៅឆ្នាំ១៩៥១ ទ្រង់ ម៉ូនីក (Monique) បានឈ្នះរង្វាន់លេខមួយក្នុងការប្រកួតប្រជែងរវាងក្មេងៗ ក្នុងអំឡុងពេលពិធីប្រគល់រង្វាន់ ទ្រង់ត្រូវបានណែនាំឱ្យស្គាល់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ។ អ្វីដែលបានកើតឡើងបន្ទាប់ពីនោះបានក្លាយជាដៃគូរាជវង្សដ៏យូរអង្វែងបំផុតមួយនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រអាស៊ីសម័យទំនើប។ ទំនាក់ទំនងរបស់ទ្រង់ទាំងពីរបានរីកចម្រើនយ៉ាងឆាប់រហ័ស និងបានចាប់ផ្តើមរស់នៅជាមួយគ្នានៅឆ្នាំ១៩៥២ មុនពេលរៀបការនៅឆ្នាំ១៩៥៥។ ក្នុងអំឡុងពេលនោះ កម្ពុជាកំពុងតស៊ូដើម្បីឯករាជ្យពីការគ្រប់គ្រងរបស់អាណានិគមបារាំង។ នៅពេលដែលសម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ បានតស៊ូមតិដោយមិនចេះឆ្លើយ ហាត់ដើម្បីអធិបតេយ្យភាពជាតិ ព្រះអង្គម៉ូនីក បានគាំទ្រព្រះស្វាមីជានិច្ច។ នៅឆ្នាំ១៩៥៣ គឺជាឆ្នាំដែលកម្ពុជាទទួលបានឯករាជ្យ ទ្រង់បានប្រសូតបុត្រាដំបូង គឺព្រះអង្គម្ចាស់ នរោត្តម សីហមុនី ដែលបានក្លាយជាព្រះមហាក្សត្រនៃប្រទេសកម្ពុជា។ បុត្រាទីពីរ គឺ ព្រះអង្គម្ចាស់ នរោត្តម នរោត្តម បានប្រសូតនៅឆ្នាំបន្ទាប់។ ខណៈពេលដែលសម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ មានការរំលងខ្លួនយោបាយ អ្នកដែលនៅជិតគ្រួសាររាជវង្សបំផុតបានឱ្យដឹងថាព្រះមហាក្សត្រីគឺជាទីប្រឹក្សាដែលព្រះអង្គទុកចិត្តបំផុត។

អស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំទៅមុខទៀតភាពជាដៃគូរបស់ទ្រង់ទាំងពីរ បានឆ្លងកាត់ការសាកល្បង

ទាំងជ័យជម្នះ និងការលំបាក។ ទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០ បានឃើញការពង្រីកក្នុងទីក្រុងសង្គមរបស់ព្រះអង្គម៉ូនីក។ ទ្រង់បានបម្រើការជាប្រធានការកម្ពុជាទី១ កម្ពុជាទី២ ឆ្នាំ១៩៦៧ ដល់ឆ្នាំ១៩៧០ ដោយបង្ហាញពីការអាណិតអាសូរ និងស្មារតីមនុស្សធម៌ដែលជាការចងចាំរបស់សាធារណៈ។ បន្ទាប់ពីរដ្ឋប្រហារឆ្នាំ១៩៧០ ដែលបានផ្តួលរំលំសម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ទ្រង់ទាំងពីរបាននិរទេសខ្លួនទៅប្រទេសថៃ។ ៥ឆ្នាំក្រោយមក ទ្រង់ទាំងពីរបានវិលត្រឡប់មកភ្នំពេញវិញបន្ទាប់ពីខ្មែរក្រហមដណ្តើមអំណាច។ ដំបូងឡើយ សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ត្រូវបានតែងតាំងជាព្រះប្រមុខរដ្ឋ មិនយូរប៉ុន្មានក្រុមគ្រួសាររបស់ព្រះអង្គស្ថិតនៅក្រោមការឃុំខ្លួនក្នុងផ្ទះ។ ព្រះវររាជមាតាបានឃើញ និងស្ម័គ្រចិត្តនឹងស្ថានភាពដ៏ខ្មោចនឹងតបផុតនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា។ ខណៈពេលដែលសមាជិកជាច្រើននៃគ្រួសាររាជវង្សបានស្លាប់ក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម ទ្រង់ទាំងពីរត្រូវបានឃុំខ្លួនអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំ។ របាយការណ៍ក្រោយមកបានបង្ហាញថា អន្តរាគមន៍ពីបរទេសបានជួយការពារអាយុជីវិតរបស់ទ្រង់ទាំងពីរ។ តាមរយៈការនិរទេសខ្លួនភាគច្រើនប្រជាជននិងគ្រោះថ្នាក់ផ្ទាល់ខ្លួនព្រះអង្គនៅតែនៅក្បែរស្វាមី និងរួមសុខរួមទុក្ខមិនខុសពីគ្រួសារខ្មែរជាច្រើនផ្សេងទៀត។ នៅខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ទ្រង់ទាំងពីរត្រូវបានជម្លៀសចេញពីប្រទេសកម្ពុជាដោយចិន។

ការនិរទេសខ្លួនបានកើតឡើងម្តងទៀតដែលមានរយៈពេលជាងមួយទសវត្សរ៍។ ក្នុងអំឡុងពេលប៉ុន្មានឆ្នាំរស់នៅក្រៅប្រទេស ព្រះមហាក្សត្រីបានបន្តគាំទ្រកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងសម្រេចបាននូវសន្តិភាព និងការផ្សះផ្សជាតិ។ នៅពេលដែលទ្រង់បានវិលត្រឡប់មកកម្ពុជាវិញនៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩១ ទ្រង់ត្រូវបានស្ងាត់មន៍ដោយហ្មឺនមនុស្សយ៉ាងច្រើនកុះករតម្រង់ជួរតាមដងផ្លូវ ពីអាកាសយានដ្ឋានអន្តរជាតិភ្នំពេញទៅកាន់ព្រះបរមរាជវាំង។ សម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើន ការធ្វើមាតុភូមិនិរត្តន៍របស់ទ្រង់បានឆ្លុះបញ្ចាំងពីក្តីសង្ឃឹមបន្ទាប់ពីជម្លោះ និងការបែកបាក់អស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំ។ ដំណើរដ៏សំខាន់មួយទៀតនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រប្រទេស និងជីវិតរបស់ព្រះមហាក្សត្រី

គឺការស្តារឡើងវិញនូវ របបរាជានិយមអាស្រ័យរដ្ឋ ធម្មនុញ្ញនៅឆ្នាំ១៩៧៣។ នៅពេលដែលសម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ បានយាងត្រឡប់មកគ្រងរាជវិញ ទ្រង់បានក្លាយជាព្រះមហាក្សត្រនៃប្រទេសកម្ពុជា ហើយត្រូវបានប្រទានឈ្មោះជា សម្តេចព្រះមហេសី នរោត្តម មុនីនាថ។ នៅក្នុងទសវត្សរ៍បន្ទាប់ ទ្រង់បាន បំពេញភារកិច្ចរាជវង្ស ខណៈដែលនៅតែសកម្ម ក្នុងបុព្វហេតុមនុស្សធម៌ និងសង្គម ដោយគូនាំទ័របស់ ទ្រង់លាតសន្ធឹងឃ្លួសពីភាគពួកចូរាជវង្ស។ បន្ទាប់ពី សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ បានដាក់រាជ្យនៅឆ្នាំ ២០០៤ សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហមុនី ព្រះរាជបុត្រា បានឡើងគ្រងរាជ្យ ប្រាំបីឆ្នាំក្រោយមក ប្រជាជាតិ បានកាន់ទុក្ខចំពោះការសោយទិវង្គតរបស់សម្តេច ព្រះ នរោត្តម សីហនុ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ព្រះ មហាក្សត្រនៅតែជាសម្បជនជាតិដ៏គួរឱ្យគោរព និងជាប្រធានកិត្តិយសនៃកាកបាទក្រហមកម្ពុជា។

សព្វថ្ងៃនេះ ទ្រង់តែងតែយាងមកជាមួយ ព្រះ ករុណា ព្រះមហាក្សត្រនៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍ជាតិសំខាន់ៗ ដែលបង្ហាញពីភាពប្រឡាក់ក្រឡាគ្នារវាងអតីតកាល បច្ចុប្បន្នកាល និងអនាគតកាលរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ លោក ឆាន់ យុ ឯកអគ្គរាជទូតអមព្រះរាជខុទ្ទកាល័យ ព្រះមហាក្សត្រ និងជានាយកនៃព្រះរាជបណ្ណាល័យ ហ្វូងម៉ែ បានកត់សម្គាល់ថា ជីវប្រវត្តិរបស់ព្រះអង្គគឺ មិនអាចកាត់ផ្តាច់ចេញពីរឿងរ៉ាវនៃប្រទេសកម្ពុជា ក្នុងសម័យទំនើបបានឡើយ។ លោកបានមានប្រសាសន៍ ថា «ខណៈពេលដែលប្រទេសកំពុង ប្រារព្ធព្រះរាជ ពិធីប្រើប្រាស់ព្រះជន្មតម្រប់៧០ព្រះវស្សា របស់សម្តេច ព្រះមហាក្សត្រ នរោត្តម មុនីនាថ សីហនុ ព្រះវររាជ មាតាជាតិខ្មែរ វាសមស្របក្នុងការឆ្លុះបញ្ចាំងដោយ សង្ខេបអំពីប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ទ្រង់ដែលមានទំនាក់ ទំនងយ៉ាងជ្រាលជ្រៅជាមួយនឹងជ័យជម្នះ សោកនាដ- កម្ម កម្លាំង និងភាពជឿជាក់របស់ប្រទេសជាតិ»។ លោក បានបន្ថែមថា «ជីវិតរបស់ទ្រង់បានប្រើជាកំណត់ត្រា របស់នៃការផ្លាស់ប្តូររបស់ប្រទេសកម្ពុជា ចាប់ពីការ គ្រប់គ្រងអាណានិគម និងឯករាជ្យភាពរហូតដល់ការ បំប្លែងប្រជាធិបតេយ្យនៃសង្គ្រាម និងការកសាងប្រទេសជាតិ ឡើងវិញដោយសន្តិភាព។ លោកបានបញ្ជាក់ពីសារ

សំខាន់របស់ទ្រង់ជាកម្លាំងសម្រាប់មនុស្សជំនាន់ក្រោយ ជាពិសេស ស្ត្រី និងក្មេងស្រី»។

លោក ឆាន់ យុ បានលើកឡើងទៀតថា «ព្រះ វររាជមាតាជាតិខ្មែរបានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុង ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសកម្ពុជាទៅជាសង្គមសម័យទំនើប ដោយទ្រង់បានឆ្លងកាត់ព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗទាំងអស់ នៃប្រវត្តិសាស្ត្រ ហើយព្រះអង្គគឺជាសាក្សីចំពោះ ទិដ្ឋភាពជាច្រើននៃការតស៊ូរបស់ខ្លួនចូលទៅក្នុង សម័យទំនើប។ ព្រះអង្គតែងតែជាមេដឹកនាំដែលបើក ចិត្តសម្រាប់ពិភពលោកសម័យទំនើប ហើយទ្រង់ក៏ជា មេដឹកនាំកម្ពុជាតែម្នាក់គត់ដែលបានសរសេរសៀវភៅ ដោយដៃផ្ទាល់របស់ទ្រង់ដោយគួរនិយាយណាមួយ ឡើយ»។ លោក ឆាន់ យុ បានបន្ថែមថា «វាពិបាកក្នុង ការវាស់វែង ឬពណ៌នាអំពីសមិទ្ធផលរបស់ទ្រង់ដែល មានលើប្រទេសកម្ពុជា ប៉ុន្តែក៏មិនមែននិយាយសង្ស័យ ទេថា ទ្រង់គឺជាដ្ឋានមួយនៃក្តីសុបិនរបស់កម្ពុជា ដែល តំណាងឱ្យក្តីសុបិនរបស់ប្រជាជនខ្មែរទាំងអស់ សម្រាប់ ពិភពលោកមួយដែលកាន់តែប្រសើរឡើង»។

ទ្រង់បានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការទូតរបស់ ប្រទេស។ ព្រះអង្គត្រូវបានគេកោតសរសើរថាបានជួយ ដោយស្ម័គ្រចិត្តស្វាតង់លក់និក្ខេបតម្កើងការទូត និងការ ចរចាសន្តិភាពដែលបានបើកផ្លូវឱ្យកម្ពុជាវិលត្រឡប់ ទៅរកស្ថិរភាពវិញ នេះបើយោងតាមលោក គិន ភា អគ្គនាយកវិទ្យាស្ថានទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិកម្ពុជា។ លោកបានមានប្រសាសន៍ថា «ព្រះអង្គបានរួមចំណែក ខ្ពស់ក្នុងការពង្រឹងទំនាក់ទំនងការទូតរបស់កម្ពុជា ជាមួយប្រទេសដៃគូជាពិសេសជាមួយប្រទេសជិតខាង។ ទ្រង់បានក្លាយជាមិត្តរូបនៃមិត្តភាពប្រពៃណីយុវ អង្គជនរវាងកម្ពុជា និងចិន។ ទ្រង់បានបង្កើតទំនាក់ទំនង ផ្លូវការ និងផ្ទាល់ខ្លួនជាមួយមេដឹកនាំចិនជាច្រើនជំនាន់។ ដូច្នេះ ទ្រង់បានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការចិញ្ចឹម បីបាច់ និងពង្រឹងទំនាក់ទំនងកម្ពុជា-ចិន»។ លោកបាន បន្ថែមថា ក្រៅពីប្រទេសជិតខាង ព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរ ជាមិត្តរូបជាតិដែលបានជួយពង្រីកទំនាក់ទំនង ការទូតរបស់កម្ពុជាជាមួយប្រទេសជាមិត្ត។

តាមរយៈយន្តការច្បាប់អន្តរជាតិ។ ទាំងនេះគឺជាការប្តេជ្ញាចិត្តដ៏ធំធេង ក្នុងស្ថានភាពដែលយោធាថៃកំពុងកាន់កាប់ដោយបើកចំហលើដៃនៃអធិបតេយ្យភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជា រួមទាំងទីតាំងវប្បធម៌ និងទីសក្ការបូជារបស់កម្ពុជា។

សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រីបានសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើការសម្រេចរបស់កម្ពុជាក្នុងការប្រកាន់យកនូវយន្តការដោះដូរដោយបង្ខំ ដើម្បីដោះស្រាយជម្លោះព្រំដែនសមុទ្រជាមួយប្រទេសថៃ ហើយនេះគឺមិនមែនជាការបង្កើនភាពតានតឹងនៃជម្លោះនោះទេ ដូច្នេះទៅវិញនេះគឺជាការបញ្ជាក់ពីការប្រកាន់យកនូវការដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធីរបស់កម្ពុជា។

រដ្ឋាភិបាលថៃនាពេលបច្ចុប្បន្ន បានជ្រើសរើសនិងទាញយកដល់ចំណេញពីបញ្ហាជម្លោះព្រំដែនជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ក្នុងការកៀរគរសំឡេងបោះឆ្នោត និងគាំទ្ររបៀបវារៈរបស់ខ្លួនពីប្រជាជនថៃ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ វាហាក់បីដូចជាមិនទាន់ដឹងច្បាស់នៅឡើយទេថា តើនយោបាយការបរទេសទាំងរំលោភបំពានមកលើកម្ពុជា និងនៅក្នុងតំបន់អាស៊ានអាចនឹងទទួលបានជោគជ័យ ដូចការគិតទុកជាមុនរបស់ក្រុមឥស្សរជនថៃដែរឬយ៉ាងណា។

កងទ័ពថៃដាក់ទូកដឹកនាំទៅទីប្រទេសកម្ពុជា នៅប្រកាសស្រុកវាលវែង ខេត្តពោធិ៍សាត់។
(បណ្តាសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

អនុសញ្ញាអន្តរការសហប្រជាជាតិស្តីពីច្បាប់សមុទ្រ

ឆាន់ យ៉ូ

កោះតាង ស្ថិតនៅខេត្តព្រះសីហនុ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

កិច្ចសម្ភាសន៍រវាងអ្នកយកព័ត៌មានប្រចាំទូរទស្សន៍អប្សរា និងលោក ឆាន់ យ៉ូ នាយកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ពាក់ព័ន្ធនឹង «ជម្លោះព្រំដែនសមុទ្រ» ខណៈកម្ពុជាបានចាប់ផ្តើមប្រើប្រាស់យន្តការផ្សះផ្សាយដោយបង្ខំក្រោមអនុសញ្ញាអន្តរការសហប្រជាជាតិស្តីពីច្បាប់ UNCLOS ។ ករណីជម្លោះសមុទ្រកម្ពុជា និងថៃនេះជាករណីទី២ហើយដែលដោះស្រាយតាមយន្តការ UNCLOS បន្ទាប់ពីវិវាទជម្លោះដែនសមុទ្ររវាងប្រទេសទីម័រ និងប្រទេសអូស្ត្រាលីដែលទទួលបានជោគជ័យ។

អប្សរា៖ បើប្រៀបធៀបនឹងជម្លោះព្រំដែនសមុទ្ររវាងកម្ពុជា និង ថៃ តើមានចំណុចស្រដៀង និងខុសគ្នាអ្វីខ្លះ?

ឆាន់ យ៉ូ/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា៖ មានចំណុចខុសគ្នាជាច្រើនរវាងស្ថានភាពរបស់ ទីម័រ-អូស្ត្រាលី បើប្រៀបធៀបទៅនឹងស្ថានភាពរបស់កម្ពុជា-ថៃ ហើយចំណុចខុសគ្នាដ៏ចម្បងមួយ គឺការពិតដែលថា ប្រទេសថៃបានបង្ហាញពីឆន្ទៈរបស់ខ្លួនក្នុងការប្រើប្រាស់ជម្លោះប្រដាប់អាវុធជាវិធីសាស្ត្រទាមទារទឹកដីដែលទង្វើនេះ គឺផ្ទុយទៅនឹងច្បាប់អន្តរជាតិ។ ប្រសិនបើកម្ពុជាមានប្រៀបដាច់ក្នុងការតស៊ូមតិរបស់ខ្លួនលើបញ្ហានេះ វាអាចជារឿយៗនាំមកដល់ស្ថានភាពដដែលរដ្ឋាភិបាលថៃបច្ចុប្បន្ន នឹងស្វែងរកវិធីសាស្ត្រផ្សេងទៀតដើម្បីទាញយកផលប្រយោជន៍សម្រាប់ខ្លួន ដោយនោះ គឺតាមរយៈការប្រើប្រាស់កម្លាំងប្រដាប់អាវុធតែម្តង។

អប្បបរមា ៖ ២) តើជម្រើសសម្រាប់ រោងចក្រទេសចរណ៍ និង អូស្ត្រាលី មានភាពស្មុគស្មាញខាង ឬសាមញ្ញខាងករណី កម្ពុជា-ថៃ?

តាំង យុ/បណ្ឌិតបណ្ឌិតសភាកម្ពុជា៖ គួរ នជម្រើស៖ ណាមួយ ដែលមានភាពសាមញ្ញ ឡើយ។ វាគ្រាន់តែ មានភាពខុសពីគ្នាចំពោះបញ្ហាប៉ុណ្ណោះ ដែលបញ្ហា នីមួយៗ សុទ្ធតែមានភាពស្មុគស្មាញ និងភាពចម្រុះ ចម្រាស់រៀងៗខ្លួន។

អប្បបរមា ៖ ៣) តើបទពិសោធន៍ពីករណី ជម្រើស-អូស្ត្រាលី អាចផ្តល់មេរៀនអ្វីខ្លះសម្រាប់ការដោះស្រាយជម្រើសរោង ចក្រ និងថៃ?

តាំង យុ/បណ្ឌិតបណ្ឌិតសភាកម្ពុជា៖ វាអាចនឹងរហ័ស ពេកក្នុងការសន្និដ្ឋានថា តើជម្រើសរវាងទីម័រ និង អូស្ត្រាលី គឺជាឯកសារយោងដ៏ល្អសម្រាប់យុទ្ធ- សាស្ត្ររបស់កម្ពុជាជាមួយថៃដែរឬទេ។ ដូចដែលបាន រាយការណ៍ ភាគីកម្ពុជាបានចាត់លោក ភីធី ថា កំសុ- បេនស៊ីន (Peter Taksøe-Jensen) អ្នកការទូតសញ្ជាតិ ជាណាចក្រ ដែលបានដឹកនាំគណៈកម្មការផ្សះផ្សា ជាប្រវត្តិសាស្ត្ររវាងទីម័រ និងអូស្ត្រាលីដោយជោគ ជ័យ ឱ្យធ្វើជាអ្នកផ្សះផ្សាដ៏ចម្បងម្នាក់របស់ខ្លួន ប្រឆាំងនឹងភាគីថៃ។ ដូច្នេះ គេអាចសន្មតបានថា យ៉ាង ហោចណាស់ កម្ពុជាកំពុងប្រើប្រាស់ជម្រើសរវាងទីម័រ និងអូស្ត្រាលី ធ្វើជាដែនទីត្រួសត្រាយផ្លូវដំបូង ក្នុងការ ដោះស្រាយជម្រើសជាមួយប្រទេសថៃ។

អប្បបរមា ៖ ៤) តើកម្ពុជា គួររក្សាទុក និងរៀបចំអ្វីខ្លះ ដើម្បីឱ្យការដោះស្រាយនេះមានប្រសិទ្ធភាពសម្រាប់ ប្រទេសទាំងពីរ(កម្ពុជា និងថៃ)?

តាំង យុ/បណ្ឌិតបណ្ឌិតសភាកម្ពុជា៖ មានការប្រែប្រួល ជាច្រើននៅក្នុងដំណាក់កាលដំបូងបំផុតនៃដំណើរការ ដ៏វែងឆ្ងាយ នឹងលំបាកលំបិននេះ។ ចាប់ពីចំណុចចាប់ ផ្តើមទៅ កម្ពុជាគួរតែរៀបចំខ្លួនឱ្យបានរួចរាល់ ដើម្បី ទប់ទល់នឹងការប៉ុនប៉ងរំខានណាមួយពីសំណាក់ ប្រទេសថៃ ទៅលើដំណើរការផ្សះផ្សាដោយបង្ខំ

នេះ។ ប្រទេសថៃនឹងមិនរកឡើយ ក្នុងការដាក់ សម្ភារធម៌កល្យានភាគីកម្ពុជាជាតាមគ្រប់រូបភាព ហើយ កម្ពុជាចាំបាច់ត្រូវតែត្រៀមលក្ខណៈក្នុងការឆ្លើយតប ទៅនឹងការប្រឈមទាំងនេះ។ ជាចុងក្រោយ វាពិតជា ចាំបាច់ណាស់ដែលសាធារណជនត្រូវដឹងថា នេះមិន មែនជាដំណើរការដែលអាចបញ្ចប់ទៅក្នុងពេលឆាប់ៗ នោះទេ។ វាជារឿងដែលត្រូវចំណាយពេលវេលាប៉ុន្មាន ហើយគួរឱ្យស្តាយ ខ្ញុំគិតថាភាពតានតឹងរវាងថៃ និង កម្ពុជា អាចនឹងកាន់តែយ៉ាប់យឺតមុនពេលអាចសម្រេច បាននូវភាពល្អប្រសើរ ឡើងវិញ។

អប្បបរមា ៖ ៥) តើកត្តាអ្វីខ្លះដែលជួយឱ្យ ជម្រើស និង អូស្ត្រាលី អាចយល់ដឹងកិច្ចព្រមព្រៀង?

តាំង យុ/បណ្ឌិតបណ្ឌិតសភាកម្ពុជា៖ គន្លឹះនៃភាព ជោគជ័យនៅក្នុងជម្រើសដែលសម្រេចនេះ គឺច្បាប់ អន្តរជាតិ និងការសម្រេចបាននូវដំណោះស្រាយដោយ សន្តិវិធី។ ដោយពិនិត្យទៅលើការផ្តល់អាទិភាព របស់រដ្ឋាភិបាលថៃបច្ចុប្បន្ន ទៅលើការប្រើប្រាស់ កម្លាំងយោធារបស់ខ្លួនដើម្បីទាមទារដល់ប្រយោជន៍ លើទឹកដីខ្ញុំមិនសូវមានទំនុកចិត្តទេថា ដំណើរការនេះ នឹងអាចប្រព្រឹត្តទៅដោយរលូន និងប្រកបដោយ សន្តិវិធីនោះឡើយ ប្រសិនបើគួរការចូលរួមពី សហគមន៍អន្តរជាតិ។

កោះតាងស្ថិតនៅខេត្តព្រះសីហនុ។
(បណ្ឌិតសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ការវិនិយោគលើវិស័យសន្តិសុខជាតិរបស់ ប្រទេសកម្ពុជាតាមរយៈប្រវត្តិសាស្ត្រ

សំនេរ យុ

វីរកងទ័ពកម្ពុជាជួរមុខ ហាមឃាត់ ៣១ ឆ្នាំដែលចូលមករាយការណ៍សហគ្រាសដែលអធិបតេយ្យកម្ពុជាដោយខុសច្បាប់។
(រូបថត៖ ដំរី ឈឹម/បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ដំបូងៗ ព្រំដែនរវាងកម្ពុជា និងថៃនៅតែជាបញ្ហា
បន្តអូសបន្លាយ ដែលនេះបង្កឱ្យមាន រាជរដ្ឋាភិបាល
កម្ពុជា ត្រូវតែបង្កើនការយកចិត្តទុកដាក់របស់ខ្លួនទៅ
លើការវិនិយោគក្នុងវិស័យយោធា។ ទោះបីជាយ៉ាង
ណាក៏ដោយ វាជាការសំខាន់ដែលត្រូវកត់សម្គាល់ថា
មិនមែនការលំអិតវិនិយោគលើវិស័យយោធាទាំងអស់
សុទ្ធតែផ្ដោតលើការទិញយកអាវុធ និងគ្រឿងបរិក្ខារ
ថ្មីៗនោះទេ។ ជួនកាលការវិនិយោគប្រសើរបំផុតនៅ
ក្នុងវិស័យយោធា គឺជាបង្កើនចេញពីការផ្លាស់ប្តូរ
ក្រឹត្យក្រមយោធា របៀបវារៈ និងការហ្វឹកហ្វឺនកងកម្លាំង
យោធា។

សង្គ្រាមរាប់ម៉ឺនអស់ ទទួលបានលទ្ធផលឈ្នះចាញ់
មិនមែនត្រូវបានកំណត់ដោយសារតែចំនួនអាវុធ ឬ
គ្រឿងបរិក្ខារដែលពិសេសជាងគេណាមួយនោះទេ
ប៉ុន្តែគឺដោយសារយុទ្ធសាស្ត្រយោធា ក្រឹត្យក្រម
យោធា និងការហ្វឹកហ្វឺនកងកម្លាំងយោធាជុំវិញ
ប្រព័ន្ធទាំងនោះ ក៏ដូចជាអង្គភាពយោធាទាំងមូល។
រថក្រោះ និងយន្តហោះចម្បាំងត្រូវបានដាក់ឱ្យប្រើ
ប្រាស់ក្នុងសង្គ្រាមជាលើកដំបូង នៅអំឡុងពេល
សង្គ្រាមលោកលើកទី១ ប៉ុន្តែបណ្តាអាវុធទាំងនេះ
មិនបានផ្តល់ដល់ប្រយោជន៍យុទ្ធសាស្ត្រដល់

ប្រទេសណាមួយ ឆ្លើយ។ ទោះបីជាបណ្តាអារុដ្ឋន៍ទាំងនេះ បានបង្កការបំផ្លិចបំផ្លាញយ៉ាងខ្លាំងដល់ទាហាន និងអង្គភាពយោធាជាតិក៏ដោយ ក៏ដោយដែលបានប្រើប្រាស់បណ្តាអារុដ្ឋន៍ទាំងនេះ នៅមិនទាន់បានអភិវឌ្ឍន៍យុទ្ធសាស្ត្រយោធា ក្រីក្រក្រមយោធា ឬការហ្វឹកហ្វឺនកងកម្លាំងយោធារបស់ភាគីខ្លួន ដើម្បីបំប្លែងផលប្រយោជន៍ទាំងនេះឱ្យទៅជាជ័យជម្នះក្នុងកម្រិតយុទ្ធសាស្ត្រនៅឡើយ។

យុទ្ធសាស្ត្រយោធា ក្រីក្រក្រមយោធា និងការហ្វឹកហ្វឺនកងកម្លាំងយោធា មានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់លើសលប់នៅក្នុងសង្គ្រាម ហើយកត្តាទាំងអស់នេះសុទ្ធតែដកស្រង់ចេញពីការសិក្សារៀនសូត្រអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រយោធា។ ប្រវត្តិសាស្ត្រយោធា គឺជាការដកពិសោធន៍ដើម្បីដាក់ចេញជាសេចក្តីសម្រេចចិត្តពេលស្ថិតនៅក្រោមសម្ពាធន។ ប្រវត្តិសាស្ត្រយោធាក៏ជាកត្តាកំណត់ចំពោះសណ្ឋាននៃក្រីក្រក្រមយោធា និងការហ្វឹកហ្វឺនកងកម្លាំងយោធាដែរ តាមរយៈមេរៀនដែលទទួលបាន និងការអនុវត្តដ៏ប្រសើរបំផុត។ ប្រវត្តិសាស្ត្រយោធា មិនត្រឹមតែជាក្រឹះសម្រាប់គោលការណ៍នៃសង្គ្រាមដែលអាចកើតមានគ្រប់ពេលវេលាតែប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងជាក្រឹះសម្រាប់គោលគំនិតយោធាដើម្បីត្រៀមខ្លួនសម្រាប់ការប្រយុទ្ធនាពេលអនាគតថែមទៀតផង។

ប្រទេសកម្ពុជា មានប្រវត្តិសាស្ត្រយោធាយ៉ាងសម្បូរបែប សម្រាប់ដកស្រង់យកមកប្រើប្រាស់ក្នុងការរៀបរៀងកម្មវិធីសិក្សាសម្រាប់ការដឹកនាំយោធា ឬពលរដ្ឋឱ្យបានរឹងមាំ។ តាមរយៈបទពិសោធន៍ឆ្លងកាត់ដង្ហោរ កម្រិតធ្ងន់ធ្ងរ និងការតស៊ូ ក៏ដូចជាយុទ្ធនាការយោធាកម្រិតស្រាលជាច្រើន កម្ពុជាបានក្លាយជាចំណុចប្រសព្វនៃព្រឹត្តិការណ៍ប៉ះទង្គិចសំខាន់ៗមួយចំនួន ដែលមានសារសំខាន់ជាប្រវត្តិសាស្ត្រ រួមទាំងចលនាឈោបាយ និងការប្រកួតប្រជែងក្នុងសាស្ត្រនយោបាយរវាងមហាអំណាច

ពិភពលោកថែមទៀតផង។ ទីតាំងជាច្រើននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា នៅតែទទួលរងឥទ្ធិពលបន្សល់ទុកពីការទម្លាក់គ្រាប់បែក និងសង្គ្រាម ហើយប្រទេសកម្ពុជានៅមានវត្តមានយោធាដែលបន្សល់ទុកពីប្រតិបត្តិការប្រយុទ្ធ និងព្រឹត្តិការណ៍អស្ចារ្យជាច្រើនទសវត្សរ៍។ គ្មានអ្វីជាមន្ទិលសង្ស័យឡើយដែលថា កម្ពុជាអាចចាត់ទុកប្រវត្តិសាស្ត្រយោធាជាផ្នែកមួយដ៏សំខាន់ ទោះបីជាប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ គឺជាផ្នែកដ៏សោកសៅនៃបេតិកភណ្ឌជាតិរបស់ខ្លួនក៏ដោយ។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ បើទោះបីជាប្រវត្តិសាស្ត្រយោធារបស់កម្ពុជាជាផ្នែកមួយនៃបេតិកភណ្ឌជាតិ និងមានសារសំខាន់ចំពោះសន្តិសុខជាតិក្តី នៅមិនទាន់មានច្បាប់ណាមួយត្រូវបានអនុម័តឡើយ ដើម្បីការពារប្រវត្តិសាស្ត្រយោធាទាំងនេះ កុំឱ្យបាត់បង់សាបសូន្យនោះឡើយ។

ប្រវត្តិសាស្ត្រទាំងឡាយសុទ្ធតែមានភាពជួយស្រួយ។ ប្រវត្តិវិទូ នៅតែមានលទ្ធភាពមានកម្រិតក្នុងការប្រមូលប្រមូលព័ត៌មានពីប្រភពបន្ទាប់បន្សំហេតុនេះហើយ ទើបតម្រូវឱ្យប្រវត្តិវិទូទាំងនោះបន្តធ្វើការផ្ទៀងផ្ទាត់ និងវិភាគអង្កេតហេតុនាព ជាមួយនឹងព័ត៌មានស្តង់ដារសំយោគចេញពីប្រវត្តិសាស្ត្រផ្ទាល់មាត់របស់អ្នករស់រានមានជីវិតពីព្រឹត្តិការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងអតីតយុទ្ធជនដែលការចងចាំរបស់បុគ្គលទាំងនេះ កាន់តែថយចុះទៅតាមពេលវេលា។ វត្តមានប្រវត្តិសាស្ត្រ និងទីតាំងប្រវត្តិសាស្ត្រឆ្ងាយនឹងរងការបាត់បង់តម្លៃ តាមរយៈការកែច្នៃសម្រាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងគោលបំណងសង្គម ឬអាជីវកម្ម ដោយពុំបានផ្តល់តម្លៃលើការអភិរក្សប្រវត្តិសាស្ត្រ។ វត្តមានអាចនឹងត្រូវបោះបង់ចោល ទីតាំងប្រវត្តិសាស្ត្រអាចនឹងត្រូវបំផ្លិចបំផ្លាញ ហើយប្រវត្តិសាស្ត្រផ្ទាល់មាត់អាចនឹងរលាយបាត់បង់ ប្រសិនបើគ្មានកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីការពារ និងអភិរក្សប្រវត្តិសាស្ត្រទាំងនោះទេ។

ច្បាប់មិនមែនជាចម្លើយចំពោះគ្រប់កិច្ចការទាំងអស់ដែលទាមទារការអភិរក្ស និងការការពារនោះទេ ហើយដូចកាល ច្បាប់ដែលបង្កើតឡើងដើម្បីការពារ និងអភិរក្ស អាចនឹងត្រូវបានកែច្នៃ ឬធ្វើឱ្យចុះខ្សោយ ឥទ្ធិពលដោយបុគ្គលមួយចំនួន ញ៉ាំងឱ្យច្បាប់នោះលែងមានតម្លៃ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រវត្តិសាស្ត្រយោធា គឺជាវិស័យមួយ ដែលត្រូវទទួលបានការការពារតាមផ្លូវច្បាប់ ពីព្រោះថាការការពារនេះនឹងផ្តល់ទាំងដលប្រយោជន៍ និងជាការសម្រេចចិត្តដ៏ល្អសរសៃ។

ច្បាប់ដែលអភិរក្ស និងការពារប្រវត្តិសាស្ត្រយោធា អាចត្រូវបានគាត់តែងឡើងដើម្បីធានាថា រាជរដ្ឋាភិបាលគ្រប់គ្រងលើផ្នែកដ៏សំខាន់មួយនៃបេតិកភណ្ឌជាតិរបស់យើង ដែលនាំយកនូវនវនវការប្រកួតប្រជែង ការខូចខាត និង/ឬការបំភ្លេច ច្បាប់នេះ មិនចាំបាច់ត្រូវតែបង្កើតដើម្បីដាក់បន្ទុកក្នុងកម្រិតធ្ងន់ធ្ងរ ឬក៏មានលក្ខណៈរឹតត្បិតហួសហេតុពេកទេ នៅពេលដែលកាលៈទេសៈជាក់ស្តែងទាមទារឱ្យមានការលើកលែង។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ច្បាប់នេះ ត្រូវតែមានលក្ខណៈជាការបង្ក្រាបបញ្ជា និងត្រូវបានអនុវត្តឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ដើម្បីធានាថាធនធានជាតិដ៏មានតម្លៃនេះ មិនត្រឹមតែត្រូវបានការពារតែប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងត្រូវបានទាញយកមកប្រើប្រាស់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសជាតិថែមទៀតផង។

វិស័យដ៏ប្រសើរបំផុតមួយសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍របស់កម្ពុជា គឺធនធានមនុស្ស។ ប្រទេសកម្ពុជាកំពុងស្ថិតនៅក្នុងការប្រកួតប្រជែង ដើម្បីដណ្តើមយកអ្នកជំនាញដែលពូកែ និងឆ្លាតវៃបំផុតនៅក្នុងតំបន់ ហើយការប្រកួតប្រជែងនេះ គឺពឹងផ្អែកទៅលើការអប់រំលើសីលធម៌ និងការអភិវឌ្ឍន៍ភាពជាអ្នកដឹកនាំដែលមានសារសំខាន់ដូចគ្នាទៅនឹងការអភិវឌ្ឍន៍ជំនាញបច្ចេកវិទ្យាកម្រិតខ្ពស់ដែរ។ កម្ពុជាអាចទាញយកប្រយោជន៍ពីប្រវត្តិសាស្ត្រយោធាដ៏សម្បូរបែបរបស់ខ្លួនដើម្បីធ្វើ

ជាមធ្យោបាយសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍សីលធម៌ និងការហ្វឹកហ្វឺនភាពជាអ្នកដឹកនាំទាំងនេះ។ ប្រវត្តិសាស្ត្រជាពិសេសគឺប្រវត្តិសាស្ត្រយោធា ជារឿយត្រូវបានយល់ឃើញថាជាជំនាញសិក្សាដ៏គួរឱ្យផុសផុលដែលបម្រុងទុកសម្រាប់តែនិស្សិតដែលត្រូវទៅធ្វើជាសាស្ត្រាចារ្យសាកលវិទ្យាល័យ ឬអ្នកស្រាវជ្រាវប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែការពិតជាក់ស្តែង គឺមិនដូច្នោះទេ។ ការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រយោធា ជួយហ្វឹកហ្វឺនគំនិតរបស់អ្នកដឹកនាំនាពេលអនាគតតាមរយៈការត្រិះរិះពិចារណា ហើយផ្តល់ឱកាសដល់ទាហាន និងអ្នកដឹកនាំគ្រប់ជាន់ថ្នាក់នាពេលអនាគតទាំងអស់ ដោយមិនគិតពីអាយុ ឆ្នាំ ឬ ក្នុងការស្វែងយល់ពីការអនុវត្តជាក់ស្តែងនូវគោលគំនិត និងទ្រឹស្តីនៅក្នុងពិភពលោកពិត។ ប្រវត្តិសាស្ត្រយោធារបស់កម្ពុជា មិនត្រឹមតែជាផ្នែកមួយនៃបេតិកភណ្ឌជាតិតែប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែប្រវត្តិសាស្ត្រយោធា គឺជាធនធានជាតិសម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍អ្នកដឹកនាំនាពេលអនាគតរបស់ប្រទេសកម្ពុជាផ្ទាល់ តំបន់ និងពិភពលោកថែមទៀតផង។ អ្វីដែលយើងគួរផ្ដោតនោះគឺ ការផ្តល់អាទិភាពឱ្យបានសមស្រប និងត្រឹមត្រូវចំពោះធនធានជាតិដ៏មានតម្លៃនេះតែប៉ុណ្ណោះ។

វិវកន៍ទ័ពកម្ពុជាជូនមុខហាមយាត់ទាហានថៃដែលចូលមករាយការណ៍ប្រកួតប្រជែងប្រកួតប្រជែងយុទ្ធសាស្ត្រដោយខុសច្បាប់។ (រូបថត ៖ ដីវី ឈឹម/បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ជំនាត់អ្នករស់រានមានជីវិតពី របបប្រល័យពូជសាសន៍

ភាព យុ

លោក ភាវី យុ (រូបពាក់មួក ឈរនៅកណ្តាល) ជាមួយអ្នកភូមិរស់នៅក្នុងភូមិខ្នែរលើ ខេត្តតាកែវ ថតនៅឆ្នាំ១៩៩៥។
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ប្រជាជនខ្មែរយ៉ាងហោចណាស់ ៥ លាននាក់ ត្រូវបានបំបាត់ប្រមាណថាបានរស់រានមានជីវិតពីរបបប្រល័យពូជសាសន៍ ប៉ុន្តែ ពិត នៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ និងឆ្នាំ១៩៧៩ ។

រយៈពេល៤៧ឆ្នាំក្រោយមក ប្រជាជនខ្មែរនៃជំនាន់អ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបប្រល័យពូជសាសន៍គឺជាកម្លាំងចលករដ៏សំខាន់ដែលបានជ្រោមជ្រែងប្រទេសកម្ពុជាឱ្យក្រោកឈរឡើងវិញពីកំរាមដង្ហើមដង្ហើមដោយបានកសាងប្រទេសជាតិពីចំណុចសូន្យ រហូត

ឈានដល់ចំណុចមួយដែលប្រជាជាតិនេះ អាចចូលរួមចំណែកក្នុងកិច្ចការតំបន់ និងពិភពលោកនាពេលបច្ចុប្បន្នក្នុងនាមជាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍មួយប្រកបដោយសក្តានុពលលេចធ្លោ ។

ប្រទេសកម្ពុជា មានសេចក្តីដឹងគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះប្រជាជនខ្មែរជំនាន់នោះ ពោលគឺ «ជំនាន់មនុស្សដ៏អស្ចារ្យបំផុត» ដែលបានកសាងជាតិមាតុភូមិឡើងវិញ និងបានត្រួសត្រាយផ្លូវសម្រាប់អនាគតនៃប្រទេសកម្ពុជា។

ពី «នរកនៅថៃ ទៅ ឋានសួគ៌នៅហ្វីលីពីន»

នាង យូ

នៅក្នុងឱកាសទិវាជនភៀសខ្លួនពិភពលោក លោក ឆាន់ យូ អ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបប្រល័យពូជសាសន៍ និងជា នាយកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានសរសេររៀបរាប់ពីបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួននៃជីវិតជាជនភៀសខ្លួនរបស់លោកថា «**នរកនៅថៃ និង ឋានសួគ៌នៅហ្វីលីពីន**»។

លោក ឆាន់ យូ លើកឡើងនេះ បន្ទាប់ពីសារព័ត៌មានថៃបានដកស្រង់សម្តីលោក ប្រាជ្ញា ស សុន ថៃ ឌី មេបញ្ជាការ អាកាស និងជា នាយកមជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានស្ថានការណ៍ ថៃ-កម្ពុជា ដែលបានអះអាងថា ភូមិបាណធានី គឺជា និមិត្តរូបនៃគូនា ទឹមនុស្សធម៌របស់ថៃ ក្នុងការជួយជនភៀសខ្លួនកម្ពុជាក្រោយសង្គ្រាម។ លោក ប្រាជ្ញា ស សុន ថៃ ឌី បានបញ្ជាក់ថា ថៃបានសហការជាមួយអង្គការសហប្រជាជាតិ និងអង្គការអន្តរជាតិ ដើម្បីផ្តល់អាហារ សេវា សុខាភិបាល ទឹកស្អាត និងជម្រកបណ្តោះអាសន្ន ដល់ជនភៀសខ្លួនកម្ពុជា ព្រមទាំងទទួលបន្ទុកចំណាយ និងការទទួលខុសត្រូវផ្នែកសន្តិសុខអស្ចារ្យពេលជាច្រើនឆ្នាំ។

លោក ឆាន់ យូ បានចោទជាសំណួរថា ហេតុអ្វីបានជាថៃលើកយកបញ្ហាភូមិជ្វា គជ័យ ភូមិព្រៃចាន់ ដែលថៃហៅថា បាណធានី ខណៈប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាជាច្រើនជនបានរស់នៅទីនោះដោយសន្តិភាព និងចូលរួមអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍អស្ចារ្យពេលជាច្រើនទសវត្សរ៍មកហើយ? ហេតុអ្វីបានជាថៃជ្រើសរើសយកបាណធានី មកធ្វើជាប្រធានបទសម្រាប់ការអះអាងទឹកដីក្លាមៗបែបនេះ?

លោក ឆាន់ យូ បានអះអាងថា ការពិភាក្សាអំពីបាណធានី គួរតែត្រូវបានយល់ឃើញក្នុងបរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រ ហើយបានបញ្ជាក់ជាថ្មីអំពីការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ថៃចំពោះច្បាប់អន្តរជាតិ និងយន្តការសន្តិវិធី

លោក ឆាន់ យូ នាយកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ទេវាភិក្ខុក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែន ប៉ុន្តែរៀងរាល់ជនភៀសខ្លួនមិនអាចនិយាយត្រឹមតែតាមការនិទានរបស់រដ្ឋាភិបាលតែប៉ុណ្ណោះទេ ថៃមានចេតនាទាញយកផលប្រយោជន៍នយោបាយពីវេទិកាអន្តរជាតិ ក្នុងទិវាជនភៀសខ្លួនពិភពលោក។

លោក ឆាន់ យូ បន្ថែមថា «ថៃមិនមែនជាប្រទេសហត្ថលេខីនៃអនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីជនភៀសខ្លួនទេ នេះជារឿងសំខាន់ណាស់ ពីព្រោះនៅក្នុងអាស៊ានមានតែប្រទេសហ្វីលីពីនមួយតែប៉ុណ្ណោះ ដែលជាប្រទេសហត្ថលេខី»។ «ថៃចង់ទាញយកផលប្រយោជន៍នយោបាយពីអនុសញ្ញាអន្តរជាតិមួយដែលខ្លួនឯងមិនមែនជាប្រទេសហត្ថលេខី»។

លោក ឆាន់ យ៉ូ ដែលបានសម្ភាសនាជាមួយអ្នកស្រាវជ្រាវឈាមមុខក្រហម និងក្លាយជាអ្នកស្រាវជ្រាវឈាមមុខក្រហម អំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជាបាននិយាយថា បទពិសោធន៍របស់ជនភៀសខ្លួនកម្ពុជាជាច្រើននៅក្នុងប្រទេសថៃ មិនមែនពោរពេញទៅដោយការការពារនោះទេ ប៉ុន្តែជាការភ័យខ្លាច និងការរំលោភបំពាន។ «ជនភៀសខ្លួនកម្ពុជា មិនត្រូវបានការពារនោះទេ ប៉ុន្តែត្រូវបានរំលោភបំពានដោយកងទ័ពថៃ ដែលគេស្គាល់ថា គ.ក. (Task Force 80)»។

លោក ឆាន់ យ៉ូ បានសរសេររំលឹកពីជីវិតជាជនភៀសខ្លួនរបស់លោកថា «ខ្ញុំបានរស់នៅរវាង នរកនៅថៃ និងឋានសួគ៌នៅហ្វីលីពីន។ ខ្ញុំនឹងដឹងតុលាការហ្វីលីពីនជារៀងរហូត ហើយថ្ងៃនេះ ខ្ញុំលែងជាជនភៀសខ្លួនទៀតហើយ»។

នៅក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ លោក ឆាន់ យ៉ូ ធ្លាប់រស់នៅមជ្ឈមណ្ឌលជនភៀសខ្លួនខេត្តប៉ាណូន នៅប្រទេសថៃមុននឹងបន្តទៅរស់នៅមជ្ឈមណ្ឌលដំណើរការជនភៀសខ្លួនហ្វីលីពីន ក្នុងទីក្រុងម៉ូរីន ខេត្តបាតាណាន។ ភាពខុសគ្នារវាងបទពិសោធន៍ទាំងពីរ បានជាប់នៅក្នុងការចងចាំរបស់លោករហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ។

លោក ឆាន់ យ៉ូ លើកឡើងថា «ប្រជាជនហ្វីលីពីនបានបើកទ្វារប្រទេសរបស់ខ្លួនទទួលជនភៀសខ្លួនកម្ពុជាបន្ទាប់ពីការដួលរលំនៃរបបខ្មែរក្រហមនៅទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០។ រដ្ឋាភិបាល និងប្រជាជនហ្វីលីពីនបានឈរលើឆ្នើស្នើយលើ និងទទួលយកយើង»។ លោកសរសើរហ្វីលីពីនចំពោះទឹកចិត្តសប្បុរសនៅពេលនោះ។ ក្តីសង្ឃឹមដែលប្រទេសហ្វីលីពីនបានផ្តល់ឱ្យប្រជាជនកម្ពុជា គឺជាកំរិតដ៏ស្មោះត្រង់មួយដែលបង្រៀនយើងកុំឱ្យបោះបង់ក្តីសង្ឃឹម។ ហ្វីលីពីនបានលើកកម្ពស់នយោបាយ «បើកទ្វារចំហ» ជាយូរមកហើយ ដោយអះអាងថា ខ្លួនបានទទួលជនភៀសខ្លួនចំនួន១០ លើក ក្នុងរយៈពេលជាងមួយសតវត្សរ៍រួមទាំងជនជាតិយូដដែលរត់គេចពីរបបណាស៊ី ជនជាតិរុស្ស៊ីស្បែកស ជនភៀសខ្លួនវៀតណាម និងជនភៀសខ្លួនកម្ពុជាគេចពីសង្គ្រាម។

យោងតាមយុទ្ធនាការទី១៨នៃភៀសខ្លួនពិភពលោករបស់រដ្ឋាភិបាលហ្វីលីពីន ប្រពៃណីទទួលជនភៀសខ្លួនរបស់ប្រទេសនេះ មានប្រវត្តិយូរជាង១០០ឆ្នាំ។

សម្រាប់លោក ឆាន់ យ៉ូ ភាពខុសគ្នានេះ មិនមែនគ្រាន់តែជាការចងចាំទេ ប៉ុន្តែជាការប្តេជ្ញាចិត្តផ្នែកច្បាប់ដងដែរ។ ថៃមិនមែនជារដ្ឋភាគីនៃអនុសញ្ញាស្តីពីជនភៀសខ្លួនឆ្នាំ១៩៥១ និងពិធីសារឆ្នាំ១៩៦៧ ដែលជាឯកសារចម្បងអន្តរជាតិគ្រប់គ្រងការការពារជនភៀសខ្លួននោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ ហ្វីលីពីន គឺជាប្រទេសមួយក្នុងចំណោមប្រទេសតិចតួចនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ដែលបានចូលជាសមាជិកនៃឯកសារទាំងពីរនេះ និងបានរក្សាកម្មវិធីទទួលជនភៀសខ្លួនជាយូរមកហើយ។

លោក ឆាន់ យ៉ូ បានរំលឹកឡើងវិញពីការជជែកដេញដោលជាប្រវត្តិសាស្ត្រ អំពីតួនាទីរបស់ថៃក្នុងអំឡុងពេលដោះស្រាយនៅកម្ពុជា។ ក្នុងចំណោមឯកសារដែលត្រូវបានរក្សាទុកនៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា មានសៀវភៅមួយចេញផ្សាយនៅឆ្នាំ១៩៨៣ ក្រោមចំណងជើង «Thai Policy Vis-à-Vis Kampuchea» ដែលបោះពុម្ពផ្សាយដោយក្រសួងការបរទេសនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជានៅពេលនោះ។ ឯកសារនេះបានចោទប្រកាន់អាជ្ញាធរថៃថាបានកំទ្រក្រមប្រដាប់អាវុធប្រឆាំងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអនុញ្ញាតឱ្យពួកគេធ្វើសកម្មភាពនៅតាមព្រំដែនក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមត្រជាក់។ ទោះបីការចោទប្រកាន់ទាំងនោះនៅតែជាផ្នែកមួយនៃការជជែកដេញដោលផ្នែកប្រវត្តិសាស្ត្រ លោក ឆាន់ យ៉ូ ជឿថាប្រវត្តិសាស្ត្រជនភៀសខ្លួន គួរតែត្រូវបានវាយតម្លៃតាមបទពិសោធន៍របស់អ្នកដែលបានឆ្លងកាត់វាផ្ទាល់។ «ប្រជាពលរដ្ឋដែលត្រូវផ្លាស់ទីលំនៅ នៅក្នុងប្រទេសថៃ មិនមែនគ្រាន់តែជាជនភៀសខ្លួនទេ អ្នកទាំងនោះគឺជាអ្នកជំនាញ សហគ្រិន កម្មករ ពលករជំនាញ និងជាអ្នកផ្គត់ផ្គង់គ្រួសារ។ អ្នកទាំងនោះមិនខ្លាចក្នុងការប្រថុយ ហើយបានលះបង់ខ្លួនជារៀងរាល់ថ្ងៃ សម្រាប់គ្រួសារ សហគមន៍ ប្រទេសជាតិ និងមនុស្សជាតិទាំងមូល»។

រឿងរ៉ាវជនភៀសខ្លួនមិនមែននិយាយអំពីព្រំដែនឬការនិទានផ្នែកនយោបាយនោះទេ ប៉ុន្តែវាគឺជាការចងចាំថា តើអ្នកណាខ្លះបានបើកទ្វារទទួលពលរដ្ឋកម្ពុជា នៅពេលដែលពលរដ្ឋទាំងនេះគ្មានទីកន្លែងណាផ្សេងទៀតត្រូវទៅ និងធានាថា សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ពលរដ្ឋទាំងនេះ នឹងមិនត្រូវបានគេបំភ្លេចឡើយ។

ឧស្សាហកម្មយានយន្តរបស់ជប៉ុននៅក្នុង ប្រទេសថៃ

នាង យូ

ប្រទេសថៃ ប្រកបដោយវប្បធម៌ដ៏មានតម្លៃ ដែលជម្លោះព្រំដែនជាមួយកម្ពុជាកំពុងបង្ក ឥទ្ធិពលយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៥។
(រូបថត៖ Koh Ewe នៃសារព័ត៌មាន ថ្ងៃថៃ ប្រចាំនៅប្រទេសសិង្ហបុរី)

ជម្លោះរវាងកម្ពុជា និងថៃបាត់បង់ ពាក់ព័ន្ធនឹង ឧស្សាហកម្មយានយន្តរបស់ជប៉ុននៅក្នុងតំបន់នេះ នេះ គឺជាឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែងមួយដែលបង្ហាញថា ជម្លោះ ដែលកើតឡើងនៅ ហាងកំប៉ុងដូចជាវិវាទក្នុងតំបន់រវាងរដ្ឋ សមាជិកអាស៊ាន បែរជាអាចបង្កជាផលវិបាកយ៉ាង ធំធេងនិងស្មុគស្មាញដល់តំបន់ ក៏ដូចជាពិភពលោក ទាំងមូល។

នៅសម័យបច្ចុប្បន្ន សកលការ៉ូបនីយកម្មគឺជា កម្លាំងចលករដ៏មានឥទ្ធិពលមួយ ដែលជំរុញឱ្យមាន ការសន្សំសំចៃខ្ពស់ បង្កើនផលិតភាពជាអតិបរមា ព្រមទាំងពង្រឹងសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែង និងការ

អភិវឌ្ឍន៍។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ តុលាការក្តីនៃ ពិភពសេដ្ឋកិច្ចដែលពឹងផ្អែកគ្នាទៅវិញទៅមកនេះ ក៏ បញ្ចេញតួនាទីណាមួយ ក៏អាចរីករាលដាល និងបង្កើត ជាផលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដែលមិនអាចប៉ាន់ស្មាន ដឹងដល់ពិភពលោកទាំងមូល។

ការបណ្តែតបណ្តោយឱ្យប្រទេសថៃបន្តសកម្មភាព ល្បួងតាមនយោបាយនេះ ការបង្កើនស្តារតំបន់ទំនាក់ទំនង ព្រំដែនដែលកំពុងបន្តអូសបន្លាយ នឹងធ្វើឱ្យផលប៉ះ ពាល់ទាំងផ្ទាល់ និងប្រយោលទៅលើសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ និងពិភពលោកកាន់តែមានភាពធ្ងន់ធ្ងរឡើង។

វិម ខាន់ ហៅ សំអាង៖ អនុលោម ស្រុក ស្វាយរៀង តំបន់២៣ ភូមិភាគបូព៌ា(២០៣)

ជាវរដ្ឋ មេត្តា

មន្ទីរនីសាភូមិភាគ ភ្នាក់ងារបបកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩) ។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ខ្ញុំឈ្មោះ វិម ខាន់ ហៅ សំអាង ភេទប្រុស មាន អាយុ៣៨ឆ្នាំ (គិតត្រឹមឆ្នាំ១៩៧៨) ។ ខ្ញុំមានទីកន្លែងកំណើតនៅភូមិត្រស ឃុំព្រៃធំ ស្រុកកំពង់រោទ៍ តំបន់២៣ ភូមិភាគបូព៌ា។ ខ្ញុំមានឪពុកឈ្មោះ វិម ជាមន្ត្រី មានម្តាយឈ្មោះ ចាន់ សួន។ ខ្ញុំមានប្រពន្ធឈ្មោះ ផូ សាមិត គូនា ទីផ្នែកតម្បាញនៅស្វាយរៀង និងមានកូនចំនួន៥នាក់ ក្នុងនោះ ស្រីចំនួន២នាក់។

នៅខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៥ កែវ អាន គឺជាគណៈអចិន្ត្រៃយ៍តំបន់២៣ បានសរសេរសំបុត្រមួយច្បាប់ឱ្យខ្ញុំនៅមន្ទីរស្រុកស្វាយរៀង តាមរយៈ និស្សិតតំបន់២៣ ឈ្មោះ សុក។ ខ្ញុំសារសំបុត្រអញ្ជើញខ្ញុំចូលរួមប្រជុំការងារមួយចំនួននៅឃុំបាសាក់ នៅ

ម៉ោង៧ព្រឹក កុំខានដោយមានវៀតណាមចំនួន២នាក់ ចូលរួមដែរ។ នៅវេលាម៉ោង៧ព្រឹក ខ្ញុំជិះម៉ូតូហុកដាពណ៍ក្រហមមកមន្ទីរឃុំបាសាក់។ ទៅដល់ភ្នាក់ងារ អាន ហៅ ខ្ញុំចូលប្រជុំ។ អ្នកចូលរួមមាន៖ ១) សាមគឺជាប្រធានសន្តិសុខតំបន់២៣, ២) ស៊ីល គឺជាសមាជិកសេនាធិការតំបន់២៣, ៣) ខ្ញុំ, ៤) ឈិន គឺជាសមាជិកស្រុកស្វាយរៀង, ៥) ប្រាក់ សំបាក់ គឺជាប្រធានយោសនាការស្រុកស្វាយរៀង, ៦) ជី គឺជាលេខាឃុំបាសាក់ ចំណែកខាងវៀតណាមមានឈ្មោះ ទីបា គឺជាគណៈ ទាក់ទងកម្ពុជា- វៀតណាម និង ទីបៃ គឺជាអនុគណៈ ទាក់ទងកម្ពុជា- វៀតណាម។ ខ្ញុំសារប្រជុំ កែវ អាន តំណាងឱ្យគណៈអចិន្ត្រៃយ៍តំបន់២៣

ជំនួសបងស្ក លើកឡើងចំនួន៣ចំណុច ៖ ១) បញ្ហាព្រំដែននៅរក្សាបង្កើត លុបចោល ប្រសិនបើ រៀនណាមួយមកក្នុងទឹកដីកម្ពុជា ឬខាងកម្ពុជាចូលទឹកដីរៀនណាមួយ យើងកុំបាញ់គ្នា។ ២) បញ្ហាកងទ័ពរៀនណាមួយ និងកងទ័ពកម្ពុជា ត្រូវបោះទីតាំងឱ្យឃ្លាតចេញពីព្រំដែនចម្ងាយ១គីឡូម៉ែត្រ។ ៣) សុំស្នើសុំពេទ្យខេត្ត ព័សមមិត្ត ទី៣ មកទុកដាក់សម្រាប់ប្រើដែនការខាងមុខ។ បន្ទាប់ពីលើកឡើង ទី៣ យល់ព្រមតាមសំណើពីរចំណុចខាងលើចំណែក ខេត្ត ព័សមមិត្ត សុំពេល១២ ខែ ទទួលយក សាលា លេខ១៩៩ ឡុងដ៍ អាន សិន។ ក្រោយប្រជុំរួច កែវ អាន ប្រគល់ភារកិច្ចឱ្យ ខ្ញុំ, ឈិន និង ប្រាក់ សំបុត្រជូន ទីបៃ និង ទី៣ ទៅខេត្ត ឡុងដ៍ អាន។ ខ្ញុំចូលដល់ព្រំដែនខាងរៀនណាមួយ ឈ្មោះ វ៉េ, ហាយ ដាង និង ហា បានទទួលឈ្មោះ ទី៣ និង ទីបៃ ទៅជួប សាលា នៅខេត្ត ឡុងដ៍ អាន ចំណែកយើង ទាំង៣នាក់បានវិលត្រឡប់មកអង្គភាពវិញ។ ពេលខ្ញុំមកដល់ បងកូន បានណែនាំឱ្យធ្វើសកម្មភាពតាមព្រំដែន ដោយពិភាក្សាជាមួយរៀនណាមួយឱ្យ ហាយ ដាង បញ្ជូនភ្នាក់ងាររៀនណាមួយមកក្នុងដីខ្មែរ។

នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៦ បងកូន អនុលេខាតំបន់២៣បានផ្ញើសំបុត្រមួយតាមរយៈ វ៉េ សារឈ្មោះ សុក ឱ្យខ្ញុំទៅជួបគាត់នៅមន្ទីរតំបន់ ក្នុងស្រុកស្វាយរៀង។ ពេលខ្ញុំទៅដល់ បងកូនបានហុចសំបុត្រឱ្យខ្ញុំមួយច្បាប់យកទៅឱ្យឈ្មោះ សាលា គឺជាគណៈខេត្ត ឡុងដ៍ អាន។ បងកូន ប្រាប់ខ្ញុំឱ្យយកសំបុត្រទៅដល់ប្រសិនបើជួបសមមិត្ត ហាយ ដាង ផ្ញើតាមរយៈ ហាយ ដាង ក៏បាន។ ពេលត្រឡប់មកពីជួបបងកូនវិញ ខ្ញុំបានជិះម៉ូតូ ហុតដា ទៅព្រំដែនហើយ ខ្ញុំបានចូលទៅកន្លែង ហាយ ដាង ដើម្បីផ្ញើសំបុត្រឱ្យ សាលា។ រំលងបានរយៈពេល៣ថ្ងៃ ខ្ញុំជិះម៉ូតូទៅកន្លែងមិត្ត ហាយ ដាង ចង់ដឹងពីសំបុត្ររបស់ បងកូនផ្ញើទៅ សាលា យ៉ាងណាហើយ។ ខ្ញុំទៅដល់ឃើញ ហាយ ដាង និង ជិន សុខ គឺជាប្រធានសន្តិសុខខេត្ត ឡុងដ៍ អានជិះកាណូតពីក្រើយខាងត្បូងមកដល់មន្ទីរជួបខ្ញុំ។ ជិន សុខ ប្រាប់ខ្ញុំថា សមមិត្ត

ទៅវិញប្រាប់ សមមិត្តកូនស្រីមកជួបខ្ញុំនៅកន្លែងនេះ កុំខាន។ ខ្ញុំជិះម៉ូតូមកមន្ទីរតំបន់ប្រាប់ បងកូន ហើយបងកូន ប្រាប់ខ្ញុំវិញថា មិត្តត្រូវទៅឱ្យបានមុនខ្ញុំព្រឹកបន្តិចហើយប្រាប់មិត្ត ទស្សនា ហ៍, សម្បត្តិ, ដាង និង មិត្តឈិន ទៅជាមួយដង។ ស្រីកូន ឡើងម៉ោង៦ព្រឹក ខ្ញុំ, បងទស្សនា ហ៍, មិត្តសម្បត្តិ, មិត្តដាង និង មិត្តឈិន យកម៉ូតូ៣គ្រឿងជិះទៅមន្ទីររបស់ ហាយ ដាង នៅឃុំកំពង់ចម្លង។ ពេលយើងទៅដល់មិនបានជួប ហាយ ដាង និង ជិន សុខ ទេហើយយើងនៅអង្គុយរង់ចាំបន្តិចទើបបងកូន ជិះ ឡានទៅដល់ ហើយ ហាយ ដាង និង ជិន សុខ ជិះ កាណូតពីក្រើយខាងត្បូងមកដល់ដែរ។ ជិន សុខ ចាប់ផ្តើមនិយាយតំណាងឱ្យគណៈខេត្ត ឡុងដ៍ អាន សមមិត្ត សាលា ផ្តាំមកឱ្យខ្ញុំសួរ មិត្ត កូន ដើម្បីធ្វើការតាមព្រំដែន និងសុំស្នើមិត្ត កូន អនុវត្តដែនការបែងចែកបញ្ចប់បញ្ជីប្រជាជន គោ ក្របី ពីស្រុកខ្មែរទៅឱ្យរៀនណាមួយ និងមិនត្រូវឱ្យបែកការណ៍ទេ។ បងកូន បានឆ្លើយតបថាមិនបែកការណ៍ទេ ព្រោះគាត់បានធ្វើស្របច្បាប់ ដោយប្រាប់អង្គការថា ប្រជាជនបោះឆ្នោតគោ ក្របីរត់ទៅប្រទេសរៀនណាមួយ ចំណែកកម្លាំង គាត់កសាងបាននិងបង្កប់នៅក្នុងតំបន់២៣ ចំណែកកម្លាំងដែលបានរៀបចំសម្រាប់សកម្មភាពបញ្ជូនប្រជាជនឬគោ ក្របី ទៅប្រទេសរៀនណាមួយ ក៏មាននៅឃុំបាសាក់ រហូតដល់ឃុំត្រួស។ រីឯកម្លាំងតាមស្រុកនីមួយៗមាន ដន លេខ១ស្រុកកំពង់រោង, សំអនលេខ១ស្រុកចន្ទ្រា, សាលីវលេខ១ស្រុកប្រសូត្រ, សាដល់លេខ១ស្រុករមាសហែក, សាវ៉ែតលេខ១ស្រុកសំរោង និង សយ គឺជាលេខ១ស្រុកមាសជ័យថ្មី។

នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៦ ខ្ញុំទៅទទួលដែនការពីបងកូន នៅមន្ទីរតំបន់២៣។ ក្រោយពីទទួលដែនការហើយ ខ្ញុំបានចុះអនុវត្តធ្វើសកម្មភាពជាមួយ សមមិត្ត សម្បត្តិ, សមមិត្តដាង និង សមមិត្តឈិន។ នៅឃុំត្រួស ខ្ញុំបំផុសប្រជាជនចំនួន២០០គ្រួសារ នៅភូមិសំរោង ភូមិក្រសាំងជ្រៃ និងភូមិអង្រ្កង ឱ្យរត់ចូលប្រទេសរៀនណាមួយតាមរយៈ ហាយ ដាង មកទទួលយកត្រឹមកំពង់ចម្លង។ សមមិត្ត ឈិន បំផុសប្រជាជនជាង

១០០គ្រួសារ និងគោ ក្របីប្រហែល៤០ក្បាល បញ្ជូនឱ្យទៅមិត្ត ហាយ ដាង។ សមមិត្តសម្បត្តិ នៅឃុំចំបក់ បានបំផុសប្រជាជនចំនួន១០០នាក់ឱ្យរត់ចូលប្រទេសវៀតណាម និងកៀងគោ ក្របីចំនួន២០ក្បាលឱ្យទៅហាយ ដាង។ ចំណែកមិត្ត ដាង មិនមានប្រជាជនទៅទេដោយកងទ័ពភាគបោះចំទីតាំងជាប់ឃុំចម្លង។

នៅខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧ បងស្ក បានអញ្ជើញកម្លាំងគ្រប់ស្រុកទៅប្រជុំនៅមន្ទីរតំបន់ ក្នុងឃុំស្វាយរៀង។ ខ្លឹមសារបងស្កលើកឡើងពីសភាពការណ៍នៅក្នុងតំបន់២៣ទាំងមូល សមមិត្តគ្រប់ស្រុកបានអនុវត្តបំផុសប្រជាជនឱ្យរត់ទៅប្រទេសវៀតណាមជាបន្តបន្ទាប់ ដោយលាក់ការណ៍។ ទី២ កសាងកម្លាំងនៅក្នុងខ្សែកងទ័ពត្រឹមមេបញ្ជាការវរសេនាភូប។ បងស្កបញ្ជាក់ទៀតថា នៅថ្ងៃទី១៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧ សាយូ, សៅញ៉ា និងអ៊ុក គុង ត្រូវមកជួបគាត់នៅមន្ទីរតំបន់ដូច្នេះលេខាគ្រប់ស្រុក ត្រូវមកជួបកុំឱ្យខាន។

ថ្ងៃមួយក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្ញុំឃើញឈ្មោះអេង នី សារ បងស្ក ជិះម៉ូតូហុងដា ពណ៌ក្រហម មក

ជួបខ្ញុំនៅផ្ទះរបស់ខ្ញុំនៅភាស្នស។ អេង ប្រាប់ខ្ញុំថា «អីស្កឱ្យបង សំអាង ទៅជួបគាត់នៅមន្ទីរមានជ័យថ្មី កុំបីខាន»។ ដូច្នេះខ្ញុំបានទាញម៉ូតូហុងដាជិះមកតាមនិសាវដៃរ។ ខ្ញុំធ្វើដំណើរមកដល់មន្ទីរស្រុកមានជ័យថ្មី បងស្កប្រាប់ខ្ញុំឱ្យទៅរាយការណ៍ជូន សាយូ អំពីសភាពការណ៍កម្លាំងកងទ័ពចំនួន២កងពល នៅឃុំឈើទាល រហូតដល់ ឃុំភាស្នស និង ឃុំក្រួស។ រហូតដល់ថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៨ អង្គការចាប់ខ្ញុំតែម្តង។

កំណត់ចំណាំ៖ អត្ថបទនេះ ដកស្រង់ចេញពីឯកសារចម្លើយសារភាពលេខ J០០៨៨៣ រាល់ចម្លើយសារ ភាពរបស់អ្នកទោសទាំងអស់នៅមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ សុទ្ធតែឆ្លងកាត់ការបង្ខិតបង្ខំ និងធ្វើទារុណកម្ម យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរពីកងស្មូនចម្លើយរបស់ខ្មែរក្រហម។ ដូច្នេះយើងមិនអាចសន្និដ្ឋានបានថាចម្លើយសារភាពរបស់ ខឹម ខាន់ ហៅ សំអាង ពិតប្រាកដឬយ៉ាងណានោះទេ។

កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមនៅមូលដ្ឋាន (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

កក់ យឹម ៖ ប្រជាជនសហគមន៍ស្រែធំ

នេសាទ ស្រីមុំ

ប្រជាជននៅ សហគមន៍កំពង់ត្រាច់ស្រែធំ ដើម្បីរកដីស្រែ នៅ ភូមិបឋមភូមិ ប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩)។
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

កក់ យឹម មានអាយុ៣៥ឆ្នាំ (នៅ ឆ្នាំ១៩៧៧) គឺជាជនជាតិភាគតិច មានទីកន្លែងកំណើតនៅ ភូមិ សេរីកា ឃុំខ្នាច ស្រុកក្រចេះ ខេត្តក្រចេះ។ យឹម មានប្រពន្ធល្មោះ សន ខ្មៅ ត្រូវអង្គការខ្មែរក្រហមចាប់ខ្លួននៅ ឆ្នាំ១៩៧៧/៧។

នៅ ឆ្នាំ១៩៦៤ យឹម បានចេញពីស្រុកកំណើត ទៅរកស៊ីរុករានដី, កាប់ព្រៃ និងធ្វើស្រែ ជាមួយ ឪពុក ម្តាយក្មេក នៅ ភូមិស្រែធំ ឃុំស្រែធំ ស្រុកច្បារ ខេត្តមណ្ឌលគិរី។ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៦៧ មុំ ជាមេឃុំ, យឹម ជាជំទប់ទីមួយ និងម្នាក់ទៀតឈ្មោះ ប្រជ្រើយ ក្រេត (ជនជាតិព្នង) ជាស្មៀនឃុំស្រែធំ បានទាក់ទង និង អប់រំឱ្យ យឹម ធ្វើជាតិព្រះសម្លាត់តាមដានខ្មែរក្រហម

និងវៀតកុង (វៀតណាមខាងជើង) ហើយបើឃើញ មនុស្ស ទាំងពីរក្រុមនេះ ចូលភូមិត្រូវតែរាយការណ៍ ប្រាប់ទៅកាន់មុំឱ្យបានដឹងភ្លាមៗ ការធ្វើការងារជាតិព្រះសម្លាត់នោះ យឹម ទទួលបានប្រាក់ខែចំនួន៨០០រៀល ក្នុងមួយខែ។ បន្ទាប់ពីនោះមក មុំ បានឱ្យ យឹម ជួបទាក់ទងជាមួយនឹងខ្សែរយៈចំនួនប្រាំនាក់ មានឈ្មោះ ដូចជា៖ ក្លើញ (ជនជាតិព្នង), អណ្តើ (ជនជាតិព្នង), ពកាន ឈឹត (ជនជាតិព្នង), ឡុង យឹម និង ឡុង ឈាម។

នៅឆ្នាំ១៩៦៨ មេឃុំមុំ, ប្រជ្រើយ ក្រេត និងជំទប់ យឹមបានហៅ យឹម ទៅជួបនៅ សាលាឃុំស្រែធំដើម្បីឱ្យ យឹម ទាក់ទងធ្វើការជាមួយខ្សែរយៈថ្មីដែលអ្នកទាំងបីខាងលើទើបតែអប់រំបានចំនួនប្រាំពីរនាក់ទៀត

ដែលមានឈ្មោះដូចជា៖ ភីន, យន់ (ជនជាតិព្នង), តីក (ជនជាតិព្នង), ស្រីន (ជនជាតិព្នង), តាល (ជនជាតិព្នង), ជ្រីម (ជនជាតិព្នង) និង អន់ នយ (ជនជាតិព្នង)។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៦៨ តាមរយៈការប្រាប់ដំណឹងពី ពតាន (ជនជាតិព្នង) នៅពេលដែលយើង ធ្វើដំណើរត្រឡប់មកពីចម្ការ គាត់បានឃើញខ្មែរក្រហមចំនួនបីនាក់ ពួកនៅក្នុងព្រៃអូរកញ្ជ័រ។ បន្ទាប់ពីដឹងដំណឹងភ្លាម យើង បាននាំរៀងនោះទៅប្រាប់មេឃុំ ម៉ឺ បន្ទាប់មកមេឃុំ ម៉ឺ បាននាំទាហានចំនួនបួននាក់ពីបន្ទាយកោះព្រែក ព័ន្ធចាប់បានខ្មែរក្រហមម្នាក់ឈ្មោះ ស្រេង។

នៅឆ្នាំ១៩៦៩ មេឃុំ ម៉ឺ, ប្រជ្រើយ ក្រេត និង ជំទប់ យើងបានហៅខ្មែរក្រហមទាំងអស់មករួមធ្វើការនៅ សាលាឃុំស្រែធំ ហើយក្នុងនោះ ក៏មានវត្តមាន ចូលរួមរបស់ វ៉ង់ វ៉ាន (ចៅហ្វាយស្រុកច្បារ) ដែរ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះចៅហ្វាយស្រុកវ៉ានបានអប់រំខ្មែរក្រហមទាំងអស់ដែលចូលរួមប្រជុំ ចំនួនបីចំណុច៖ ទីមួយ) គឺខ្មែរក្រហម ដើម្បីបង្កបង្កើនស្ត្រីផ្ទៃក្នុង។ ទីពីរ) ត្រូវកសាងកម្លាំងបង្កប់ក្នុងជួរខ្មែរក្រហម និងទីបី) គឺត្រូវតែយកជ័យជម្នះពីខ្មែរក្រហមឱ្យបាន។

នៅខែពិសាខ ឆ្នាំ១៩៧០ ក្រោយព្រឹត្តិការណ៍រដ្ឋប្រហារនៅថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ ខ្មែរក្រហមបានចូលរំដោះភូមិ-ស្រុកដែល យើង និងបក្សពួករបស់នៅក្រោមអំណាចគ្រប់គ្រងរបស់ លន់ នល់។ នៅទីនោះមិនមាននរណាភៀសខ្លួនចេញពីផ្ទះឡើយ គឺរស់នៅដូចធម្មតា។ ប្រហែលមួយខែក្រោយមក អង្គការបានចាត់តាំងមេឃុំ ម៉ឺ ឱ្យធ្វើជាមេឃុំស្រែធំ, ប្រជ្រើយ ក្រេត ឱ្យធ្វើជាប្រធានសេដ្ឋកិច្ចឃុំស្រែធំ, ជំទប់ យើង ធ្វើជាប្រធានភូមិស្រែធំ និង ពតាន ឈឺត ជាអនុប្រធានភូមិស្រែធំ។ បន្ទាប់មកអង្គការបានចាត់តាំងអ្នកទាំងបួននេះទៅ សិក្សារយៈពេលមួយខែ ហើយបន្ទាប់ពីត្រឡប់មកវិញ មេឃុំ ម៉ឺ បានចាត់តាំង យើង, ភីន, តាល, តីក និង ស្រីន ឱ្យធ្វើជាឈ្មួញឃុំស្រែធំ ដើម្បីការពារប្រជាជន។ មិនត្រឹម

ប៉ុណ្ណោះ មេឃុំ ម៉ឺ នៅតែជ្រើសរើស និងចាត់តាំងឈ្មួញឃុំជាបន្តបន្ទាប់រហូតដល់ឈ្មួញឃុំស្រែធំសរុបទាំងអស់មានចំនួន៣២នាក់។ ក្រោយមកទៀត មេឃុំ ម៉ឺ បានចាត់តាំង យើង ឱ្យធ្វើជាមេក្រុមឈ្មួញសេដ្ឋកិច្ចឃុំស្រែធំ និងចាត់តាំងឱ្យសមាជិកប្រាំបួននាក់ឱ្យនៅជាមួយ យើង មានដូចជា៖ តាល, ស្រីន, តីក, ស៊ីន, ក្រេង (ខ្មែរកាត់ព្នង), ភ្លៀល (ជនជាតិព្នង), ប៉ុប (ជនជាតិព្នង), យ៉ាន (ជនជាតិព្នង) និង ថន។

ក្រោយពីចាត់តាំងរួចរាល់ មេឃុំ ម៉ឺ បានហៅសមាជិកចំនួន១៥នាក់ ចូលរួមការប្រជុំនៅមន្ទីរស្រែធំ។ ខ្លឹមសារប្រជុំនៅពេលនោះមានចំនួនពីរចំណុចធំៗគឺ៖ ទី១) ខ្មែរក្រហមឱ្យសមាជិកចូលរួមប្រជុំទាំងអស់បានស្គាល់ ឆុន ជាខ្សែរយៈដើម្បីឆ្លាយស្រួលទាក់ទងគ្នាធ្វើសកម្មភាព។ ទី២) បង្គាប់ឱ្យសមាជិកទាំងអស់ធ្វើសកម្មភាពជាខ្សែស ដោយធ្វើសកម្មភាពនៅពេលយប់ ហើយត្រូវយកដុំដីកប់ទៅលើមន្ទីរដង្កូវប្រកបទៅលើផ្ទះរបស់ប្រជាជន និងត្រូវពិនិត្យមើលប្រសិនបើឃើញមានមនុស្សចេញមកម្នាក់ឬពីរនាក់ ត្រូវចូលទៅទាក់ទងព្រោះនោះជាខ្សែរយៈ ប៉ុន្តែប្រសិនបើឃើញលើសពីពីរនាក់ ត្រូវដកខ្លួនថយព្រោះនោះមិនមែនជាខ្សែរយៈនោះទេ។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧១ ឆុនបានចាត់តាំង យើង, ភីន, តាល, ស្រីន និង យន់ ឱ្យលបស្តាប់ខ្លឹមសារប្រជុំនៅមន្ទីរស្រុកច្បារ។ ពេលនោះ យើង និងសមាជិកក្តាប់បានផែនការរបស់អង្គការចំនួនពីរចំណុច គឺ ទី១) ពង្រឹងជំហរវាយខ្មាំងខាងមុខឱ្យដាច់ និងទី២) វាយខ្មាំងនៅ ខាងក្រោយដែលជាខ្សែស។ យើង បាននាំសមាជិកត្រឡប់ទៅមន្ទីរវិញ ហើយអ្នកទាំងនោះក៏មិនភ្លេចរៀងយកដុំដីកប់ទៅលើដំបូលមន្ទីរ។ នៅព្រឹកបន្ទាប់ យើង និងសមាជិកចំនួនបួននាក់ បាននាំដំណឹងនោះទៅប្រាប់ ឆុន។ នៅពេលដែលដឹងដំណឹង ឆុន មិនមានសកម្មភាពអ្វីនោះទេ គឺត្រាន់តែណែនាំ យើង និងសមាជិក ត្រូវតែហ៊ានប្រឆាំងនឹងអង្គការ ព្រោះអង្គការបានយកប្រជាជនទៅធ្វើសង្គ្រាម ទាំងដែលពុំមែនមកពីព្រឹត្តិការណ៍បែបនេះ គឺមិនធ្លាប់កើតមាន

ឡើយ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ អង្គការថែមទាំងប្រមូល
យកទ្រព្យសម្បត្តិទាំងអស់របស់ប្រជាជនដាក់ជា
ទ្រព្យសម្បត្តិរួម។ យើង និងសមាជិកទាំងអស់បន្ត
ធ្វើសកម្មភាពដដែលៗជារៀងរាល់ឆ្នាំរហូតដល់ពេល
ខ្មែរក្រហមវាយចូលកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៥ អង្គការបានដកយើងចេញពី
តំណែងមេក្រុមឈូបសេដ្ឋកិច្ចឃុំស្រែធំ ឱ្យធ្វើជា
ប្រជាជនធម្មតាធ្វើការងារនៅសហករណ៍ឃុំស្រែធំ
ផ្នែកធ្វើនីមួយៗ រទាស, ក្បាលកិន និងរហាត់ទឹក។ នៅ
ចុងឆ្នាំ១៩៧៥ យើង, ភីន, ជីម និងអណ្តើនបានលួច
ដុតស្រូវដែលប្រជាជនច្រូតរួចហើយដាក់ក្នុងរោង
នៅភូមិមេត៌ ឆេះអស់ចំនួនមួយរោង។ ឈានចូល
ដល់ឆ្នាំ១៩៧៦ ឱនបានហៅយើង និងសមាជិកចំនួន
ប្រាំពីរនាក់នៅក្នុងនោះមានពីរនាក់ជាខ្មែររយៈថ្មីទៅ
ប្រជុំនៅក្នុងការប្រជុំឱនបានទទួលសំណូមពរគ្រឹះ និង
ពន្លឺឱ្យយើង និងសមាជិកចំនួនប្រាំនាក់ទៀតស្គាល់
ដើម្បីទាក់ទងគ្នាធ្វើសកម្មភាពក្បត់នៅថ្ងៃខាងមុខ។
មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ការប្រជុំនោះជំរុញឱ្យសមាជិក
ទាំងអស់ព្យាយាមពង្រីកកម្លាំងបន្ថែម បន្ទាប់ពីនោះ
ការប្រជុំបានបញ្ចប់ និងបំបែកផ្លូវគ្នាទៅមន្ទីររៀងៗ
ខ្លួន។ រយៈពេលបីថ្ងៃក្រោយមក អង្គការបានចាត់
តាំងយើង, ភីន និងកម្លាំងចំនួនប្រាំមួយនាក់ទៀតឱ្យ
ទៅអារឈើសម្រាប់យកមកធ្វើផ្ទះនៅភ្នំលហ្គាល់
រយៈពេលបីខែ។ យើងទៅស្នាក់នៅ និងធ្វើការនៅទី
នោះបានកន្លះខែទើបវិលត្រឡប់មកយកអង្គរនៅភូមិ
មេត៌វិញ។ ពេលនោះឱនដឹងដំណឹងថាយើងត្រឡប់មក
ភូមិវិញទើបបានចាត់តាំងយើងឱ្យទៅហៅយើងមកផ្ទះ
របស់គាត់ដើម្បីចាត់តាំងយើងឱ្យចូលរួមសកម្មភាព
ជាមួយភ្នំពេញ, អណ្តើ, ថន, បេន, តាល, ជីម និងព្រះ
នៅមន្ទីរសេដ្ឋកិច្ចស្រុកច្បារ។

នៅវេលាយប់ថ្ងៃបន្ទាប់ អ្នកទាំងអស់នោះបាន
នាំគ្នាធ្វើសកម្មភាពកប់ដុំដីនិងបាញ់ស្មាសំដៅទៅលើ
ដំបូលមន្ទីរសេដ្ឋកិច្ចនោះ។ ពេលនោះយោធាខ្មែរ
ក្រហម បានបាញ់តបមកវិញ បណ្តាលឱ្យត្រូវចម្លែង
របស់តាល ស្លាប់នៅនឹងកន្លែង។ សមាជិកទាំងអស់

បាននាំគ្នាសែស្វាសព្រាបស់តាលមកកប់នៅមាត់
ទឹកអូរច្បាររួចត្រឡប់ទៅមន្ទីរវិញ។ នៅតាមផ្លូវយើង
និងសមាជិកបានប្រទះឃើញពន្លកស្រូវ បណ្តោយ
ប្រហែល២០ម៉ែត្រ និងទទឹងមួយម៉ែត្រកន្លះ មាន
កម្ពស់ត្រឹមក នៅវាលស្រែភូមិត្រាច។ ដោយនៅជុំ
វិញនោះមិនមានមនុស្ស អ្នកទាំងអស់នោះបាននាំ
គ្នាយកភ្លើងដុតបំផ្លាញស្រូវទាំងអស់ចោល។ នៅថ្ងៃ
បន្ទាប់យើងបានយកអង្ករត្រឡប់ទៅព្រៃអារឈើវិញ
ហើយនៅទីនោះកាត់បានកសាងខ្សែរយៈបានចំនួន
ពីរនាក់ឈ្មោះ លាង និងសាត។

នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៦ យើង និងសមាជិកចំនួន
ប្រាំបីនាក់ទៀត នាំគ្នាទៅលបស្តាប់ការប្រជុំរបស់
ខ្មែរក្រហម និងបានធ្វើសកម្មភាពបាញ់ស្មាទៅលើ
ដំបូលមន្ទីរសេដ្ឋកិច្ចស្រុកច្បារដូចជាលើកមុនដែរ។
ចូលដល់ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៧ ឱនបានហៅយើង,
ភ្នំពេញ, អណ្តើ, អន់នយ, តីក, ព្រះ និងយើង បើកការ
ប្រជុំនៅវេលាម៉ោង១០ព្រឹកក្នុងព្រៃក្រោមដើមអគ្គី
ខាងកើតផ្ទះរបស់ឱន។ ខ្លឹមសារនៅក្នុងការប្រជុំមាន
បីចំណុចសំខាន់គឺ (ទី១) លើកឡើងពីសកម្មភាពមិន
ជោគជ័យលើយោធាខ្មែរក្រហម។ (ទី២) និយាយពី
ការស្វែងរកកន្លែងធ្វើយ៉ាងណាយកឈ្នះអង្គការ និង
បានលើកពីផែនការអប់រំប្រជាជនឱ្យខិតខំបង្កើន
ដល់ដើម្បីមានស្បៀងធ្វើសង្គ្រាម។ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ
ឱនបានណែនាំឱ្យសមាជិកព្យាយាមកសាងកម្លាំង
បន្ថែម។ (ទី៣) ឱនបានចាត់តាំងភ្នំពេញ និងអណ្តើ
ឱ្យបន្តដឹកនាំធ្វើសកម្មភាពតាមផែនការចាស់ដែលបាន
កំណត់មក។

នៅខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៧ ឱនបានចាត់តាំងយើង
និងសមាជិកចំនួនប្រាំមួយនាក់ ឱ្យធ្វើសកម្មភាព
អ្នកឡកនៅមន្ទីរស្រុកច្បារម្តងទៀត។ ដល់ខែមិថុនា
អង្គការបានចាត់តាំងយើង ឱ្យទៅអារឈើនៅភ្នំល
ហ្គាល់រយៈពេលពីរខែ លុះដល់ពេលកំណត់កាត់បាន
ត្រឡប់មកភូមិវិញ។ បន្ទាប់ពីមកដល់ភូមិរយៈពេល
មួយថ្ងៃ ឱនបានហៅយើងទៅប្រជុំនៅផ្ទះរបស់គាត់
ជាមួយនឹងអណ្តើ និងភ្នំពេញ។ ឱនបានលើកផែនការឱ្យ

អ្នកទាំងបីរត់ចូលព្រៃប៉ុន្តែអ្នកទាំងនេះមិនយល់ស្រប ព្រោះនៅក្នុងព្រៃគឺមិនមានស្បៀង គ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់បរិភោគ ដូច្នេះហើយ ឆ័ន បានណែនាំឱ្យ អ្នកទាំងនេះ ខិតខំបង្កើនផលបន្ថែមទៀតដើម្បី មានស្បៀងសម្រាប់ការរៀនសូត្រ។

បន្ទាប់ពីការប្រជុំចុងក្រោយនោះបញ្ចប់បាន រយៈពេល១០ថ្ងៃ កក់ យឹម ត្រូវបានអង្គការចាប់ខ្លួន នៅថ្ងៃទី១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧។ នៅក្នុងចម្លើយ សារភាពរបស់ យឹម បានរៀបរាប់ពីកម្លាំងក្បត់ ដែលរួមសកម្មភាពជាមួយគ្នាមានសរុបទាំងអស់ ចំនួន៣៦នាក់។

កំណត់ចំណាំ៖ អត្ថបទនេះ ដកស្រង់ចេញពី ឯកសារចម្លើយសារភាពលេខ D0២៦៩៩ រាល់ ចម្លើយសារភាពរបស់អ្នកទោសទាំងអស់នៅមន្ទីរ សន្តិសុខស-២១ សុទ្ធតែឆ្លងកាត់ការបង្ខិតបង្ខំ និង ធ្វើទារុណកម្ម យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរពីកងសួរចម្លើយ របស់ខ្មែរក្រហម។ ដូច្នេះយើងមិនអាចសន្និដ្ឋានបាន ថា ចម្លើយសារភាពរបស់ កក់ យឹម ពិតប្រាកដឬ យ៉ាងណានោះទេ។

ប្រជាជននៅសហករណ៍កំពុងកាសែរលើដីកំលើង ដើម្បីរានដីស្រូវ នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩)។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

អ៊ុយ យាង ៖ អ្នកបកប្រែបង្គោលសេនាធិការ ៦២-១ ផ្នែករថក្រោះ

ជាវរដ្ឋ មេត្តា

រថក្រោះ កងទ័ពបដិវត្តន៍ខ្មែរក្រហមនៅ សមរភូមិ។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ខ្ញុំឈ្មោះ អ៊ុយ យាង និងមានឈ្មោះ បដិវត្តន៍ អ៊ុយ ដែល ភេទប្រុស ជនជាតិខ្មែរ អាយុ២៩ឆ្នាំ ត្រឹមឆ្នាំ១៩៧៧។ ខ្ញុំមានទីកន្លែងកំណើតនៅភូមិ ព្រែកខ្លះ ឃុំព្រែកដំបង ស្រុកមុខកំពូល តំបន់២២ ភូមិភាគ បូព៌ា (២០៣)។ ឪពុកខ្ញុំឈ្មោះ អ៊ុយ និង ម្តាយឈ្មោះ ឆេង យ៉ែត។ ម្តាយខ្ញុំមានមុខរបរ លក់ដូរបន្លិចបន្លួចនិងធ្វើចម្ការ។ ខ្ញុំមានបងប្អូនបង្កើត ចំនួន៨ នាក់ គឺប្រុស៧ នាក់ និងស្រី១ នាក់។

ខ្ញុំចូលបដិវត្តន៍ដំបូង ខ្ញុំទាក់ទងប្រធានភូមិ មាន់ដប់ គាត់រស់នៅឃុំមានជ័យ ស្រុកស្រីសន្ធរ តំបន់២២ ហើយខ្ញុំមិនស្គាល់ឈ្មោះរបស់គាត់ទេ។ មេភូមិមាន់ដប់ បាននាំខ្ញុំចូលអង្គភាពវៀតណាម

គឺជានិស្សិតការពារព័ត៌មានតំបន់ខ្មាំង។ ខ្ញុំនៅជាមួយ វៀតណាមបានរយៈពេល៥ខែ ស្ថិតក្រោមការដឹកនាំ របស់ឈ្មោះ ណាំគ្រឿង និងណាំប៊ុច មានគូនាទីជា ប្រធាននិសារ។ ក្រោយមក ខ្ញុំផ្លាស់មកនៅមន្ទីរអប់រំ អនិកជន តំបន់២២ ភូមិភាគបូព៌ា ក្រោមការដឹកនាំ របស់ឈ្មោះ ធានដុ គឺជាប្រធានអនិកជនតំបន់២២។

នៅឆ្នាំ១៩៧៤ ខ្ញុំផ្លាស់មកមន្ទីរសន្តិសុខ តំបន់ ២២ ភូមិភាគបូព៌ា ស្ថិតក្រោមការដឹកនាំរបស់ឈ្មោះ សុន គឺជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខតំបន់ ដែលមាន ទីតាំងនៅភូមិព្រែកខ្លះ ឃុំព្រែកដំបង ស្រុកមុខកំពូល តំបន់២២។ សុន អូសទាញគោលជំហររបស់ខ្ញុំឱ្យ ក្បត់អង្គការបដិវត្តន៍តាមគ្រប់រូបភាព និងខ្សែរយៈ

ចាត់តាំងទាក់ទងគ្នាជាបន្តបន្ទាប់។ ក្នុងពេលខ្ញុំរស់នៅ ក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខខ្ញុំគឺជាកងការពារជុំវិញមន្ទីរនិង មានភារកិច្ចជាប់នៃសម្រាប់ទប់ទល់មន្ទីរសន្តិសុខទាំង មូល។ នៅថ្ងៃមួយខ្ញុំកំពុងស្រោចទឹកបន្លែខ្ញុំបានឃើញ បងសុនដើរទៅមើលចម្ការ។ ក្រោយពេលបងសុនដើរ មើលចម្ការបានបន្តិច គាត់ហៅខ្ញុំទៅជិតគាត់រួចសួរនាំ ខ្ញុំអំពីការជាប់នៃនិងការផ្គត់ផ្គង់ទៅមន្ទីរ រួចគាត់ក៏ ត្រឡប់ទៅវិញ។ រយៈពេល១០ថ្ងៃក្រោយមក សុន បានហៅខ្ញុំទៅជួបម្តងទៀតនៅមន្ទីររបស់គាត់។ សុន និយាយអំពីសភាពការណ៍បដិវត្តន៍កម្ពុជាឱ្យ ខ្ញុំស្តាប់ គាត់ថាបដិវត្តន៍ក្នុងប្រទេសយើងមានភាព ច្របូកច្របល់ខ្លាំងណាស់ មានអង្គភាពរណសិរ្ស អង្គការខ្មែរក្រហម អង្គការខ្មែរស។ ប្រសិនបើថ្ងៃមុខ យើងវាយឈ្នះចក្រពត្តិអាមេរិកយើងនៅបង្កូរឈាម គ្នាឯងម្តងទៀតរវាងខ្មែរនិងខ្មែរ។ សុនបានសួរខ្ញុំបន្ថែម ចុះបញ្ហានេះមិត្តយល់យ៉ាងណា? ខ្ញុំប្រាប់ សុនថាខ្ញុំមិន សូវយល់ទេមិនដឹងខាងណាខុសនិងខាងណាត្រូវទេ។ សុននិយាយបន្តបន្ទាប់ប្រទេសយើងមានការជិតស្និទ្ធ ជាមួយប្រទេសចំនួន៣ គឺវៀតណាម ចិន និង ឡាវ។ ប៉ុន្តែយើងជាមួយវៀតណាម បើមានការអ្វីយើងអាច ជួយគ្នាបានទៅវិញទៅមក ចំណែកប្រទេសចិនដែល នៅឆ្ងាយជួយយើងមិនបានទេនៅពេលមានត្រាអាសន្ន។ ម្យ៉ាងទៀតបក្សយើងមានការជិតស្និទ្ធជាមួយវៀតណាម ណាស់ដូចជាបងប្អូនបង្កើត។

ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៥ អង្គការចាត់តាំងខ្ញុំ និង មិត្តមួយចំនួនទៅដាក់ប្រាសនៅព្រែកអព្យាញ ស្រុកមុខកំពូល តំបន់២២។ យើងបានស្នាក់នៅផ្ទះ ប្រជាជនចំនួនពីរកន្លែងមួយនៅរកាកោង និងមួយ ទៀតនៅព្រែកអព្យាញ។ យើងបានស្នាក់នៅភូមិ រកាកោងរយៈពេល២ទៅ៣ថ្ងៃ។ ការស្នាក់នៅ រកាកោងខ្ញុំមានគោលបំណងក្តាប់ និងកសាងកម្លាំង កា-ហ្សេ-បេ នៅក្នុងជួរប្រជាជន។ ខ្ញុំស្គាល់ប្រជាជន មួយចំនួនដែលធ្លាប់រៀនជាមួយគ្នា និងធ្វើការ ជាមួយគ្នាមុនពេលរំដោះ នៅពេលដែលកើតមាន រដ្ឋប្រហារ គឺបានទៅរស់នៅភ្នំពេញ ហើយបន្ទាប់ពី រំដោះ ទីក្រុងភ្នំពេញថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥

ទើបត្រឡប់មករស់នៅកន្លែងចាស់វិញ។ ខ្ញុំដើរសួរ សុខទុក្ខអ្នកទាំងនោះអំពីស្ថានភាពរស់នៅ។ ក្រោយ ពីខ្ញុំចេញពីតំបន់២២ មកខ្ញុំបានស្នាក់នៅកន្លែង នីសារក្រុង ចំនួន៧ថ្ងៃរួមទាំងការរៀនវគ្គនយោបាយ។ អ្នកបង្រៀនមានឈ្មោះ សោម។ ក្រោយពីរៀនបំប៉ន អង្គការចាត់តាំងខ្ញុំមកមន្ទីរសេនាធិការ ក-១៦។

នៅឆ្នាំ១៩៧៦ ខ្ញុំមកមន្ទីរសេនាធិការក-១៦ មានភារកិច្ចបកប្រែខាងជួសជុលរថក្រោះ។ ក្នុងការ រស់នៅមន្ទីរក-១៦ ខ្ញុំបានធ្វើសកម្មភាពជាបន្តបន្ទាប់។ នៅខែវិច្ឆិកា ឈ្មោះ ជួន គឺជាប្រធានមន្ទីរ ក-១៦។ នៅថ្ងៃមួយយើងបានហូបបាយជុំគ្នា ជួនបាននិយាយ ថា បើមានការផ្ទុះអាវុធនៅក្នុងក្រុងយើងត្រូវនៅឱ្យ ស្ងៀម។ ក្រោយមកនៅខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៧ អង្គការ បានដកខ្ញុំទៅមន្ទីរ៦២-១ មានភារកិច្ចបកប្រែខាងខ្លួន អណ្តូងទឹក។ ពេលដែលខ្ញុំរស់នៅក្នុងមន្ទីរ៦២-១ ខ្ញុំ ជាប់ខ្សែរយៈជាមួយ កា ហ្សេ បេ ហើយបន្តកសាង កម្លាំងថ្មីបានចំនួន៥នាក់ មានឈ្មោះ ធន, សិទ្ធិ, សុំ, ភឹម និង ឈូយ។ ខ្ញុំនៅតែបន្តកសាងកម្លាំង ព្រោះខ្ញុំ គិតថាប្រសិនបើខ្ញុំស្លាប់ទៅ ត្រូវមានអ្នកបន្តរេន។ នៅពេលខ្ញុំបកប្រែឯកសារឱ្យមិត្តយើងរៀនសូត្រ ខ្ញុំបានធ្វើសកម្មភាពមួយចំនួនដូចជា៖ បកប្រែមិនឱ្យ ចំធ្វើឱ្យខុសស្ទុះដល់ការឆាន់រៀនសូត្រ, នយោបាយ ចំពោះភ្ញៀវវិញ ធ្វើអាកប្បកិរិយាចំពោះភ្ញៀវមិន រាបសា ឈឿយច្រឡើសលើស ស្នើភាពជាមួយភ្ញៀវ, ពេលភ្ញៀវបង្រៀនអនុវត្តជាក់ស្តែងនិងភ្ញៀវនិយាយ ណែនាំខ្ញុំបកប្រែឱ្យមិត្តយើងតែពាក់កណ្តាលមិនឱ្យ អស់។ ខ្ញុំនៅតែបន្តការអប់រំកសាងកម្លាំងមិនបានប៉ុន្មាន ដងអង្គការចាប់ខ្ញុំនៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៧ តែម្តង។

កំណត់ចំណាំ៖ អត្ថបទនេះ ដកស្រង់ចេញពី ឯកសារចម្លើយសារភាពលេខ J00៨២២ និង J00៩៨៧ រាល់ចម្លើយសារ ភាពរបស់អ្នកទោស ទាំងអស់នៅមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ សុទ្ធតែឆ្លងកាត់ ការបង្ខិតបង្ខំ និង ធ្វើទារុណកម្ម យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរពិក្រ ឥតស្រួលរបស់ខ្មែរក្រហម។ ដូច្នេះយើងមិនអាច សន្និដ្ឋានបានថា ចម្លើយសារភាពរបស់ អ៊ុយ យាង ហៅ អ៊ុយ ដល់ ពិតប្រាកដយ៉ាងណានោះទេ។

ប្លង់គោល ព្រះសារមន្ទីរ ខេត្តស្ទឹងត្រែង

សោម ប៊ុនថន

ប្លង់គោល ព្រះសារមន្ទីរនៅខេត្តស្ទឹងត្រែង (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

នៅក្នុងព្រះរាជលិខិតទី១០ ថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៦ សេចក្តីសម្រេចរបស់ព្រះមហាក្សត្រី នរោត្តម មុនីរាជ សីហនុ ព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរ សព្វព្រះរាជហឫទ័យ និងបានថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះ លិខិតចុះថ្ងៃទី៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៦ របស់លោក ឆាន់ យុ នាយកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងព្រះរាជបណ្ណាល័យ ឃ្លាំងមែ ទួល ថ្វាយទ្រង់ នូវវត្ថុនេះ ភាពការណ៍ និងប្លង់គោល ព្រះសារមន្ទីរ ក្នុងខេត្តស្ទឹងត្រែង ដែលជាស្ថាបត្យកម្ម ដ៏ស្អាត និងជាការចងចាំព្រះវិរាតរបស់ ព្រះករុណា ព្រះបរមរតនកោដ្ឋ ជាទីគោរពសក្ការដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត ដែលមួយព្រះជន្មព្រះអង្គបានបម្រើប្រជាជាតិ ប្រជារាស្ត្រ មាតុភូមិកម្ពុជាជាទីស្នេហារបស់ព្រះអង្គ។

ព្រះសារមន្ទីរ គឺរៀបចំឡើងដើម្បីថ្វាយព្រះរាជកិត្តិយសចំពោះព្រះរាជដំណើរជាប្រវត្តិសាស្ត្រ របស់សេចក្តីសម្រេចរបស់ព្រះមហាក្សត្រី នរោត្តម មុនីរាជ សីហនុ ព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរ។ ព្រះសារមន្ទីរ នេះ មាន តាំងបង្ហាញពិព័រណ៍អចិន្ត្រៃយ៍នៃព្រះរាជកំណត់ ហេតុរបស់សម្តេចព្រះមហាក្សត្រី, ព្រះរាជសារ លិខិតជាតិ និងការចងចាំរួមបញ្ចូលទៅក្នុង សំណង់ស្ថាបត្យកម្ម។

សំណង់ស្ថាបត្យកម្មនេះ នឹងតាំងបង្ហាញពិព័រណ៍ ជាបន្តបន្ទាប់យ៉ាងសម្បូរបែប ក៏ដូចជារៀបចំកម្មវិធី សម្រាប់សហគមន៍នានា ដែលព្យាង្គឱ្យព្រះសារមន្ទីរ នេះ រក្សាបានសកម្មភាពរបស់ខ្លួនព្រមទាំងការចូលរួម ពីសហគមន៍ សកម្មភាពទាំងអស់នេះ ត្រូវបានរៀប

ប្លង់គោល ល.ព្រះ សារមន្ទីរនៅ ខេត្តស្ទឹងត្រែង (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

រៀង ឡើងផ្នែកទៅលើប្រធានបទស្នូល រួមមាន **សន្តិភាព, ឯករាជ្យភាព និងការអភិវឌ្ឍន៍** ដោយបង្កើតបានជាការពិពណ៌នាមួយដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីអតីតកាល និងប្រមើមើលទៅកាន់អនាគត។ អមជាមួយនឹងការគូបផ្សំបញ្ចូលគ្នារវាងពិពណ៌នាចម្រើន និងពិពណ៌នាល្មើតាម ព្រះ សារមន្ទីរ គឺជាទីតាំងបម្រើដល់ការសិក្សារៀនសូត្រ និងការសន្ទនាដោះដូរគំនិត។ ព្រះ សារមន្ទីរបានប្រជាប់បញ្ចូលគ្នារវាងប្រវត្តិសាស្ត្រ និងការចងចាំ ទៅក្នុងបច្ចុប្បន្នកាល និងអនាគតកាលរបស់កម្ពុជា។ ស្ថិតនៅក្នុងខេត្តជាប់ព្រំដែនព្រះ សារមន្ទីរនេះ នឹងដើរតួជាស្ពានសម្រាប់ផ្សារភ្ជាប់ប្រទេសកម្ពុជាជាមួយនឹងប្រទេសជាសមាជិករបស់សមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ក្នុងការបែករំលែកចំណេះដឹងវប្បធម៌ និងលទ្ធភាពថ្មីៗផ្សេងទៀត។

សំណង់អគារសហសម័យថ្មីស្ទាង់មួយ នឹងត្រូវសាងសង់ឡើងនៅលើទីតាំងនេះ ក្នុងគោលបំណងផ្តល់ជាទីតាំងបន្ថែមដើម្បីរៀបចំកម្មវិធីសម្រាប់សហគមន៍ ការអប់រំដែរ។ ខ្លឹមសារស្ថាបត្យកម្មនៃអគារនេះ មានទម្រង់សហសម័យប្លែក ឆ្លុះបញ្ចាំងពីអត្តសញ្ញាណដែលវិវត្តទៅមុខរបស់កម្ពុជា និងឆ្លើយតបចំពោះតម្រូវការរបស់សហគមន៍នាពេលបច្ចុប្បន្ន។ រក្សាបាននូវបែបបទស្ថាបត្យកម្មពីសម័យកាលសង្គមរាស្ត្រនិយម និងទេសភាពធម្មជាតិនៅជុំវិញទីតាំងនេះ ការរចនាអគារនឹងធ្វើឡើងយ៉ាងល្អិតល្អន់ ដោយបង្កើតជារូបរាងថ្មីទាំងស្រុងមួយ តំណាងឱ្យសម័យកាលថ្មីមួយ នៅក្នុងការតំណាលជាបន្តបន្ទាប់របស់កម្ពុជា។

ប្លង់គោ លព្រះ សារមន្ទីរនៅខេត្តស្ទឹងត្រែង
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ព្រះសារមន្ទីរ កំពុងត្រូវបានរៀបចំជួសជុលដោយក្រុមការងារស្ថាបត្យករខ្មែរវ័យក្មេងនៃព្រះរាជបណ្ណាល័យហ្នឹងម៉ែ។ សព្វថ្ងៃនេះ ក្រុមការងារស្ថាបត្យករខ្មែរវ័យក្មេងនៃព្រះរាជបណ្ណាល័យហ្នឹងម៉ែបានបញ្ចប់ការរៀបចំគំនូរប្លង់ និងចាប់ផ្តើមដំណើរការជួសជុល **ព្រះសារមន្ទីរ** ជាពិសេសការកែលម្អ គឺ ៖ ទី១) កែលម្អអគារដែលមានស្រាប់ ដោយរក្សាទម្រង់ដើមនៃអគារ ទី២) ប្រើប្រាស់ទីតាំងនេះឡើងវិញសម្រាប់តាំងបង្ហាញពិព័រណ៍ជាបន្តបន្ទាប់ និងរៀបចំកម្មវិធីសម្រាប់សហគមន៍ និង ទី៣) សាងសង់អគារថ្មីមួយគាមបែបដៃនសហសម័យ។

អគារទី១ និង ទី២ នឹងត្រូវបានកែលម្អដោយប្រុងប្រយ័ត្នខ្ពស់បំផុត ដើម្បីរក្សាទម្រង់ដើម ដែលមានរចនាបថបែបខ្មែរ-បារាំងទំនើប ដោយអភិរក្សបាននូវអត្តសញ្ញាណស្ថាបត្យកម្មនៃ **សម័យកាលសង្គមរាស្ត្រនិយម**។ ការកែលម្អនេះ ផ្តោតទៅលើគោលបំណងស្ថាបត្យកម្មអំឡុងសម័យកាលនោះ ដោយលើកតម្កើងសោភ័ណភាពក្នុងទម្រង់ទំនើបរបស់អគារ។ ប្រការនេះនឹងរក្សាទុកខ្លឹមសារប្រវត្តិសាស្ត្រខាងលើ សំណង់ស្ថាបត្យកម្មនេះ នឹងជានិមិត្តរូបជាក់ស្តែងតំណាងឱ្យសម័យកាលនោះ ដោយបម្រើដល់ការអភិរក្សប្រវត្តិសាស្ត្រ, រឿងរ៉ាវរស់រវើកខ្លះរបស់បុគ្គល និងការចងចាំ។

ព្រះរាជលិខិតសម្តេចព្រះមហាក្សត្រី នរោត្តម មុនីរាជ សីហនុ ព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរ ព័ទ្ធក្រុងប៉ែកាំងផ្ទៃដីលោក ឆាន់ យុនាយ កម្ពុជា បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងព្រះរាជបណ្ណាល័យហ្នឹងម៉ែ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ព្រះសារមន្ទីរ មានសារសំខាន់សម្រាប់ខេត្តស្ទឹងត្រែង ដែលជាខេត្តមួយមានការអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចជាងតំបន់ផ្សេងទៀតនៃប្រទេសកម្ពុជា ហើយតំបន់នេះនៅតែបន្តប្រឈមនឹងបញ្ហាជាច្រើន រួមទាំងសន្តិសុខព្រំដែន និងការការពារធនធានធម្មជាតិ។

ប្លង់គោ លព្រះ សារមន្ទីរនៅខេត្តស្ទឹងត្រែង
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

វិវត្តន៍ ខ្សែបន្ទាត់ ៖

«កិត្តិយសជាកូនប្រុសមិនអាចរកបានដ្ឋានទេ បទសុខចិត្តស្លាប់ឱ្យ គេគោរព មិនព្រមរស់ឱ្យគេមើលងាយទេ»

កែវ សុភី

កិត្តិយសជាកូនប្រុសមិនអាចរកបានដ្ឋានទេ បទសុខចិត្តស្លាប់ឱ្យគេគោរព មិនព្រមរស់ឱ្យគេមើលងាយទេនេះ គឺជាសម្តីប្រកបដោយសេចក្តីក្លាហាននិងមានអត្ថន័យរបស់អនុសេនីយ៍ទោ ឆៀម គង្គាត ដែលបាននិយាយប្រាប់ប្រពន្ធមុនពេលពលីនៅសមរភូមិភូមិជោគជ័យ ឃុំអូរឃ្លីជាន់ ស្រុកអូរជ្រៅ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យនៅថ្ងៃទី២៣ ខែធ្នូឆ្នាំ២០២៥។

អ្នកស្រីដែលស្នេហាអាយុ២៦ឆ្នាំ ត្រូវជាប្រពន្ធរបស់វីរកងទ័ព ឆៀម គង្គាត សព្វថ្ងៃរស់នៅភូមិសូភី ឃុំសូភី ស្រុកអូរជ្រៅ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ បានរៀបរាប់រឿងរ៉ាវរបស់ប្តី និងក្រុមគ្រួសារដូចខាងក្រោម៖

ប្តីរបស់ខ្ញុំឈ្មោះ ឆៀម គង្គាត ប៉ាន់ប្រហែលស្ថិតអនុសេនីយ៍ទោ អាយុ២៨ឆ្នាំ កើតនៅភូមិសូភី ឃុំសូភី ស្រុកអូរជ្រៅ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ។ ប្តីរបស់ខ្ញុំមានឪពុកឈ្មោះ ង៉ាម ឆៀម និងម្តាយ ឈ្មោះ ហង់ ប៊ុន។ ប្តីរបស់ខ្ញុំគឺជាកូនប្រុសទី២ ក្នុងចំណោមបងប្អូនប្រុសចំនួន៥ នាក់។ ប្អូនប្តីរបស់ខ្ញុំចំនួន២ នាក់បានចូលបម្រើកងទ័ពដូចប្តីរបស់ខ្ញុំដែរ (គឺប្អូនប្រុសទី៣) ឈ្មោះ ឆៀម ខាន់ឈឹត និងប្អូនប្រុសទី៤) ឈ្មោះ ឆៀម ព័ញ្ញ ព័ញ្ញ។ ចំណែកបងប្រុសទី១) ឈ្មោះ ឆៀម ណាតិម គឺជាក្រុបជ្រៀននៅវិទ្យាល័យអង្គរជុំ ខេត្តសៀមរាប និងប្អូនប្រុសទី៥) ឈ្មោះ ឆៀម យ៉ុងគី គឺជាសិស្សនៅវិទ្យាល័យក្រប។

កាលពីក្មេងខ្ញុំ និងប្តីរបស់ខ្ញុំបានចូលរៀននៅសាលាបឋមសិក្សា និងអនុវិទ្យាល័យសូភី និងបាន

វីរកងទ័ព ឆៀម គង្គាត ប៉ាន់ប្រហែលស្ថិតអនុសេនីយ៍ទោ អាយុ២៨ឆ្នាំ កើតនៅភូមិសូភី ឃុំសូភី ស្រុកអូរជ្រៅ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ។ (បណ្តុំសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

បន្តការសិក្សានៅវិទ្យាល័យក្រប ស្រុកអូរជ្រៅ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ។ ប្តីរបស់ខ្ញុំគឺជាសិស្សដែលខិតខំតស៊ូរៀនសូត្ររហូតប្រឡងជាប់សញ្ញាបត្រមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ (បាក់ឌុប) ក្នុងឆ្នាំ២០១៧។ ចំណែកខ្ញុំបានប្រឡងជាប់បាក់ឌុប ក្នុងឆ្នាំ២០១៩ និងបានរៀនផ្នែកកាត់សក់ អ៊ុតសក់ និងតុបតែងមុខនារី។

ប្តីរបស់ខ្ញុំមានស្មារតីស្រឡាញ់ជាតិមាតុភូមិកាំងពីរិយក្មេង និងបានសម្រេចចិត្តប្រឡងចូលរៀនផ្នែកនាយទាហានសកម្មជនទី២១រយៈពេល៤ឆ្នាំនៅខេត្តកំពង់ស្ពឺ។ ក្រោយបញ្ចប់ការសិក្សាផ្នែកយោធា

នៅឆ្នាំ២០២១ ថ្នាក់ដឹកនាំអង្គភាពកងទ័ព បានចាត់តាំងប្តីរបស់ខ្ញុំឱ្យទៅបំពេញភារកិច្ចនៅក្នុងវិស័យការពារព្រំដែនកោះកេរ ខេត្តកំពង់ចាម ចំណុះយោធាភូមិភាគទី៥ ប្រចាំការនៅតំបន់អូរជ័យ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ។

ខ្ញុំនិងប្តីរបស់ខ្ញុំស្គាល់គ្នា និងមាននិស្ស័យជាមួយគ្នាតាំងពីវ័យក្មេង ព្រោះយើងទាំងពីររស់នៅក្នុងភូមិជាមួយគ្នា ផ្ទះនៅក្បែរគ្នា និងរៀនសាលាជាមួយគ្នា តាំងពីបឋមសិក្សារហូតដល់ថ្នាក់វិទ្យាល័យ។ ខ្ញុំនិងប្តីរបស់ខ្ញុំបានចាប់ចិត្តស្រឡាញ់គ្នាចាប់តាំងពីខ្ញុំនៅរៀនថ្នាក់ទី៧ ចំណែកប្តីរបស់ខ្ញុំកំពុងរៀនថ្នាក់ទី៩។ នៅក្នុងកម្មវិធីប្រកួតកីឡាបាល់ទាត់ដែលសាលាបានរៀបចំ ឡើង ប្តីរបស់ខ្ញុំត្រូវបានសាលាជ្រើសរើសឱ្យធ្វើជាក្រុមបាល់ទាត់ ទាំងនេះបង្កប់នឹងមិត្តរួមក្រុមរបស់ខ្ញុំ។ បន្ទាប់ពីពេលនោះមក យើងបានស្វែងយល់ចិត្តគ្នាអស់រយៈពេល៨ឆ្នាំ ទើបសម្រេចចិត្តរៀបការនៅក្នុងឆ្នាំ២០២៣។ ក្រោយរៀបការ យើងទាំងពីរនាក់រស់នៅប្រកបដោយសុភមង្គលរហូតទទួលបានចំណង់ដៃកូនស្រីដ៏តូចឱ្យស្រឡាញ់ម្នាក់ឈ្មោះ គន្ធាត អណ្ណា បច្ចុប្បន្នអាយុ២ឆ្នាំ។

មុនពេលមានការប៉ះទង្គិចប្រដាប់អាវុធជាមួយទាហានថៃ ប្តីរបស់ខ្ញុំតែងតែឆ្លៀតមកជួបជុំប្រពន្ធកូន និងផ្តល់ភាពកក់ក្តៅដល់គ្រួសារ។ ចាប់តាំងពីហេតុការណ៍ទាហានថៃបាញ់សម្លាប់វីរកងទ័ពកម្ពុជាម្នាក់ដែលគ្មានអាវុធនៅក្បែរលេណដ្ឋាន ក្នុងភូមិសាស្ត្រមុំបី ស្រុកជាំក្សាន្ត ខេត្តព្រះវិហារ ក្នុងខែសីហាឆ្នាំ២០២៥ សភាពការណ៍តាមព្រំដែនចាប់ផ្តើមតានតឹងខ្លាំងរហូតដល់សង្គ្រាមលើកទី១ ពីថ្ងៃទី២៤ ដល់ថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥។ ពេលនោះប្តីរបស់ខ្ញុំត្រូវប្រចាំការនៅទីស្នាក់ការភូមិជោគជ័យ ឃុំអូរជ័យ ស្រុកអូរជ័យ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ រហូតដល់សភាពការណ៍ត្រឡប់មកធម្មតាវិញ ទើបប្តីរបស់ខ្ញុំបានត្រឡប់មកផ្ទះវិញដោយសុវត្ថិភាព។

នៅអំឡុងពេលដោះស្រាយលើកទី២ នៅក្នុងខែឆ្នាំ២០២៥ ខ្ញុំនិងកូនបានរៀនខ្លួនទៅស្នាក់នៅផ្ទះបងប្រុសនៅខេត្តសៀមរាប។ លុះដល់យប់ថ្ងៃទី២០

ខែឆ្នាំ២០២៥ ប្តីរបស់ខ្ញុំបានទូរសព្ទប្រាប់ថា កាត់ត្រឡប់មកដល់ផ្ទះដើម្បីព្យាបាលជំងឺ។ ខណៈនោះប្តីរបស់ខ្ញុំចង់បន្តដំណើរទៅខេត្តសៀមរាបទាំងយប់ប៉ុន្តែដោយសារកាត់អស់កម្លាំងខ្លាំងពេកដូច្នេះមិនអាចដំណើរទៅដល់សៀមរាបបានឡើយ។ ខ្ញុំបានប្រាប់ប្តីរបស់ខ្ញុំឱ្យសម្រាកនៅផ្ទះ ព្រលឹមឡើងខ្ញុំនឹងធ្វើដំណើរចេញពីខេត្តសៀមរាបមកផ្ទះនៅភូមិ ស្នាក់ដើម្បីមើលថែទាំកាត់។ ប្តីរបស់ខ្ញុំមានជំងឺដោយសារត្រូវផ្សែងពុលរបស់សត្រូវឈ្មោះពនទឹកដី។ បន្ទាប់ពីសម្រាកព្យាបាល និងព្យួរសេរ៉ូមនៅផ្ទះបានរយៈពេលមួយថ្ងៃ ប្តីរបស់ខ្ញុំចង់ត្រឡប់ទៅអង្គភាពវិញ ប៉ុន្តែខ្ញុំសូមឱ្យកាត់នៅសម្រាកព្យាបាលជំងឺមួយរយៈសិន។ ជំងឺប្តីរបស់ខ្ញុំហាក់មិនបានធូរស្រាលឡើយ ហើយកម្លាំងកាយរបស់កាត់នៅទន់ខ្សោយដដែល។ ក្រោយពីសម្រាកព្យាបាលជំងឺរយៈពេល៣ថ្ងៃនៅផ្ទះ ប្តីរបស់ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តត្រឡប់ទៅសមរភូមិវិញ ព្រោះការប្រយុទ្ធគ្នាកំពុងផ្ទុះឡើងខ្លាំង។ ទោះបីជាខ្ញុំអង្វរករយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្តីខ្ញុំនៅតែជម្នះទៅបំពេញកាតព្វកិច្ចជាយោធាការពារទឹកដី។ ប្តីរបស់ខ្ញុំនិយាយទាំងទឹកមុខមាថា នៅសមរភូមិមុខមានពលទាហានក្នុងអង្គភាពជាច្រើនកំពុងតែរង់ចាំកាត់។

មុនពេលប្តីរបស់ខ្ញុំចាកចេញពីផ្ទះ កាត់ហាក់បានដឹងពីជោគវាសនារបស់ខ្លួនមុនថា កាត់នឹងមិនអាចត្រឡប់មកផ្ទះវិញបានទេព្រោះសមរភូមិបឹងត្រកូននិងសមរភូមិជោគជ័យដែលអង្គភាពរបស់កាត់ឈរជើងកំពុងប្រយុទ្ធគ្នាយ៉ាងប្តូរផ្លាស់។ អំឡុងពេលបីថ្ងៃដែលប្តីរបស់ខ្ញុំសម្រាកព្យាបាលជំងឺនៅផ្ទះ ប្តីរបស់ខ្ញុំមិនចង់ឱ្យខ្ញុំនិងកូនទៅណាឆ្ងាយពីកាត់ទេ គឺឱ្យនៅក្បែរកាត់រហូត ហាក់បីដូចជាការជួបជុំដើម្បីលាគ្នាជាលើកចុងក្រោយ។

នៅវេលាម៉ោង២២ ថ្ងៃទី២៣ ខែឆ្នាំ២០២៥ ប្តីរបស់ខ្ញុំបានធ្វើដំណើរចាកចេញពីផ្ទះទៅកាន់សមរភូមិ នៅភូមិជោគជ័យ ឃុំអូរជ័យ ស្រុកអូរជ័យវិញ។ លុះដល់ម៉ោង២២ សៀលថ្ងៃដែលខ្ញុំបានទទួលដំណឹងដ៏ក្រៀមក្រំបំផុតថា ប្តីរបស់ខ្ញុំបាន

ពលីជីវិតហើយ ដោយសារគ្រាប់ផ្លាស់ធ្លាក់ចំលេណ-
ដ្ឋានរបស់គាត់បណ្តាលឱ្យបាក់សង្កត់ពីលើគាត់។ ខ្ញុំ
បានទទួលដំណឹងដ៏អកុសលនេះតាមរយៈទូរសព្ទ
របស់ប្រពន្ធក្រូពេទ្យទាហានម្នាក់នៅស្រុកអូរជ្រៅ
ដែលបានចុះទៅជួយសង្រ្គោះកងទ័ពរតនបូស។
លុះដល់ម៉ោងប្រហែល៥ល្ងាច ថ្ងៃទី២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ
២០២៥ ទើបក្រុមក្រូពេទ្យបានបញ្ជូនសាកសពប្តី
របស់ខ្ញុំទៅលាងសម្អាតនៅមន្ទីរពេទ្យមង្គលបុរី។
នៅម៉ោងប្រមាណ៧យប់ ថ្ងៃដដែល ក្រុមក្រូពេទ្យ
បានរៀបចំដីកសាកសពប្តីរបស់ខ្ញុំទៅកាន់វត្តចំការ
ខ្នុរ ភ្នងក្រុងសិរីសោភ័ណ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ដើម្បី
រៀបចំពិធីបុណ្យសពតាមប្រពៃណីសាសនា។

ប្តីរបស់ខ្ញុំមានសេចក្តីក្លាហាន ដោយសុខចិត្ត
លះបង់ជីវិតខ្លួនឯង សេចក្តីសុខប្រពន្ធកូន និងក្រុម
គ្រួសារ ដើម្បីជាតិមាតុភូមិ។ ទោះបីប្តីរបស់ខ្ញុំដឹងមុន
ថាអាចនឹងមានគ្រោះថ្នាក់ហើយប្រពន្ធកូនឪពុកម្តាយ

ព្យាយាមរារាំងមិនឱ្យគាត់វិលត្រឡប់ទៅសមរភូមិវិញ
យ៉ាងណា គាត់នៅតែសម្រេចចិត្តចេញទៅប្រយុទ្ធ
គតាំងនឹងសត្រូវឈ្លានពានទឹកដី។ ប្តីរបស់ខ្ញុំបានប្រាប់
ខ្ញុំថា៖ «កិត្តិយសជាកូនប្រុសមិនអាចរត់ចោលជួរទេ
អូនបងសុខចិត្តស្លាប់ឱ្យគេគោរពមិនព្រមរស់ឱ្យគេ
មើលឆាយទេ»។ សម្តីចុងក្រោយដែលប្តីរបស់ខ្ញុំបាន
ផ្តេផ្តាំខ្ញុំគឺ៖ «អូនត្រូវមើលថែខ្លួនឯង និងមើលថែកូន
យើងឱ្យបានល្អបង និងត្រឡប់មកនៅជាមួយអូនវិញ
បងមិនអីទេ»។ ពាក្យថាបងនឹងត្រឡប់មកជួបអូនវិញ
នេះ បានដក់ជាប់ក្នុងចិត្តខ្ញុំជាតិច្យ។

ចុងក្រោយខ្ញុំសូមគោរពថ្លែងអំណរគុណដល់
រាជរដ្ឋាភិបាល និងប្រជាជនកម្ពុជាដែលបានចូលរួម
រំលែកទុក្ខ និងចូលរួមបុណ្យសពប្តីរបស់ខ្ញុំ ព្រមទាំង
ជួយខិតខំដល់ក្រុមគ្រួសារខ្ញុំ និងគ្រួសាររីករានទ័ព
ដទៃទៀត។ ខ្ញុំសូមឱ្យបងប្អូនទាំងអស់ចងចាំនូវរីក
រានទ័ពកម្ពុជាភ្នងក្រុងបេះដូងជារៀងរហូត។

ពិធីបុណ្យសពរីករានទ័ព ឆៀម គង្គាត ពលីនៅ
សមរភូមិ ភូមិជោគជ័យ ឃុំអូរជ្រៅ ស្រុកអូរជ្រៅ
ខេត្តបន្ទាយមានជ័យនៅថ្ងៃទី២៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២៥។
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

បន្តនៅ ប្រទេសវៀតណាមទេ។ ថ្នាក់ដឹកនាំមជ្ឈមណ្ឌល ហ៊ុក ហ៊ិនក្រាំងចេកបានសម្រេចឱ្យប្តីខ្ញុំ ហ៊ុក ហាត់ផ្នែក កាយសម្បទានៅមជ្ឈមណ្ឌល ហ៊ុក ហ៊ិនក្រាំងចេកបន្ត ទៀត។ ពេលខ្លះប្តីរបស់ខ្ញុំត្រូវហ៊ុក ហាត់ផ្លូវដោយ ស្គាល់សាកកាដូដែលមានដាក់ដុំថ្ម និងដីខ្សាច់ពេញ ធ្វើដំណើរថ្មើរជើងពីមជ្ឈមណ្ឌល ហ៊ុក ហ៊ិនក្រាំងចេក រហូតដល់ចម្ការចេកពេជ្រនិល។

នៅឆ្នាំ២០០៧ ប្តីរបស់ខ្ញុំត្រូវបានបញ្ជូនចេញពី មជ្ឈមណ្ឌល ហ៊ុក ហ៊ិនក្រាំងចេកមកប្រចាំការនៅក្នុង កងអន្តរាគមន៍ទី២ ការពារ២១០ ចំណុះបញ្ជាការដ្ឋាន អង្គរក្ស នៃកងយោធពលខេមរភូមិន្ទនៅក្រុងតាខ្មៅ។

នៅឆ្នាំ២០១០ប្តីរបស់ខ្ញុំត្រូវបានមេបញ្ជាការបញ្ជូន ឱ្យទៅ ឈរជើងនៅខេត្តព្រះវិហារ និងធ្វើជាក្រុមឆ្លុះ ខាងកាយសម្បទាដល់កងអង្គរក្ស និងមានភារកិច្ច ការពារមេបញ្ជាការផ្ទាល់នៅក្នុងខេត្តព្រះវិហារ។

នៅឆ្នាំ២០១៤ ខ្ញុំបានរៀបការជាមួយប្តីរបស់ខ្ញុំ។ បន្ទាប់ពីរៀបការរួច ប្តីរបស់ខ្ញុំបាននាំខ្ញុំមករស់នៅក្នុង បន្ទាយកងអង្គរក្សប្រចាំនៅខេត្តព្រះវិហារ។ នៅ ពេលនោះ ខ្ញុំបានឆ្លៀតប្រកបមុខរបរលក់នំបញ្ចុក លក់ នំ និងភេសជ្ជៈ។ ចំណែកប្តីរបស់ខ្ញុំមានឋានៈនៃសក្តិ វរសេនីយ៍ត្រីមាណាទីការពារមេបញ្ជាការអង្គភាព ផ្ទាល់ ហើយរយៈពេល២ទៅ៣ថ្ងៃទើបមកផ្ទះម្តង។

នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ២០២៥ ប្តីរបស់ខ្ញុំត្រូវបាន មេបញ្ជាការបញ្ជូនទៅ ឈរជើងនៅ សមរភូមិទិស តំបន់ប្រាសាទព្រះវិហារ។ នៅរសៀលថ្ងៃទី៧ ខែធ្នូឆ្នាំ ២០២៥ ប្តីរបស់ខ្ញុំ និងកងអង្គរក្សប្រមាណ២០នាក់ ត្រូវបានមេបញ្ជាការកោះហៅមកប្រជុំជួរ។ បន្ទាប់ពី ប្រជុំរួចបើកត្រូវត្រឡប់ទៅតាមលេណដ្ឋានរៀងៗខ្លួន វិញ។ លេណដ្ឋានរបស់ប្តីខ្ញុំ មានកងអង្គរក្សចំនួន ៤ នាក់។ ជាអកុសលនៅវេលាម៉ោង៥ទៀបភ្លឺត្រូវ នឹងថ្ងៃចន្ទ ទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២៥ សត្រូវបានបាញ់ ផ្លោងកាំភ្លើងធំចំនួន៣គ្រាប់ ធ្លាក់ចំលេណដ្ឋានដែល ប្តីរបស់ខ្ញុំកំពុងស្នាក់នៅបណ្តាលឱ្យប្តីរបស់ខ្ញុំ និង អង្គរក្ស៣នាក់ទៀតស្លាប់ភ្លាមៗ។

មុនពេលពលរដ្ឋព្រះពលពីរបីថ្ងៃ ប្តីរបស់ខ្ញុំបាន ទូរសព្ទមកខ្ញុំ និងនិយាយប្រាប់ខ្ញុំថា «បើអត់ពីបង អូន ត្រូវមើលថែខ្លួនឯង អូនត្រូវតស៊ូលក់ដូរចិញ្ចឹមកូនឱ្យ

បានល្អ ពីព្រោះ កូនយើងនៅតូចៗណាស់។ អូនកុំកើត ទុក្ខខ្លាំងពេក ពីព្រោះបងជាកងទ័ពមានភារកិច្ច ការពារជាតិមាតុភូមិ និងការពារសុវត្ថិភាពសម្រាប់ មេបញ្ជាការ»។

នៅថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូឆ្នាំ២០២៥ មេបញ្ជាការប្តីរបស់ ខ្ញុំបានទូរសព្ទមកប្រាប់ខ្ញុំឱ្យកាត់ចិត្តព្រោះប្តីរបស់ខ្ញុំបាន ពលនៅក្នុងសមរភូមិជួរមុខ និងបានទៅកាន់សុគតិភព ហើយ។ ខ្ញុំបានទទួលដំណឹងដ៏ទន្ទឹមនេះភ្លាម ខ្ញុំយំ ហួតៗ ពិធីបុណ្យសពប្តីរបស់ខ្ញុំ និងសពកងអង្គរក្ស៣នាក់ ទៀត ត្រូវបានប្រារព្ធឡើងនៅវត្តខ្ពស់អណ្តែត ហៅ វត្ត ក្របៅនៅថ្ងៃចន្ទ៣រោចខែមិគសិរឆ្នាំម្សាញ់សប្តស័ក ព.ស២៥៦៤ ត្រូវនឹងថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូឆ្នាំ២០២៥ ស្ថិតក្នុង ភូមិក្របៅ សង្កាត់កំពង់សំណាញ់ ក្រុងតាខ្មៅ ខេត្ត កណ្តាល។ សពប្តីរបស់ខ្ញុំត្រូវបានបូជានៅថ្ងៃទី៩ ក្នុង វត្តខ្ពស់អណ្តែត។ ប្តីរបស់ខ្ញុំត្រូវបានដង្ហែងឋាននៃសក្តិ ថ្នាក់ទី៣មសេនីយ៍ត្រី ជាកិច្ចបញ្ជាមរណៈ ដោយព្រះ រាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/១២២៥/១៦៤៣ ចុះ ថ្ងៃទី១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២៥។

ចាប់តាំងពីប្តីខ្ញុំពលរហូតមកដល់ពេលនេះ ខ្ញុំមិន ទាន់អាចកាត់ចិត្តបានទេពីព្រោះប្តីរបស់ខ្ញុំគឺជាមនុស្ស ល្អមិនដែលកោតកាចដាក់ប្រពន្ធកូនឡើយ។ ពេល នេះខ្ញុំត្រូវទទួលបន្ទុកចិញ្ចឹមកូនៗតែម្នាក់ឯង។ ទោះជា យ៉ាងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណដល់ថ្នាក់ដឹកនាំរាជរដ្ឋា- ភិបាលកម្ពុជា ដែលបានយកចិត្តទុកដាក់ជួយទប់ទល់ និងសាងសង់ផ្ទះថ្មីសម្រាប់ខ្ញុំ និងកូនៗរស់នៅបាន សមរម្យនៅស្រុកកំណែតក្នុងខេត្តកំពង់ធំ។

ពិធីបុណ្យសពវីរកងទ័ពយួន ស៊ីង គឺជា នាយ ទាហាននៅ កងអន្តរាគមន៍ទី២ ការពារ២១០ ចំណុះបញ្ជាការដ្ឋានអង្គរក្ស នៃកងយោធពលខេមរភូមិន្ទ។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

អ៊ុយ ទឹម ៖ ពិការភ្នែកដោយសារគ្រាប់មីន

ស្លឹក វិចិត្រ

អ៊ុយ ទឹម ភេទប្រុស អាយុ៧០ឆ្នាំ មានទីកន្លែងកំណើតនៅក្នុងភូមិដំណាក់ត្រាច ឃុំទួលអំពិល ស្រុកបសេដ្ឋ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ។ បច្ចុប្បន្ន ទឹម រស់នៅក្នុងភូមិទួលត្បែង ឃុំត្រពាំងប្រីយ៍ ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ។

ទឹម បានរៀបរាប់ថា ខ្ញុំមានបងប្អូនបង្កើតចំនួន៨នាក់ ហើយខ្ញុំគឺជាកូនប្រុសទី៣នៅក្នុងគ្រួសារ។ កាលពីវ័យកុមារ ខ្ញុំបានរៀនដល់ថ្នាក់ទី១០ពីសង្គមចាស់។ ជំនាន់នោះ គ្រួសាររបស់ខ្ញុំគឺជាកសិករ និងមានជីវភាពមធ្យម។ ប្រជាជនក្នុងភូមិចេះជួយគ្នា ចែករំលែកសុខទុក្ខជាមួយគ្នា និងយកអាសារគ្នាណាស់។ ប្រជាជនមិនដែលមានការឈ្លោះ ទាស់ទែងគ្នាទេ និងមានការប្រាស្រ័យ ទាក់ទងគ្នា ល្អ និងគោរពស្រឡាញ់គ្នាដូចបងប្អូនពីភូមិមួយទៅភូមិមួយ។ ខ្ញុំរស់នៅដោយភាពសប្បាយរីករាយជាមួយក្មេងៗនៅក្នុងភូមិ។ ដោយសារនៅវ័យកុមារភាព ដូច្នេះខ្ញុំមិនបានគិតពីបញ្ហានៅជុំវិញខ្លួនទេ។

នៅពេលដែលមានចោរចូលភូមិ ឬមានហេតុការណ៍អ្វីមួយកើតឡើង ប្រជាជននៅក្នុងភូមិបានផ្តល់សញ្ញាដល់គ្នាទៅវិញទៅមក តាមរយៈការគោរពត្រដា កប្បសរ្យបន្ទីសំឡេង ឡើងដើម្បីឱ្យអ្នកផ្សេងទៀតបានដឹង។ ចំណែកការគោរពប្រតិបត្តិប្រពៃណីរបស់ប្រជាជនក្នុងភូមិបានល្អណាស់នៅពេលមានកម្មវិធីបុណ្យទាននៅតាមទីអារាមម្តងៗ។ ប្រជាជននាំគ្នាចូលរួមលេងល្បែងប្រជាប្រិយក្នុងទីកាសបុណ្យចូលឆ្នាំថ្មីដូចជា ចោលឈូង លាក់កន្សែង បោះអង្កញ់ ល្បែងស្វាដណ្តើមស្លឹកឈើ ល្បែងស្តេចចង់ និងល្បែងចាប់កូនខ្លែងជាដើម។

អ៊ុយ ទឹម ភេទប្រុស អាយុ៧០ឆ្នាំ បច្ចុប្បន្នរស់នៅក្នុងភូមិទួលត្បែង ឃុំត្រពាំងប្រីយ៍ ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧០ សេនាប្រមុខលន់ នល់ បានផ្ទេររដ្ឋប្រហារទម្លាក់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុចេញពីតំណែង។ ខ្ញុំបានឈប់រៀន ដោយសារសាលារៀនបានបិទទ្វារ។ ចាប់តាំងពីមានរដ្ឋប្រហារកើតឡើង ប្រជាជនមានការខឹងសម្បារទៅលើកងទ័ពលន់ នល់ រហូតដល់មានការធ្វើបាតុកម្មប្រឆាំងគ្នា។ ប្រជាជននៅក្នុងភូមិបានប្រមូលម៉្លូត្នាដើម្បីធ្វើដំណើរទៅធ្វើបាតុកម្មនៅម្តុំត្រាំខ្លា ខេត្តតាកែវ ភាគខាងត្បូងក្រុងភ្នំពេញ។ បាតុករប្រដាប់ដោយកាំបិត និងខ្សែក្រវ៉ាត់ដើរតាមផ្លូវមើលទៅដាច់កន្ទុយភ្នែក ហើយភាគច្រើនគឺប្រុសៗ។ ប៉ុន្តែ នៅពេលយើងបានទៅដល់កន្លែងប្រមូលម៉្លូត្នាធ្វើបាតុកម្ម ទាហានលន់ នល់ បានមកបញ្ឈប់

ដោយមានការកំភើបគ្រប់ដងដើម្បីត្រៀមបង្ក្រាប។
ខណៈពេលនោះ ឧហាន លន់ នល់ បានបញ្ជាក់រាម
បាតុករឱ្យរំលងគ្រឿងទៅផ្ទះវិញ។

ខ្ញុំបានបន្តរស់នៅជាមួយគ្រួសារខ្ញុំរហូតដល់
ឆ្នាំ១៩៧២។ បន្ទាប់មកខ្ញុំក្រហមបានជ្រើសរើសខ្ញុំ
ឱ្យចូលធ្វើជាកងទ័ពរំដោះ។ កាលនោះខ្ញុំទើបតែមាន
អាយុ១៥ឆ្នាំតែប៉ុណ្ណោះ។ ខ្ញុំត្រូវបានមេបញ្ជាការខ្មែរ
ក្រហមឱ្យកាន់កាំភ្លើង ឡើងទៅនៅសមរភូមិ។ ដោយ
សារតែខ្ញុំនៅតូចពេក ខ្ញុំបានទទួលបញ្ជាពីប្រធាន
អង្គភាពលើកក្តារយកទៅគ្របលេណង្គាននៅខ្សែ
ត្រៀមជួរមុខ។ ចំណែកអាហារហូបចុកប្រចាំថ្ងៃ ខាង
កងដឹកជញ្ជូនបានយកមកផ្គត់ផ្គង់ដល់ខ្សែត្រៀម
ជួរមុខ។ ខ្ញុំមិនសូវបានសម្លេងហូបទេ ភាគច្រើនខ្ញុំហូប
តែត្រីឆៀត។

ខ្ញុំឈរជើងនៅខ្សែត្រៀមមុខរហូតដល់ឆ្នាំ
១៩៧៤។ នៅក្នុងឆ្នាំដែលខ្ញុំត្រូវរួចសត្រូវក្បាល
និងភ្លៅនៅម្តុំកំបូល ស្ថិតនៅខាងលិចក្រុងភ្នំពេញ។
កាលនោះ ខ្ញុំត្រូវអំបែងគ្រាប់ផ្លោង៨០មីលីម៉ែត្រ
របស់កងទ័ព លន់ នល់។ បន្ទាប់ពីខ្ញុំត្រូវរួចសភាម
កងកម្លាំងនៅក្នុងអង្គភាពបានសែនខ្ញុំទៅសម្រាក
ព្យាបាលនៅមន្ទីរពេទ្យស្រុកអមលាំង។ នៅតាមផ្លូវខ្ញុំ
សន្ទប់មិនដឹងខ្លួនទេ។ ខ្ញុំបានដឹងខ្លួនវិញ ពេលទៅ
ដល់មន្ទីរពេទ្យ ហើយគ្រូពេទ្យបានព្យាបាលខ្ញុំ។

ខ្ញុំសម្រាកព្យាបាលនៅមន្ទីរពេទ្យរយៈពេល២ខែ
ទើបជាសះស្បើយ។

បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានគ្រឿងទៅសមរភូមិវិញ ប៉ុន្តែ
នៅពេលនោះខ្មែរក្រហមបានទទួលជ័យជម្នះហើយ។
ខ្ញុំរួមទាំងកងទ័ពនៅក្នុងកងអង្គភាពទាំងអស់ ត្រូវ
ដាក់លើបញ្ជូនទៅដឹកលេណង្គាន នៅកោះពូលូវី
ក្នុងក្រុងកំពង់សោម។ ខ្ញុំធ្វើការនៅកោះពូលូវីបាន
រយៈពេល២ខែ ទើបដាក់លើបញ្ជូនទៅកោះតាង
វិញ។ នៅទីនោះ ម្ចាស់អាហារសម្បូរណាស់ព្រោះនៅ
សមុទ្រ លើកលែងតែបាយមិនសូវមានគ្រប់គ្រាន់។

រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្ញុំត្រូវរួចសដោយសារ
គ្រាប់មីនរបស់វៀតណាម អំឡុងពេលខ្ញុំដើរជាមួយ
មិត្តរួមក្រុមចំនួន៣នាក់ទៀត។ នៅក្នុងហេតុការណ៍
នេះ អ្នកនៅក្នុងក្រុមដែលដើរជាន់គ្រាប់មីនបាន
ស្លាប់បាត់បង់ជីវិតនៅនឹងកន្លែងតែម្តង ខណៈដែលខ្ញុំ
ត្រូវរួចសផ្តុំនឹងម្នាក់ទៀតត្រូវរួចសស្រាល។ ការផ្ទុះ
នេះបានធ្វើឱ្យខ្ញុំពិការភ្នែកម្ខាង និងពិការដាច់ម្រាមដៃ
ចំនួនបួន។ ទោះបីជាខ្ញុំពិការភាពបែបនេះក្តី ខ្ញុំពុំមាន
ការសោកស្តាយទេ ខ្ញុំគិតថាការរស់រានមានជីវិតរបស់
ខ្ញុំមកដល់ពេលនេះ គឺថាគំរូទុកជាសំណាងរបស់ខ្ញុំ។
បំប្លែងនេះ ខ្ញុំមានជំងឺប្រចាំកាយ ដូចជា ជំងឺសួត,
ស្រវឹងភ្នែក, ក្រពះពោះវៀន, លើសឈាម, សរសៃ
ទាញដែលបន្សល់ពីស្លាកស្នាមរបួសក្នុងសង្គ្រាម។

ផ្ទះប្រជាជន នៅឃុំប្រពាំងប្រីយ៍ ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តទន្លេមាណេយ៍ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ថ្នាក់ ថែទាំ : ខ្ញុំត្រូវបានគេពលសន្តិសុខស្របច្រើន

ថែទាំ សុខភាព

ខ្ញុំឈ្មោះ ថ្នាក់ ថែទាំ អាយុ៨៧ឆ្នាំ កើតនៅភូមិ បឹងម្នាក់ ឃុំត្រាំកក ស្រុកត្រាំកក ខេត្តតាកែវ។ បច្ចុប្បន្ន ខ្ញុំរស់នៅភូមិត្រាំកក ឃុំត្រាំកក ស្រុកត្រាំកក ខេត្តតាកែវ។ ខ្ញុំមានឪពុកឈ្មោះ ឡូយ (ស្លាប់) និងម្តាយឈ្មោះ អូន (ស្លាប់)។ ខ្ញុំគឺជាកូនច្បងនៅក្នុងចំណោមបងប្អូនបង្កើតចំនួន៧ នាក់ គឺប្រុស២នាក់ និងស្រី៥នាក់។ បច្ចុប្បន្នបងប្អូនរបស់ខ្ញុំនៅរស់ចំនួន៤នាក់។ ខ្ញុំមានប្តីឈ្មោះ ថែម (ស្លាប់) និងកូនប្រុសស្រី១២នាក់ ប៉ុន្តែស្លាប់អស់៦នាក់។ កូនរបស់ខ្ញុំចំនួន៣នាក់ បានស្លាប់ដោយសារជំងឺនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។

កាលពីក្មេងខ្ញុំមិនដែលបានចូលរៀនទេ ព្រោះជំនាន់ឪពុកម្តាយខ្ញុំមានកំរិតថា កូនស្រីគឺត្រូវរៀន ធ្វើជាស្រ្តីមេផ្ទះ លើកលែងតែកូនប្រុសទើបអាចរៀនសូត្របាន ព្រោះចាត់ទុកជាបង្គោលគ្រួសារ។

ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧១ ដល់១៩៧២ ខ្ញុំស្រាវជ្រាវការទម្លាក់គ្រាប់បែកនៅតាមជួរភ្នំដំរីមៀល។ ពេលនោះការប្រយុទ្ធចាប់ផ្ដើមកើតមានឡើងរវាងទាហានលទ្ធិ និងកងទ័ពខ្មែរក្រហម។ ខ្ញុំបានដឹងថាមានការទម្លាក់គ្រាប់បែកនៅវត្តភ្នំស្រមោច ស្ថិតនៅជាប់ព្រំប្រទល់ខេត្តកំពត និងខេត្តតាកែវ។ នៅពេលយប់ខ្ញុំតែងតែឮសំឡេងគ្រាប់កាំភ្លើងលើយៗពីចម្ងាយ និងឮសំឡេងយន្តហោះ ទម្លាក់គ្រាប់បែកកក្រើកញាប់ញ័រ។ ខ្ញុំភ័យខ្លាំងណាស់ ហើយបានជីកលេណង្គានដើម្បីការពារខ្លួន។

ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ១៩៧៦ ខ្មែរក្រហមបានបញ្ជូនខ្ញុំឱ្យទៅធ្វើការតាមកងចល័ត។ ដោយសារខ្ញុំគឺជាប្រជាជនមូលដ្ឋាន ខ្មែរក្រហមបានចាត់តាំងខ្ញុំឱ្យទៅធ្វើស្រែចម្ការដកស្ទូងនិងច្រូតស្រូវ។ ខ្ញុំរស់នៅបែកពីឪពុកម្តាយបងប្អូន និងមិនដែលបានជួបជុំគ្នាឡើយ។

ថ្នាក់ ថែទាំ អាយុ៨៧ឆ្នាំ បច្ចុប្បន្នរស់នៅភូមិត្រាំកក ឃុំត្រាំកក ស្រុកត្រាំកក ខេត្តតាកែវ (បណ្តុះសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ខ្ញុំរស់នៅជាមួយកូន៣នាក់ ព្រោះប្តីរបស់ខ្ញុំត្រូវបានអង្គការចាត់តាំងឱ្យទៅធ្វើការនៅតាមកងផ្សេងៗ និងមិនអាចត្រឡប់មកផ្ទះបានញឹកញាប់ឡើយ។ ក្រោយមក ខ្ញុំបានសម្រាលកូនទី៤ម្នាក់ទៀត។ ស្របពេលខ្ញុំមានកូនខ្ចី សរសៃមិនទាន់បានរឹងមាំ អង្គការបានបញ្ជូនខ្ញុំឱ្យទៅដាក់ប្បាស និងរំកិលប្បាសដើម្បីគ្យាញធ្វើជាកន្លែងការងារដាក់ប្បាស និងរំកិលប្បាស គឺអង្គការគិតថាជាការងារស្រាលបំផុតក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។ ចំណែកការហូបចុក គឺមិនសូវខ្វះខាតទេ។ ខ្ញុំបានហូបបាយជាប្រចាំ។ ប្រធានភូមិក្នុងរបបខ្មែរក្រហម មានតួនាទីជាអ្នកមើលការខុសត្រូវការងារទាំងអស់ ថែមទាំងស្រែកសំឡេង និងបង្ខំឱ្យប្រជាជនឱ្យធ្វើការលើសកម្លាំង។

នៅឆ្នាំ១៩៧៧ ប្តីរបស់ខ្ញុំត្រូវបានអង្គការចាត់តាំងឱ្យទៅឃុំឃាំងនៅមន្ទីរ-២០៤ ប៉ុន្តែប្តីរបស់ខ្ញុំគ្មានកំហុសទេ។ ខ្ញុំត្រូវនៅចិញ្ចឹមបីបាច់កូនតូចៗតែម្នាក់ឯង។ ប្រហែលជាកន្លះខែក្រោយមក សន្តិសុខ

ខ្មែរក្រហមមកចាប់ខ្ញុំបញ្ជូនទៅឃុំឃាំងនៅមន្ទីរ-
២០៤ ដូចប្តីរបស់ខ្ញុំដែរ។ ខ្ញុំបានយកកូនតូចរបស់ខ្ញុំ
ម្នាក់ទៅជាមួយ ព្រោះកូនរបស់ខ្ញុំនៅតូច និងត្រូវការ
ជ្រេ។ ទោះបីជាខ្ញុំ និងប្តីជាប់ឃុំឃាំងនៅមន្ទីរ-២០៤
ជាមួយគ្នាពិតមែន ប៉ុន្តែយើងមិនដែលបានជួបមុខគ្នា
ឡើយ។ ពេលអង្គការយកខ្ញុំទៅដល់មន្ទីរឃុំឃាំងបាន
រយៈពេលមួយថ្ងៃ គឺមានកងសន្តិសុខមកយកខ្ញុំទៅ
ទីតាំងសួរចម្លើយ។ នៅក្នុងបន្ទប់សួរចម្លើយ ខ្ញុំឃើញ
មានអ្នកសួរចម្លើយចំនួន៣នាក់ គឺមានសុទ្ធតែប្រុសៗ
ទាំងអស់។ ក្នុងនោះកម្មាភិបាលចំនួន២នាក់ មានការ
កំភើបគ្រប់ដៃ បានមកឈរអមសងខាងខ្ញុំ ហើយ
ម្នាក់ទៀតជាអ្នកសួរចម្លើយ។ បន្ទប់សួរចម្លើយមាន
រាងបួនជ្រុង មានសភាពស្ងប់ស្ងាត់ មានកម្រាល និង
មានថ្មីដាក់នៅចំកណ្តាលតុ។ អ្នកសួរចម្លើយបាន
សួរខ្ញុំថា៖ «មិនធ្លាប់ធ្វើការងារអី?» ខ្ញុំបានរៀបរាប់
ការងារទាំងអស់ដែលខ្ញុំធ្លាប់បានធ្វើទៅកម្មាភិបាល
នោះ។ បន្ទាប់មក សន្តិសុខសួរបន្តិច៖ «មិនធ្វើអីខុស
ត្រូវនឹកឱ្យឃើញ?» ខ្ញុំសួរទៅកាន់កម្មាភិបាលវិញថា៖
«ខ្ញុំមានទោសអ្វីបានជាខ្ញុំមកដាក់នៅទីនេះ? ខ្ញុំមាន
កូនតូចៗនៅផ្ទះជាច្រើននាក់ទៀតដែលត្រូវការខ្ញុំ
មើលថែ»។ ពេលនោះ សន្តិសុខខ្មែរក្រហមបានទះតុ
មួយទំហឹងឮសូរក្លាំង។ ខ្ញុំភ្ញាក់ ហើយបានទះតុតបទៅ
វិញ។ សន្តិសុខនោះសើច ហើយឈប់សួរខ្ញុំទៀត។
ការសួរចម្លើយ គឺធ្វើឡើងរយៈពេលមួយថ្ងៃម្តង។ អ្នក
ទោសទាំងអស់ត្រូវបានសន្តិសុខខ្មែរក្រហមបញ្ជូនមក
សួរចម្លើយម្នាក់ម្តងៗ ៣ លើតែគ្រប់គ្នា។

ខ្ញុំបានជាប់ឃុំឃាំងនៅមន្ទីរ-២០៤ រយៈពេល
១០ថ្ងៃ។ អ្នកទោសទាំងប្រុសទាំងស្រី ត្រូវជាប់ឃុំក្នុង
បន្ទប់ដាច់ដោយឡែកពីគ្នា។ សកម្មភាពសួរចម្លើយ
នៅតែបន្តសួររហូតជារៀងរាល់ថ្ងៃ។ នៅក្នុងតុក ខ្ញុំ
បានហូបបាយ ប៉ុន្តែសន្តិសុខកុកគឺជាអ្នកកំណត់របប
បាយឱ្យអ្នកទោស។ ខ្ញុំគឺជាអ្នកទោសកម្រិតស្រាល។
ដូច្នេះ សន្តិសុខខ្មែរក្រហមមិនដែលវាយធ្វើបាបខ្ញុំ
ទេ គ្រាន់តែស្រែកសំឡេងដាក់។ លុះដល់រយៈពេល
១០ថ្ងៃ ប្រធានសន្តិសុខខ្មែរក្រហមបានប្រាប់ខ្ញុំឱ្យ
ត្រឡប់មកផ្ទះវិញ។ ខ្ញុំឆ្លើយថា៖ «ខ្ញុំមិនទៅផ្ទះទេ
ទាល់តែខ្ញុំទៅជាមួយប្តី ទើបខ្ញុំទៅ»។ ភ្លាមៗនោះ
កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមបានស្រែកសំឡេងដាក់ខ្ញុំថា

«ទៅមុន និងទៅក្រោយ អត់ឮទេ!»។ ខ្ញុំបានចេញ
ពីមន្ទីរ-២០៤ រីឯត្រឡប់មកស្រុកកំណើតវិញ។
ចំណែកប្តីរបស់ខ្ញុំ ត្រូវខ្មែរក្រហមបញ្ជូនបន្តិចទៅធ្វើ
កងទ័ពនៅបន្ទាយលង្វែកស្ថិតនៅខេត្តកំពង់ឆ្នាំង។
រយៈពេល២ខែក្រោយមក ខ្ញុំនិងកូនៗ ត្រូវខ្មែរក្រហម
បញ្ជូនតាមរថយន្តឱ្យទៅរស់នៅបន្ទាយលង្វែកដែរ។
ខ្ញុំមិនបានជួបប្តីរបស់ខ្ញុំទេ។ ខ្ញុំត្រូវទៅដកសំណាប
ដាំដំណាំ និងធ្វើកន្ទេល។ ចូលដល់រដូវប្រាំង ខ្ញុំបានទៅ
ប្រគល់ស្រូវថែមទៀត។ នៅក្នុងកងរបស់ខ្ញុំមានមនុស្ស
ច្រើនណាស់ ខ្ញុំចាំមិនអស់ទេ។ ខ្ញុំបានហូបបាយ ប៉ុន្តែ
ត្រូវកំណត់រាល់ថ្ងៃក៏ដដែល។ ខ្ញុំហូបបាយពីរពេល
ក្នុងមួយថ្ងៃ គឺពេលព្រឹក និងល្ងាច។ ខ្ញុំត្រូវរស់នៅជុំគ្នា
ជាមួយប្រជាជនឯទៀត។ នៅថ្ងៃមួយ ខ្ញុំបានលួចមើល
ការប្តេជ្ញារបស់គូស្រករថ្មីដែលខ្មែរក្រហមរៀបការ
ឱ្យ។ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម បានហៅបុរស និងស្ត្រី
ចំនួន ២០ គូ ឱ្យឡើងធ្វើការប្តេជ្ញារួមរស់ជាប្តីប្រពន្ធ
អស់មួយជីវិត។ ប៉ុន្តែអ្នកនោះភាគច្រើនសុទ្ធតែ
ត្រូវខ្មែរក្រហមបង្ខំឱ្យរៀបការ។

អំឡុងឆ្នាំ១៩៧៩ ខ្ញុំមិនបានត្រឡប់មកវិញ
ជាមួយប្តីរបស់ខ្ញុំទេ។ ខ្ញុំនិងកូនតូចៗបានត្រឡប់មកផ្ទះ
សម្បែងវិញមុន ដោយធ្វើដំណើរឆ្លងកាត់តាមជើងភ្នំ
មួយទៅជើងភ្នំមួយទៀត។ ខ្ញុំបានជួបជាមួយកងទ័ព
វៀតណាម ហើយកងទ័ពវៀតណាមនោះបានជួយ
ចម្លងខ្ញុំ និងកូនតាមទូកមកដល់ខេត្តកោះកុង។ ខ្ញុំ និង
កូនៗបានរស់នៅកោះកុងរយៈពេលមួយខែ។

បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានធ្វើដំណើរតាមទូកមកដល់
កំពង់សោម និងត្រូវស្នាក់នៅទីនោះរយៈពេលមួយ
ខែទៀត។ តាមក កងទ័ពវៀតណាមបានជូនខ្ញុំមកដល់
ខេត្តកំពត។ ខ្ញុំឈប់សម្រាកនៅទីនោះមួយយប់។
លុះស្អែកឡើង ខ្ញុំ និងកូនៗត្រូវបន្តដំណើរដោយ
ថ្មើរជើងឆ្លងកាត់តាមភ្នំយ៉ាងលំបាកវេទនា។ ខ្ញុំត្រូវ
នាំកូនៗសម្រាកនៅតាមជើងភ្នំ កងទ័ពវៀតណាម
មិនបានធ្វើបាបខ្ញុំទេ ថែមទាំងបានរៀបចំបាយទឹកនំ
ចំណីឱ្យហូប និងចែកអង្ករឱ្យខ្ញុំ និងប្រជាជនឯទៀត
សម្រាប់ទុកហូបក្នុងពេលធ្វើដំណើរ។ ក្រោយរបបខ្មែរ
ក្រហមដួលរលំ ខ្ញុំត្រេកអរយ៉ាងខ្លាំង ព្រោះជីវិតរបស់
ខ្ញុំហាក់ដូចជាបានរស់ឡើងវិញម្តងទៀត។

ស្រី សុខ៖ កងទ័ពវ័យក្មេងបានឆ្លាក់ត្រាប់ លើស្រុកកោះធំ

លី សុខឃាង

ស្រី សុខ អាយុ៧១ឆ្នាំ មានទីកន្លែងកំណើត
រស់នៅក្នុងឃុំលើកដៃក ស្រុកកោះធំ ខេត្តកណ្តាល។
បច្ចុប្បន្ន សុខ រស់នៅក្នុងភូមិទួលសាលា ឃុំ
ត្រពាំងប្រីយ ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តត្បូងឃ្មុំ។

សុខ បាននិយាយរៀបរាប់ពីប្រវត្តិការសង្គ្រាម និង
ទុក្ខលំបាករបស់ខ្លួននៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមថា កាល
ពីកុមារភាព ខ្ញុំរស់នៅក្នុងគ្រួសារមួយដែលមាន
ជីវភាពមធ្យម។ គ្រួសារខ្ញុំ ប្រកបមុខរបរធ្វើស្រែ
ចម្ការ និងនេសាទត្រីសម្រាប់ទ្រទ្រង់ជីវភាពរស់នៅ
ប្រចាំថ្ងៃ។ នៅមុនឆ្នាំ១៩៧០ ប្រជាជនរស់នៅក្នុង
ស្រុកកោះធំភាគច្រើនប្រកបមុខរបរនេសាទត្រី។
នៅជំនាន់នោះ ការហូបចុករបស់ប្រជាជនសម្បូរ
សប្បាយណាស់មិនមានការខ្វះខាតឡើយ។ ជារៀង
រាល់ថ្ងៃ ខ្ញុំរួមទាំងក្មេងៗនៅក្នុងភូមិតែងតែនាំគ្នាទៅ
នេសាទត្រីនៅស្រុកកោះធំ។ នៅទីនោះ សម្បូរត្រីតូច
ត្រីធំណាស់ សូម្បីតែខ្ញុំចែវទឹកក៏ប៉ះត្រីដែរ។

ថ្ងៃមួយនៅពេលដែលខ្ញុំ និងមិត្តភក្តិគ្នាចេញ
ទៅនេសាទត្រីម្តងទៀត ស្រាប់តែជួបជាមួយទទួលបាន
ចក្រជិះក្រឡឹងកាណូតខ្ញុំពីរទៅបីជុំ បន្ទាប់មកឃើញ
កងទ័ព (វៀតណាមខាងត្បូង) សម្រុកខ្លួនចុះមក។ ខ្ញុំ
រួមទាំងមិត្តភក្តិដទៃទៀតប្រមូលនឹងបើកកាណូត
ចេញទៅហើយ ប៉ុន្តែកងទ័ពទាំងនោះបានយាត់មិន
ឱ្យបើកចេញ។ កងទ័ពទាំងនោះ មកក្នុងកាំភ្លើងដាក់
ខ្ញុំ និងឱ្យខ្ញុំរុះរើការកាណូតចេញឱ្យអស់ដើម្បីឆ្លាយ
ស្រួលត្រួតពិនិត្យ ព្រោះខ្លាចខ្ញុំមានលាក់កាំភ្លើងនៅ
ក្រោមបាតកាណូត។

ក្រោយពីបានឆែកឆេរកាណូតខ្ញុំចេញហើយ ខ្ញុំនិង

ស្រី សុខ អាយុ៧១ឆ្នាំ បច្ចុប្បន្នរស់នៅក្នុងភូមិទួលសាលា
ឃុំត្រពាំងប្រីយ ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តត្បូងឃ្មុំ។
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

មិត្តភក្តិបានបើកកាណូតចេញ។ ពេលខ្ញុំបើកបានពាក់
កណ្តាលដង្កូវ ស្រាប់តែកងទ័ពមកស្ទាក់ចាប់ឱ្យឆ្លើង
គោក និងបញ្ឈប់ឱ្យដោះអាវុធរតប្រៀបគ្នា។ កងទ័ព
ទាំងនោះ សួរនាំពីប្រវត្តិរបស់ខ្លួនប្របស់ខ្ញុំ និងមនុស្ស
១០០នាក់ទៀតដែលបានចាប់ខ្លួននៅពេលដែលកំពុង
តែនេសាទ។ បន្ទាប់ពីមានការចាប់ខ្លួន និងសាកសួរ
អ្នកទៅនេសាទត្រីចមក ប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុង
ស្រុកកោះធំ ប្តូរវេនគ្នាទៅរកត្រីនៅពេលយប់វិញ។
ទោះបីជាប្រជាជនទៅរកត្រីនៅពេលយប់ កងទ័ព
វៀតណាម (ខាងត្បូង) នៅតែចាប់ប្រជាជនធ្វើបាប
មិនឱ្យទៅរកត្រី ថែមទាំងបាញ់ផ្លោងដាក់ប្រជាជន
ដែលបានទៅរកត្រីនៅពេលយប់ទៀតផង។ មិនតែ
ប៉ុណ្ណោះ កងទ័ពវៀតណាម (ខាងត្បូង) បានបញ្ជូន
កម្លាំងឱ្យចុះមកត្រួតពិនិត្យនៅតាមភូមិ ដែលស្ថិត
នៅក្នុងស្រុកកោះធំទាំងអស់។

បន្ទាប់ពីកងទ័ពវៀតណាម (ខាងត្បូង) បានធ្វើបាប និងហាមឃាត់ប្រជាជនមិនឱ្យទៅនេសាទត្រីបន្តទៀត ស្រុកកោះធំចាប់ផ្តើមបង្កើតកងជីវពលប្រចាំភូមិ។ ក្រោយពីបង្កើតកងជីវពលការពារភូមិប្រជាជនខ្មែរចាប់ផ្តើមមានជម្លោះជាមួយកងទ័ពវៀតណាម (ខាងត្បូង)។ កងទ័ពវៀតណាម (ខាងត្បូង) បានទម្លាក់គ្រាប់បែកពីយន្តហោះនៅក្នុងស្រុកកោះធំយ៉ាងសន្ទោសនៅបណ្តាលឱ្យប្រជាជនក្នុងភូមិរួមទាំងក្រុមគ្រួសារខ្ញុំរត់ចេញពីភូមិទៅលាក់ខ្លួននៅក្នុងព្រៃក្បែរផ្ទះអស់មួយរយៈពេល។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧០ ខ្ញុំសម្រេចចិត្តសុំម្តាយទៅធ្វើកងទ័ពដោយសារការរស់នៅក្នុងភូមិចាប់ផ្តើមពិបាក។ ស្រុកភូមិមានភាពចលាចល។ បន្ទាប់ពីខ្ញុំបានចូលជាកងទ័ពហើយ ខ្ញុំត្រូវបញ្ជូនទៅហាត់វៀនយុទ្ធសាស្ត្រកងទ័ពនៅខាងជ្រោយតាកែវ រយៈពេលមួយឆ្នាំ។ តមក ខ្ញុំចេញទៅសមរភូមិ។ នៅពេលដែលខ្ញុំបានចេញទៅប្រយុទ្ធនៅសមរភូមិ ខ្ញុំតែងតែគិតខ្លួនឯងថា «ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរត្រូវវាយខ្មែរគ្នាឯងវិញបែបនេះ»។

លុះចូលដល់ឆ្នាំ១៩៧១ ខ្មែរក្រហមបានប្រមូលយុវជននៅក្នុងភូមិឱ្យចូលធ្វើជាកងទ័ពរំដោះទាំងអស់។ កាលនោះបើមានយុវជនណាម្នាក់ប្រឆាំងខ្មែរក្រហមប្រាកដជាចាប់យកទៅធ្វើបាបដោយប្រើឱ្យកែច្នៃឯកជនជាតាមផ្ទះប្រជាជនក្នុងភូមិ កាប់ដីដាំដំណាំ និងកែដីដាំដើម។ ដោយឡែកកងទ័ពបន្ទាប់ពីត្រឡប់មកពីសមរភូមិ កងទ័ពត្រូវមកហ៊ុកហាត់យុទ្ធសាស្ត្រធ្វើសង្គ្រាមបន្តិច។ ពេលទំនេរពីការហ៊ុកហាត់កងទ័ពត្រូវទៅជួយធ្វើការងារប្រជាជនដូចជា កែច្នៃឯកជន និងដាំបន្លែដាំដើម។ ខ្ញុំបានចេញទៅសមរភូមិវាយតទល់ជាមួយកងទ័ពលន់នល់ រយៈពេលមួយឆ្នាំ។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧២ ខៀវសំផន រួមទាំងមេខ្មែរក្រហម៣ ឬ៤ នាក់ទៀតបានមកប្រជុំនៅក្នុងស្រុកកោះធំ។ នៅពេលធ្វើដំណើរទៅប្រជុំ ខៀវសំផនបានឱ្យកងទ័ពស្រុកទៅតាមការពារ។ ក្នុងអង្គប្រជុំ ខៀវសំផនបាននិយាយណែនាំឱ្យប្រជាជនខ្មែរទិតទំល្អមការពារទឹកដីខ្មែរកុំឱ្យសត្រូវមកឈ្លានពាន។

ក្រោយពីប្រជុំចប់ ប្រធានកងឱ្យកងទ័ពលន់សម្រាកចំនួនកន្លះខែសិន ទើបចេញទៅវាយប្រយុទ្ធនៅតាមគោលដៅវៀងៗខ្លួនវិញ។ បន្ទាប់មកខ្ញុំត្រូវបានបញ្ជូនទៅវាយជាមួយកងទ័ពលន់នល់នៅខាងស្រុកពារាំង។ កាលនោះកងទ័ពខ្មែរក្រហមដែលនៅចំណុចកណ្តាលត្រូវបានកងទ័ពលន់នល់ និងកងទ័ពវៀតណាម (ខាងត្បូង) បាញ់ត្រូវរបួស និងស្លាប់អស់ជាច្រើននាក់។ ខ្ញុំរួមទាំងកងទ័ពរំដោះដែលនៅសេសសល់បានវាយបណ្តេញកងទ័ពលន់នល់ទៅដល់ក្រុងតាខ្មៅ ប៉ុន្តែខ្ញុំបានរងរបួសធ្ងន់។ មេបញ្ជាការរបស់ខ្ញុំបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅព្យាបាលនៅពេទ្យកំពង់ក ដែលជាពេទ្យធំនៅសម័យខ្មែរក្រហម។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ខ្ញុំត្រូវពិការ និងធ្វើឱ្យខ្ញុំមិនអាចចូលទៅធ្វើកងទ័ពវិញបានទេ គឺខ្ញុំត្រូវនៅក្នុងមន្ទីរជំនាញពិការ។

ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៦ មន្ទីរជំនាញពិការត្រូវបានរំសាយចោល។ ខ្ញុំបានសុំប្រធានមន្ទីរទៅមើលការខុសត្រូវកុមារជួរមុខ ក្នុងការដាំចេក និងដំណាំដើម្បីបញ្ជូនទៅឱ្យកងទ័ពនៅសមរភូមិមុខ។ កាលនោះបានជាខ្ញុំសុំទៅមើលកុមារជួរមុខ ព្រោះខ្ញុំដឹងថា បើខ្ញុំនៅប្រាកដជាស្លាប់ជាមួយជនបងប្អូនជំនាញពិការដទៃទៀតដែលធ្វើការមិនកើតត្រចៀកថ្មី និងភ្នែកឆ្អឹងមើលមិនឃើញមិនខាន។ ខ្ញុំបន្តដឹកនាំកុមារដាំចេក និងដាំដំណាំ និងបានបញ្ជូនភោគផលទៅឱ្យកងទ័ពនៅសមរភូមិមុខបានគ្រប់ចំនួន។ កាលនោះខ្ញុំក្តាប់កុមារចំនួន៣ក្រុម ហើយក្នុងមួយថ្ងៃកុមារម្នាក់ត្រូវកាសកូនដើមចេកយកទៅដាំឱ្យបានមួយដើម។ ខ្ញុំនៅមើលថែព្រមទាំងគ្រប់គ្រងកុមាររហូតដល់កងទ័ពវៀតណាមបានវាយលុកចូលមកកាន់តែខ្លាំងនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៤ និងដើមឆ្នាំ១៩៧៥ ទើបកុមាររត់បែកខ្នែកគ្នា។ នៅពេលកុមារបែកគ្នាអស់ ខ្ញុំត្រូវទៅរៀបចំខ្សែត្រៀមនៅពារាំងក្រោម។ បន្ទាប់មកខ្ញុំសម្រេចចិត្តធ្វើដំណើរទៅរកបងប្អូននៅឯស្រុកកំណើតវិញ។ ពេលមករស់នៅស្រុកកំណើតបានមួយឆ្នាំ ខ្ញុំបានរៀបការហើយចាប់តាំងពីពេលនោះមក ប្រទេសជាតិទទួលបានសុខសន្តិភាពរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ»។

ក្រុមការងារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកោះថ្មបង្ហាញ ព័ត៌មានរូបថតប្រវត្តិសាស្ត្រ ផែនទី ផ្ទាំងគំនូរជល់គណៈប្រតិភូនៅ ថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ ទិវាចងចាំដំណើរឆ្ពោះទៅរកការផ្ដួលរំលំរបបប្រល័យ ពូជសាសន៍ ប៉ុល ពត

ដូច ជាតិ

លោក ឡុង ដានី នាយកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកោះថ្ម ផ្ដល់បទសម្ភាសន៍ដល់អ្នកយកព័ត៌មានមកពីទីភ្នាក់ងារសារព័ត៌មានវៀតណាម អំពីទិវាចងចាំដំណើរឆ្ពោះទៅរកការផ្ដួលរំលំរបបប្រល័យពូជសាសន៍ប៉ុល ពត ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧។
(បណ្ដាសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

នៅថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៦ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកោះថ្ម បានទទួលស្វាគមន៍ថ្នាក់ដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងប្រតិភូសហភាពសហព័ន្ធយុវជនកម្ពុជា (ស.ស.យ.ក) ចំនួន១៨៨នាក់ អញ្ជើញចូលរួមទស្សនាព័ត៌មានរូបភាពផែនទី និង ផ្ទាំងគំនូរ នៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកោះថ្ម លោក ឡុង ដានី នាយកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកោះថ្ម បានជម្រាបប្រតិភូអំពីសារៈសំខាន់នៃការបើកសម្ពោធដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់ ទីតាំង

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកោះថ្មជាផ្លូវការ ក៏ក្នុងថ្ងៃពុធទី២០ ខែមិថុនា ១៩៧៧ នៃទិវាចងចាំដំណើរឆ្ពោះទៅរកការផ្ដួលរំលំរបបប្រល័យពូជសាសន៍ប៉ុល ពត ថ្ងៃទី២០ មិថុនា ១៩៧៧ - ២០ មិថុនា ២០២០ ក្រោមអធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់សម្តេចពិជ័យសេនា ទៀបព្រះនាយករដ្ឋមន្ត្រីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិ។
គោលបំណងនៃការបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកោះថ្ម គឺចង់លើកកម្ពស់ការយល់ដឹងរបស់យុវជន

កម្ពុជា ទាក់ទងនឹងប្រវត្តិសាស្ត្រនៃរបបខ្មែរក្រហម (១៩៧៥-១៩៧៩) និងជំរុញយុវជនកុំឱ្យបង្កើតនូវសោកនាដកម្មដ៏រន្ធត់នៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រប្រទេសកម្ពុជា។

ដើម្បីសម្រេចបានលទ្ធផលល្អបំផុត ខាងលើមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកោះថ្មបាននិងកំពុងអនុវត្តនូវសកម្មភាពសំខាន់ៗដូចខាងក្រោម៖

- ១) គាំទ្របង្ហាញរូបភាព ផែនទី ជូនដំណឹងទាក់ទងនឹងព្រឹត្តិការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រនានាដែលបានចាប់ផ្តើមគាំទ្រពីទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០ ដល់ទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៧០។
- ២) លើកកម្ពស់សន្តិភាព និងការទប់ស្កាត់ជម្លោះតាមរយៈកម្មវិធីអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រនៃរបបខ្មែរក្រហម និងការទប់ស្កាត់អំពើហិង្សាផ្លូវចិត្តដែលជាឱកាសសម្រាប់យុវជននៅតំបន់កោះថ្ម ក៏ដូចជាយុវជននៅតាមតំបន់ជនបទនានាឱ្យបានចូលរួម។
- ៣) លើកទឹកចិត្តដល់អ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម ឱ្យចែករំលែក និងអប់រំយុវជនជំនាន់ក្រោយដែលជាកូនចៅរបស់ខ្លួនអំពីបទពិសោធន៍នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។
- ៤) ប្រមូលចងក្រងឯកសារអំពីទីតាំងប្រព្រឹត្តិបទឧក្រិដ្ឋ និងសាច់រឿង ឬបទពិសោធន៍អ្នករស់រានមានជីវិត ដែលបានឆ្លងកាត់ក្នុងអំឡុងរបបខ្មែរក្រហម។
- ៥) ចូលរួមថែរក្សាអត្តសញ្ញាណដន្ទឹមភាគតិចស្បៀងនៅតំបន់កោះថ្ម យុទ្ធនឹងស្រុកមេមត់ខេត្តត្បូងឃ្មុំ។

បន្ទាប់មកលោក ឡុង ជានីបាននាំប្រតិភូសហភាពសហព័ន្ធយុវជនកម្ពុជា (ស.ស.យ.ក) ដើរទស្សនាពិព័រណ៍នៃបណ្តុំរូបថតចំនួន១៣៣ផ្ទាំង និងផែនទីនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកោះថ្ម ដោយចាប់ផ្តើមពីបណ្តុំរូបថតនៃសង្គ្រាមនៅទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០នៅតំបន់កោះថ្ម, បណ្តុំរូបថតនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩), បណ្តុំរូបថតនៃជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាបន្ទាប់ពីរបបខ្មែរ

ក្រហមបានដួលរលំនៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩, បណ្តុំរូបថតភស្តុតាងអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តិដោយរបបខ្មែរក្រហម (១៩៧៥-១៩៧៩) បណ្តុំរូបថតនូវដែលសមមិត្ត ហ៊ុន សែន (សម្តេចតេជោ ហ៊ុន សែន) និងយុទ្ធមិត្ត៤រូប ចាកចេញទៅប្រទេសវៀតណាមដើម្បីរៀបចំកម្លាំងវាយផ្លូវរំលំរបបប្រល័យពូជសាសន៍ប៉ុល ពត នៅថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧ និងផែនទីបង្ហាញផ្លូវដែលសមមិត្ត ហ៊ុន សែន និងយុទ្ធមិត្ត៤រូប បានចាកចេញពីបន្ទាយយោធានៅភូមិកោះថ្មទៅតំបន់ព្រំដែនអាងដាច់ដើមត្រយឹង (X-16) និងទីតាំងមួយចំនួននៅក្នុងស្រុកឧកញ៉ាខេត្តស្ទឹងត្រែងប្រទេសវៀតណាម និងការបង្កើតអង្គភាព១២៥ដែលជាកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជាដំបូងបង្អស់ដើម្បីវាយផ្លូវរំលំរបបប្រល័យពូជសាសន៍ប៉ុល ពត នៅថ្ងៃទី១២ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨។

បន្ទាប់ពីទស្សនាពិព័រណ៍នៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកោះថ្មចប់ ប្រតិភូសហភាពសហព័ន្ធយុវជនកម្ពុជា (ស.ស.យ.ក) បានធ្វើដំណើរដោយថ្មើរជើងចម្ងាយ១០គីឡូម៉ែត្រពីសាលាបឋមសិក្សាប៊ុនរ៉ានី ហ៊ុន សែន កោះថ្មឆ្ពោះទៅកាន់តំបន់ប្រវត្តិសាស្ត្រយោធាតេជោកោះថ្ម អ៊ុច-១៦ ដោយប្រើពេលវេលា២ម៉ោង និង១០នាទី។

លោក ឡុង ជានី នាយកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកោះថ្ម ធ្វើបទបង្ហាញអំពីផ្ទាំងពិព័រណ៍រូបថត និងដំណើរឆ្ពោះទៅការផ្តល់របបប្រល័យពូជសាសន៍ប៉ុល ពត ថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧ របស់សម្តេច ហ៊ុន សែន ដល់ក្រុមយុវជន (បណ្តុំសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

සභාපති ප්‍රකාශනය

ប្រវត្តិភូមិកោះថ្មព័ទ្ធជុំ និងក្នុងសម័យសង្គ្រាម

កាលមុនសម័យសង្គ្រាម ភូមិអញ្ចាញ (កោះថ្ម)
មានផ្ទៃដីធំល្វឹងល្វើយ ហើយមិនទាន់មានការបែង
ចែកជាកម្មសិទ្ធិឯកជនទេ។ ភូមិអញ្ចាញមានទីតាំង
អំណោយដល់ខ្លាំងដល់ការរស់នៅដោយសារកត្តា
សំខាន់ៗដូចជាមានផ្ទៃដីធំទូលាយ សម្បូរព្រៃឈើ និង

ឈើសម្រាប់យកមកសង់ផ្ទះ និងសម្បូរសត្វព្រៃ ជាច្រើនប្រភេទសម្រាប់ធ្វើជាអាហារ មានដូចជា ពស់ ដំរី ខ្លា ជ្រូកព្រៃ ឈ្នួស ប្រើស និងទន្សាយជាដើម។ ប្រជាជនភូមិកោះថ្មមានទឹកចិត្តស្រឡាញ់រាប់អាន គ្នា និងមានទម្លាប់ចែករំលែកម្ហូបអាហារ និងរបស់ របរប្រើប្រាស់ឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក។ អ្នកភូមិអញ្ជាញ សាងសង់លំនៅឋានភូមិជាប់គ្នា។ ដោយសារ ឥទ្ធិពលនៃសង្គ្រាមកម្ពុជា ការផ្លាស់ប្តូររបបដឹកនាំជាបន្ត បន្ទាប់រួមផ្សំនិងសន្តិសុខនៃការអភិវឌ្ឍន៍នាពេលបច្ចុប្បន្ន បានធ្វើឱ្យអត្តសញ្ញាណវប្បធម៌របស់ជនជាតិដើមភាគ តិចស្ងៀមស្ងួតភូមិកោះថ្ម ត្រូវបានបាត់បង់ស្ទើរតែ ទាំងស្រុង។

កាលពីកុមារភាពខ្ញុំមិនបានរៀនសូត្រទេ ខណៈ ដែលខ្ញុំមានអាយុ១០ឆ្នាំឪពុករបស់ខ្ញុំបានស្លាប់ចោល ខ្ញុំដោយសារកើតជំងឺហើមពោះ។ ប្រហែលជាពីរឆ្នាំ ក្រោយមកម្តាយរបស់ខ្ញុំបានស្លាប់ចោលទៀតដោយ សារជំងឺហើមដូចគ្នា។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមកខ្ញុំត្រូវ រស់នៅជាមួយម្តាយមីន និងជួយធ្វើស្រែចម្ការកាត់ រហូតដល់ខ្ញុំមានអាយុ១៦ឆ្នាំ ទើបចូលសិក្សាស្រាវជ្រាវ នៅវិទ្យាល័យបុរាណសាស្ត្រ។ ពេលពេលសិក្សា រួចបានលាចាក សិក្សាបទ ត្រឡប់មកជួយធ្វើស្រែចម្ការរបស់ម្តាយ មីនវិញ។

នៅអំឡុងឆ្នាំ១៩៦០ ខ្ញុំបានរៀបការជាមួយ ឈ្មោះ ឈុន លាង នៅភូមិក្តុល ដែលជាអ្នកភូមិនៅ ជិតគ្នា។ ពេលរៀបការរួចខ្ញុំបានមករស់នៅ ខាងប្រពន្ធ ដោយប្រកបមុខរបរធ្វើស្រែ និងចម្ការ រហូតដល់ខ្ញុំ មានកូនចំនួន៦នាក់ គឺប្រុស៤នាក់ និងស្រី២នាក់។ ខ្ញុំ ត្រូវមេភូមិក្តុលចាត់តាំងឱ្យជួយការពារភូមិ និងផ្លូវលំ ទៅព្រំដែនកម្ពុជា-វៀតណាម ព្រោះខ្លាចក្រែងមាន ចោរព្រៃ ឬមានហេតុការណ៍អ្វីកើតឡើង។

នៅជំនាន់នោះទំនាក់ទំនងរវាងប្រជាជនកម្ពុជា និងប្រជាជនវៀតណាមជាប់ព្រំដែនជាមួយគ្នាគឺល្អ ដោយប្រជាជនទាំងសងខាងអាចដើរចេញចូលទៅ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឬវៀតណាមក្នុងចម្ងាយ៧៧ទៅ៨៨ គីឡូម៉ែត្រពីព្រំដែនបានធម្មតា។ ពេលនោះអ្នកភូមិ អញ្ជាញដែលមានសាច់ញាតិបងប្អូននៅប្រទេស

វៀតណាម ដូចជា នៅភូមិស្រែត្នោត ស្រុកឡូកនិញ ខេត្តស្ទឹងត្រែង ចេញចូលទៅសួរសុខទុក្ខគ្នាជាញឹកញាប់។

កាលនោះខ្ញុំរួមជាមួយអ្នកភូមិកោះថ្មអ្នកភូមិក្តុល អ្នកភូមិស្វាយជ្រៃបាននាំគ្នារកស៊ីទឹកអង្ករ ថ្នាំពេទ្យ និងសម្ភារផ្សេងៗទៀតពីស្រុកមេមត់យកមកលក់ឱ្យ កងទ័ពវៀតកុងនៅជាប់ព្រំដែនកម្ពុជា-វៀតណាម នៅម្តុំទួលនេត្រដែលមានចម្ងាយជាង១០គីឡូម៉ែត្រពី ភូមិកោះថ្ម។ ខ្ញុំលក់ដូរជាមួយកងទ័ពវៀតកុងមានភាព ងាយស្រួល និងចំណេញប្រាក់ច្រើន។ បន្ទាប់មកទៀត ទាហានសហរដ្ឋអាមេរិក ស៊ើបការណ៍ដឹងថាកងទ័ព វៀតកុងបានមកលក់ខ្លួននៅក្នុងទឹកដីខ្មែរ យន្តហោះ របស់ទាហានសហរដ្ឋអាមេរិកបានមកទម្លាក់គ្រាប់ បែកយ៉ាងសន្លឹកសន្លាប់នៅតាមបណ្តោយព្រំដែន កម្ពុជា-វៀតណាម ជាពិសេសនៅភូមិកោះថ្ម និងភូមិ ផ្សេងៗទៀតក្នុងឃុំទន្លេ ឃុំជាំក្រវៀន ឃុំជាំតាម៉ៅ ក្នុងស្រុកមេមត់ ខេត្តកំពង់ចាម។

នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ លោកសេនា ប្រមុខលន់ នល់ បានធ្វើរដ្ឋប្រហារទម្លាក់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ។ ពេលនោះ ខ្ញុំនិងអ្នកភូមិកោះថ្មទាំង ប្រុសទាំងស្រីបាននាំគ្នាទៅធ្វើបាតុកម្មទាមទារសម្តេច ឪមកគ្រប់គ្រងអំណាចវិញ។ ខ្ញុំនាំគ្នាឡើងជិះរថយន្ត ផុតផ្លូវរបស់ក្រុមហ៊ុនចម្ការកៅស៊ូនៅស្រុកមេមត់។ ក្នុងដៃប្រជាជនមានកាន់ដំបង កាន់កាំបិត កាន់ពូថៅ សំដៅទៅទីក្រុងភ្នំពេញ ប៉ុន្តែជាអកុសលទៅដល់ ក្រុងកំពង់ចាម ត្រូវទាហានលន់ នល់ ស្វាក់ដោយដាក់ រទេះគោនៅចំកណ្តាលផ្លូវមិនឱ្យយើងធ្វើដំណើរទៅ មុខទៀតដូច្នេះប្រជាជនទាំងអស់បានធ្វើដំណើរត្រឡប់ មកភូមិកំណើតវិញ។ បន្ទាប់មកខ្ញុំបានស្លាប់ពួការ ប្រកាសរបស់សម្តេចឪតាមរឿងពីទីក្រុងប៉េកាំងឱ្យកូន ចៅចូលព្រៃម៉ាតឺដើម្បីរំដោះជាតិ។ ពេលនោះខ្ញុំដឹងថា មានឈ្មោះណាល់ (សព្វថ្ងៃសម្តេចអគ្គមហាសេនាបតី តេជោ ហ៊ុន សែន) ឈ្មោះ ម៉ាន់, ឈ្មោះ ឆឺយ, ឈ្មោះ នាល, ឈ្មោះ ញ៉ាន់ និងយុវជនមួយចំនួនទៀតបាន ស្ម័គ្រចូលព្រៃម៉ាតឺតាមការអំពាវនាវរបស់សម្តេច ព្រះ នរោត្តម សីហនុ។

បន្ទាប់មក សង្គ្រាមបានចាប់កើតមាន ឡើងជាបន្តបន្ទាប់រវាងក្រុមចលនាខ្មែរក្រហមជាមួយ ពលនៃ លទ្ធិ លទ្ធិ។ ពេលនោះ ខ្ញុំបានឃើញ ពលនៃសហរដ្ឋអាមេរិកមកដាក់បន្ទាយនៅភូមិកោះថ្ម ភូមិស្វា មានទាំងរថក្រោះ និងយន្តហោះ។ ខ្ញុំឃើញ ពលនៃសហរដ្ឋអាមេរិកមានស្បែកស និងស្បែកខ្មៅចម្រុះគ្នា។ ពេលនោះ ក្រុមចលនាខ្មែរក្រហមបានសហការជាមួយកងទ័ពវៀតកុងបានវាយតទល់នឹង ពលនៃសហរដ្ឋអាមេរិក និង ពលនៃជីវិត (ពលនៃវៀតណាមខាងត្បូង)។ កាលនោះ ប្រជាជននៅភូមិកោះថ្ម ភូមិស្វា ភូមិត្បូល និងភូមិផ្សេងទៀតសុទ្ធតែទទួលរងគ្រោះនៃការទម្លាក់គ្រាប់បែក និងសង្គ្រាម។ រយៈពេលពីរទៅបីខែក្រោយមក ពលនៃសហរដ្ឋអាមេរិក និង ពលនៃជីវិតបានដកចេញពីភូមិកោះថ្ម ភូមិស្វា ភូមិពន់ទឹក និងភូមិផ្សេងទៀតទៅវិញអស់។

នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមបានឡើងកាន់អំណាច។ មុនដំបូងខ្មែរក្រហមឱ្យប្រជាជននៅភូមិកោះថ្ម និងភូមិត្បូលធ្វើការងារស្រែចម្ការប្រវាស់ដៃ និងចែកដល់ស្រូវអង្ករតាមគ្រួសារ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ដដែល ខ្ញុំបានឃើញវត្តមានយោធាខ្មែរក្រហមរាប់រយនាក់មកតាំងបន្ទាយនៅភូមិកោះថ្ម និងបន្ទាយ៧៥ ក្នុងនោះខ្ញុំបានឃើញសមាជិកណាម្នាក់ត្រឡប់មកប្រចាំការនៅបន្ទាយកោះថ្មដើម្បីការពារព្រំដែនកម្ពុជាវៀតណាមក្នុងស្រុកមេមត់។ ពេលនោះ សមាជិកណាម្នាក់ មានតួនាទីជាប្រធានសេនាធិការនៃវេសេនាធំចំណុះឱ្យតំបន់២១ ភូមិភាគបូព៌ា។

នៅឆ្នាំ១៩៧៦ ខ្មែរក្រហមបានបង្កើតជាសហករណ៍ហូបរួម ហើយចាប់ផ្តើមប្រមូលទ្រព្យសម្បត្តិឯកជនដាក់រួម ដូចជា មានប្រាក់ដីស្រែចម្ការគោ ក្របី សូម្បីបានឆ្នាំងមិនទុកដែរ។ ពេលនោះគណៈ ឃុំទន្លេ មានឈ្មោះ តាចែម, តាអ៊ុម, តាញឹម និង ប៉ុន សារី។

ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ ប្រជាជនរស់នៅភូមិកោះថ្ម និងភូមិត្បូល

រស់នៅ ហូបចុកក្នុងសហករណ៍មិនទាន់ខ្វះខាត ឆ្អឹងប៉ុន្តែត្រូវធ្វើស្រែចម្ការ លើកទំនប់ដឹកប្រឡាយយ៉ាងលំបាក និងមិនបានរស់នៅដូចដុំគ្នាទេ។ ប្រជាជនខ្លះត្រូវទៅធ្វើការនៅតាមកងចល័តឆ្ងាយៗ ហើយយូរៗទើបបានមកជួបគ្នាម្តង។

នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ខ្ញុំបានដឹងថាមានព្រឹត្តិការណ៍មួយកើតឡើងនៅភូមិភាគបូព៌ាដោយអង្គការខ្មែរក្រហមបានចោទថា ខាងភូមិភាគបូព៌ាក្បត់ (ក្បាលយន្តខ្លួនខ្មែរ)។ ពេលនោះយោធាមកពីមជ្ឈិមបានចុះមកចាប់កងទ័ព និងកម្មាភិបាលខាងបូព៌ា រួមមានគណៈស្រុក គណៈតំបន់រួមទាំង ប្រធានយោធាស្រុកត្រមូង ស្រុកមេមត់ មួយចំនួនយកទៅបាត់តែម្តង។ បន្ទាប់មកអង្គការបានជម្លៀស ប្រជាជននៅភូមិកោះថ្ម ភូមិត្បូល ភូមិចង្កៀ និងភូមិជាប់ព្រំដែនវៀតណាមទាំងអស់ឱ្យមករស់នៅភូមិស្រែតាពេជ្រ និងភូមិកូនក្រពើក្នុងឃុំជាំតាម៉ៅ ស្រុកមេមត់រយៈពេល៥ទៅ៦ខែទើបជម្លៀសបន្តឱ្យទៅរស់នៅខេត្តក្រចេះ។ នៅខេត្តក្រចេះប្រជាជនមិនមានអាហារ ហូបចុកគ្រប់គ្រាន់ទេ ជាហេតុធ្វើឱ្យប្រជាជនជាច្រើនបានស្លាប់បាត់បង់ជីវិត។

នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្មែរក្រហមបានដឹកប្រជាជនតាមកាណូតពីខេត្តក្រចេះទៅកាន់ភូមិភាគកណ្តាល និងតំបន់ផ្សេងៗទៀត។ គ្រួសារខ្ញុំត្រូវបានជម្លៀសទៅភូមិភាគកណ្តាល។ ខ្ញុំជួបការលំបាកយ៉ាងខ្លាំង និងគ្មានអាហារ ហូបចុកគ្រប់គ្រាន់។ ខ្ញុំឃើញមានមនុស្សស្លាប់ដោយសារអត់មានអាហារ។ ទោះបីយ៉ាងណាខ្មែរក្រហមនៅបន្តស្រាវជ្រាវរកយោធាភូមិភាគបូព៌ាដើម្បីយកទៅសម្លាប់ចោលជាបន្តបន្ទាប់ទៀត។

នៅឆ្នាំ១៩៧៩ កងទ័ពវៀតណាមវាយចូលមកប្រទេសកម្ពុជា។ ខ្ញុំបាននាំប្រពន្ធកូនត្រឡប់មកភូមិកំណើតវិញ។ ពេលខ្ញុំធ្វើដំណើរមកតាមផ្លូវ គឺយប់ត្រង់ណាខ្ញុំដេកត្រង់នោះ។ ដោយសារត្រូវស្វែងរកអង្ករម្ហូបអាហារ និងធ្វើដំណើរដោយថ្លើរជើង ដូច្នេះខ្ញុំចំណាយរយៈពេលជាង១០ថ្ងៃ ទើបមកដល់ស្រុកកំណើត។ នៅពេលខ្ញុំមកដល់ផ្ទះដំបូង ខ្ញុំមិនទាន់ឃើញប្រជាជនចូលមករស់នៅច្រើនទេ ដូច្នេះនៅក្នុងភូមិ

មានសភាពស្លាប់ជ្រងំ។ ខ្ញុំរស់នៅក្នុងភូមិបាទនយៈ ពេលប្អូនប្រាំថ្ងៃ ទើបមានមនុស្សចូលមកជាបន្តបន្ទាប់ ប៉ុន្តែមានគ្រួសារខ្លះបានបាត់សមាជិក និងគ្រួសារខ្លះ ទៀតបានស្លាប់ទាំងអស់តែម្តង។ ខ្ញុំនិងប្រពន្ធនាំកូន ចៅរកស៊ីលក់នំបញ្ចុក និងធ្វើស្រែ ហូតមកដល់

សព្វថ្ងៃនេះ។ ខ្ញុំមានការសប្បាយរីករាយ ពេលឃើញ ប្រទេសជាតិមានសុខសន្តិភាពលែងមានសង្គ្រាម សម្លាប់ខ្មែរគ្នាឯង ហើយគ្រេកអរពេលបានឃើញ កូនចៅមានការងារធ្វើ មានសាលារៀន វត្តអារាម សាសនា និងមានវប្បធម៌ ដូចកាលពីដំនាន់ដើមវិញ។

អៀង ពេជ្រ ហៅ ប៊ុច

អេង ពេជ្រ ហៅ ប៊ុច សព្វថ្ងៃមានអាយុ៦៨ ឆ្នាំ (ក្នុងឆ្នាំ២០២០) មានស្រុកកំណើតនៅ ភូមិស្វាយកែត ឃុំតត្រីរ ស្រុកកៀនស្វាយ ខេត្ត កណ្តាល។ ប៊ុច មានឪពុក

ឈ្មោះ លី ឆេង មានស្រុកកំណើតនៅខេត្តកណ្តាល និងម្តាយឈ្មោះ រ៉ូច ហៀង មានស្រុកកំណើតនៅ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ។ ប៊ុច បានចេញពីស្រុកកំណើតទៅ អាយុ៩ឆ្នាំ មករស់នៅតាមឪពុកម្តាយនៅភូមិ ក្តុលដំរារ ឃុំទន្លេស្រុកមេមត់ ខេត្តកំពង់ចាម (បច្ចុប្បន្នខេត្តឡើងឃុំ) ដោយសារឪពុកបានទទួល ម៉ៅ ការសាងសង់ផ្លូវជាតិលេខ៧ ក្នុងស្រុកមេមត់។ កាលពីក្មេងប៊ុចបានរៀនសូត្រនៅសាលាបឋមសិក្សា ក្តុលត្រីមថ្នាក់ទី៩ (សង្កមចាស់)។

ប៊ុចបានរៀបរាប់ថា នៅចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០ ខ្ញុំបានស្គាល់ឈ្មោះ បងណាល់ (សម្តេចអគ្គមហា សេនាបតីតេជោ ហ៊ុនសែន) មានឪពុកឈ្មោះតាដាន់ រស់នៅចម្ការថ្មីក្នុងភូមិស្វាយ ឃុំទន្លេស្រុកមេមត់។ ដោយសារសង្គ្រាមនៅប្រទេសវៀតណាម ដូច្នេះ កងទ័ពវៀតកុងចូលមកលាក់ខ្លួនក្នុងព្រៃតាមព្រំដែន កម្ពុជា-វៀតណាម។ ពេលនោះប្រជាជននៅក្នុងភូមិ កោះថ្មហៅភូមិអញ្ចាញ ភូមិស្វាយ ភូមិក្តុល ភូមិចង្ក្រី នៃ ឃុំទន្លេស្រុកមេមត់ និងប្រជាជនផ្សេងៗទៀតនៅជិតព្រំដែន វៀតណាមបាននាំគ្នាទិញអង្ករ និងថ្នាំពេទ្យយកទៅ

លក់ឱ្យកងទ័ពវៀតកុងនៅម្តុំព្រៃទួលនេត្រ។ កាល នោះដូចឪពុកម្តាយខ្ញុំគឺជាអ្នកលក់អង្ករនៅក្នុងភូមិ និង មានអ្នកភូមិដទៃទៀតនាំគ្នាមកទិញអង្ករយកទៅ លក់ឱ្យកងទ័ពវៀតកុងនៅក្នុងព្រៃ។

នៅឆ្នាំ១៩៧០ ប្រទេសជាតិកើតមានសង្គ្រាម ដោយសារលោកសេនាប្រមុខលន់នល់ ធ្វើរដ្ឋប្រហារ ទម្លាក់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ចេញពីតំណែង។ ប្រជាជននៅតាមស្រុកស្រែចម្ការមិនសប្បាយចិត្ត នឹងរដ្ឋប្រហារនេះទេ។ មានយុវជនមួយចំនួនធំចូលរួម ធ្វើបាតុកម្មតាមបណ្តោយផ្លូវជាតិលេខ៧ ប៉ុន្តែត្រូវបាន ទាហានលន់នល់ បាញ់បង្ក្រាប នាំគ្នាវិលត្រឡប់មក ភូមិកំណើតវិញ។ បើតាមខ្ញុំដឹង បងណាល់ និងមិត្តភក្តិ គាត់ឈ្មោះ បងវណ្ណៈ បានចូលរួមបាតុកម្មដែរ។ បន្ទាប់ មកទៀតតាមការអំពាវនាវរបស់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ពីទីក្រុងប៉េកាំងមកឱ្យកូនចៅចូលព្រៃម៉ាក តស៊ូដើម្បីរំដោះជាតិ មានយុវជននៅក្នុងភូមិក្តុល និង ភូមិផ្សេងៗបានស្ម័គ្រចូលរួមតស៊ូហើយកាលនោះឃើញ មានយុវជនមួយចំនួនដែលខ្លាចសង្គ្រាមរត់ត្រឡប់ មកផ្ទះវិញដែរ។

នៅ អំឡុងឆ្នាំ១៩៧០ ខ្ញុំបានឃើញទាហាន អាមេរិកាំងមកតាំងបន្ទាយនៅវាលស្រែក្បែរផ្ទះ របស់ខ្ញុំនៅភូមិកោះថ្មនៅភូមិពងទឹក និងនៅភូមិក្តុល។ ជនជាតិអាមេរិកាំងខ្លះមានស្បែកខ្មៅ និងខ្លះទៀត មានស្បែកស មានឆ្មារ រាងខ្ពស់ ដើរនៅក្នុងភូមិរបស់ ខ្ញុំដោយកាន់កាំភ្លើងគ្រប់ដៃ និងមានរថក្រោះថែម ទៀត។ ប្រជាជនក្នុងភូមិមានការភ័យខ្លាច ដោយសារ មានគ្រាប់ផ្លោង និងមានយន្តហោះមកទម្លាក់គ្រាប់

បែក។ នៅពេលនោះ កងទ័ពវៀតកុងបានបង្ខំខ្លួន ស្លៀកពាក់ខោអាវស៊ីវិល ហើយដើរតាមភូមិដូច ប្រជាជនខ្មែរ ធ្វើឱ្យ ពលរដ្ឋអាមេរិកាំងពិបាកបែងចែក មួយណាជាប្រជាជនខ្មែរ និងមួយណាជាកងទ័ពវៀត កុង។ កងទ័ពវៀតកុងធ្លាប់យកគ្រាប់មីនមកលាក់ទុក នៅផ្ទះខ្ញុំ។ ឈ្មោះ អុង ជិន បាននិយាយប្រាប់ខ្ញុំថា ពលរដ្ឋអាមេរិកាំងត្រូវកងទ័ពវៀតកុងបាញ់ស្លាប់និង របួសជាច្រើននាក់ហើយរថក្រោះអាមេរិកប្រមាណ៣០ គ្រឿងមិនអាចមកជួយអន្តរាគមន៍ទាន់ពេល។ កាល នោះ កងទ័ពវៀតកុងមានជំនាញខាងជីកដីក្រោមដី ដើម្បីលាក់ខ្លួននិងស៊ើបការណ៍។ ប្រជាជនខ្មែរបានជួយ លាក់បាំងកងទ័ពវៀតកុង ដែលធ្វើឱ្យ ពលរដ្ឋអាមេរិកាំង កាន់តែពិបាកថែមទៀត។ នៅពេលយប់ កងទ័ព វៀតកុងបានធ្វើដំណើរពីព្រំដែនឆ្លងកាត់ភូមិកោះថ្ម ភូមិក្តុល ចូលទៅ ខាងក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយ៉ាងច្រើន សន្លឹកសន្លាប់។ នៅ ខណៈពេលនោះ ប្រជាជនខ្មែរបាន ជួយយាមជូរឱ្យកងទ័ពវៀតកុង ព្រោះខ្លាចក្រែងកងទ័ព វៀតកុងដើរចុះខ្សែត្រៀម និងបន្ទាយ ពលរដ្ឋអាមេរិកាំង ដែលអាចឱ្យ ពលរដ្ឋអាមេរិកាំងបាញ់ត្រូវទាំង អ្នកភូមិថែមទៀត។ ពលរដ្ឋអាមេរិកាំងបានតាំងបន្ទាយ នៅកោះថ្មមួយរយៈពេលបានដកត្រឡប់ទៅវិញអស់។

នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមបាន ឆ្លងកាត់អំណាច ប្រជាជននៅភូមិកោះថ្ម ភូមិក្តុល និងភូមិស្វាត្រូវបាន ខ្មែរក្រហមប្រមូលទ្រព្យសម្បត្តិដាក់រួមទាំងអស់ និង បានចាត់តាំង ប្រជាជននៅក្នុងភូមិទាំងអស់ឱ្យធ្វើ ការងាររួមនៅតាមកងចល័ត និងហូបបាយរួមតាម សហករណ៍។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ដដែល ខ្ញុំបានឃើញ បងណាស់ និងយោធាខ្មែរក្រហមជាច្រើននាក់ដើរ តាមភូមិដោយពាក់ឯកសណ្ឋានជាយោធា។ នៅ សម័យនោះ ទោះបីយើងធ្លាប់ស្គាល់គ្នា និងជាប់ សាច់ញាតិ យើងមិនអាចទៅរកទាក់ទងគ្នាបានដែរ។ ខ្ញុំដឹងថា បងណាស់ ធ្វើការក្នុងបន្ទាយនៅភូមិកោះថ្ម។ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់១៩៧៦ ប្រជាជននៅក្នុងភូមិ ក្តុលមិនសូវជាខ្វះខាតអាហារ ហូបចុកប៉ុន្មានទេ ប៉ុន្តែ ត្រូវលំបាកធ្វើការងារលើកទំនប់ប្រឡាយគ្នា នៅថ្ងៃយប់

សម្រាកឡើយ។

នៅ ឆ្នាំ១៩៧៧ ប្រជាជនរស់នៅក្នុងភូមិ ចាប់ផ្តើមខ្វះខាតអាហារ ហើយ ខាងមជ្ឈិមបានចុះមក ចាប់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ខាងភូមិភាគបូព៌ាមួយ ចំនួនយកទៅរៀនសូត្រ និងមិនដែលឃើញត្រឡប់ មកវិញឡើយ។ នៅថ្ងៃមួយ ខ្ញុំបានជួប គាញា លំ គឺជា អ្នកភូមិកោះថ្មបានលួចឡើងប្រាប់ថា «អញបានជួបមិត្ត ណាស់ ដើរកាត់ព្រៃទៅដល់ព្រំដែនវៀតណាមហើយ កុំមាត់ឱ្យអង្គការដឹងប្រយ័ត្នជាប់ទាំងអស់គ្នា»។ ពេលឮដូច្នេះ ខ្ញុំមិនហ៊ានសួរដេញដោលឡើយ ព្រោះ យោធា ខាងមជ្ឈិមបានចូលដល់ក្នុងភូមិអស់ទៅ ហើយ។ សភាពការណ៍កាន់តែមិនល្អបន្តិចម្តងៗ និង ស្រាប់តែលេចចេញដែនការងារត្រូវជម្លៀសប្រជាជន ក្នុងភូមិកោះថ្ម ភូមិក្តុល ភូមិស្វា ភូមិបង្កំ នៃឃុំទន្លេ ឱ្យទៅរស់នៅតាមភូមិផ្សេងៗឆ្ងាយពីទីនេះ ហើយ ប្រជាជនខ្លះទៅដល់ខេត្តក្រចេះ។ ខ្ញុំនិងគ្រួសារបាន ទៅដល់ស្វាយជ្រះ ស្រែចារ ក្នុងស្រុកស្នួល។ នៅទី នោះ អង្គការបានចាត់តាំងខ្ញុំឱ្យទៅធ្វើការតាមកង ចល័តបែកពីម្តាយ ចំណែកឪពុកស្លាប់តាំងពីនៅក្នុង ភូមិ។ ខ្ញុំធ្វើការក្នុងកងចល័តដោយគ្មានអាហារ ហូប គ្រប់គ្រាន់ និងមានយុវជន-យុវនារីមួយចំនួនស្លាប់ ដោយអត់អាហារនិងអង្គការបានបញ្ជាតយកទៅ វាយសម្លាប់ចោលដោយប្រាប់ថាឱ្យទៅធ្វើត្រីប្រហុក។ កាលនោះ ខ្ញុំមិនបានដឹងទើបស្ម័គ្រចិត្តសុំប្រធាន សហករណ៍ឈ្មោះ ទី ថា «សមមិត្តបងខ្ញុំសុំទៅធ្វើត្រី ប្រហុកដែរ» ព្រោះនឹកស្មានថា បានត្រីហូប ប៉ុន្តែ សំណងល្អប្រធានសហករណ៍ប្រាប់ខ្ញុំថា «មិត្តឯង ចង់ទៅជាប់នឹងគេដែរឬ» ទើបខ្ញុំភ្ញាក់ខ្លួនព្រឺត។

នៅខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨ អង្គការបានប្រមូល កងនារី និងកងយុវជនទាំងអស់ ឱ្យទៅជួយសែង អ្នករបួស និងអ្នកស្លាប់ដោយសារសង្គ្រាមជាមួយ វៀតណាម។ យោធាខ្មែរក្រហមត្រូវរបួសជាច្រើននាក់ ដូច្នេះយុវជនត្រូវសែងយោធាខ្មែរក្រហមមកដល់ផ្លូវ ជាតិដើម្បីលើកដាក់លើរថយន្តយកទៅព្យាបាលបន្ត។

ដំបូងខ្ញុំខ្លាចខ្លាចខ្លាំងណាស់ ប៉ុន្តែពេលអង្គការប្រើឱ្យ
 សែនខ្មែរចម្រើនលែងខ្លាច។ មុនពេលចេញទៅសែន
 អ្នកបួសយើងបានហូបបាយឆ្អែតក្រប៉ាប៊ូ ហើយរយៈ
 ពេលសែនអ្នកបួសគឺរយៈពេលប្រហែលតែមួយខែ
 តែប៉ុណ្ណោះ ព្រោះខ្មែរក្រហមបានកៀរគ្របជាជនឱ្យទៅ
 ទិសខាងលិចបណ្តើរៗ។ ចំណែកខ្ញុំគេចខ្លួនមិនព្រម
 ទៅតាមការជម្លៀសរបស់ខ្មែរក្រហមទេ គឺចង់ទៅ
 ខាងវៀតណាម ព្រោះខ្ញុំដឹងថាវៀតណាមមិនសម្លាប់ខ្ញុំ
 ដោយសារខ្ញុំអាចនិយាយភាសាវៀតណាមបានខ្លះៗ
 ជាសំណាងល្អ ខ្ញុំបានជួបកងកម្លាំងវៀតណាមព្រមទាំង
 បានជួបប្រជាជនមួយចំនួនដែលវៀតណាមរំដោះនៅ
 ភ្នំភ្នំមីនីមួយៗ។

បន្ទាប់មកខ្ញុំបានជិះរថយន្តជាមួយកងទ័ព
 វៀតណាមទៅចូលរួមមីទ្វិញថ្ងៃទី២២ខែធ្នូឆ្នាំ១៩៧៨។
 ពេលនោះខ្ញុំបានជួបឈ្មោះ កាំងប៉ាក់ សព្វថ្ងៃរស់នៅ
 ភូមិក្តល, ឈ្មោះ កាណា សព្វថ្ងៃរស់នៅផ្សារស្នួល
 ឈ្មោះ យាយពេញ ព្រោះគាត់អ្នកជម្លៀសមកពី
 ភ្នំពេញ ទើបអ្នកភូមិហៅគាត់ថា យាយអំពេញ។ ប៉ុន្តែ
 សព្វថ្ងៃគាត់ស្លាប់ហើយ។ ខ្ញុំបានឃើញកងទ័ពខ្មែរ
 ប្រជាជនខ្មែរ និងមន្ត្រីស្ថានទូតចូលរួមភ្នំពិធីប្រារព្ធ
 មីទ្វិញនេះ។ នៅខណៈពេលនោះ មានកងទ័ព
 វៀតណាមប្រហែលជាមួយកងពលចាំការពារបរិវេណ
 ខាងក្រៅ មានកាំភ្លើងតូចធំ មានរថក្រោះ និងរថយន្ត
 រាប់រយគ្រឿង។

នៅពេលកម្មវិធីជិតចប់ ភ្លើងស្រាប់តែមាន
 មនុស្សពីរបីនាក់ដើរសំដៅរកខ្ញុំនិងកាណា ហើយប្រាប់
 ខ្ញុំថា ឱ្យជួយកាន់បង្ហាញស្នាមកង។ ខ្ញុំនិងកាណា
 ចាប់កាន់បង្ហាញស្នាមកងហើយ ឈរទាំងខ្លួនឃ្លាន
 យ៉ាងខ្លាំងព្រោះមិនទាន់បានហូបអាហារ។ រំពេចនោះ
 ភ្នែករបស់ខ្ញុំបានត្រឡប់មើលឃើញ បងណា ដើរមកចំពី
 មុខ ហើយខ្ញុំបានស្រែកប្រាប់កាណា «នោះដូចជា បង
 ណា លំ!» កាណា ឆ្លើយថា «ហ្នឹងហើយ បងណា លំ!»
 ពេលនោះ បងណា លំ បានឃើញខ្ញុំដែរ ប៉ុន្តែគាត់ដូច
 ជាប្រញាប់ផង ទើបប្រាប់ខ្ញុំថា «បន្តិចទៀតជួបគ្នា»។

ពេលនោះខ្ញុំបានឃើញកងការពារដើរតាមក្រោយ
 គាត់ដោយមានស្លាយកាំភ្លើងអាវុធច្នៃៗ។ ខ្ញុំបានចាប់
 ភ្លើងស្រាប់តែមើលទៅ បងណា លំ ជាប់ជាទីស្រាប់តែ
 ឃើញគាត់ដើរសួរសុខទុក្ខកងទ័ពខ្មែរដែលបានចូល
 រួមប្រជុំនៅទីនោះ។ ពេលនោះខ្ញុំនៅមិនទាន់ដឹងថា
 បងណា លំ ធ្វើការងារអ្វីនិងមានតួនាទីអ្វីទេ។ ពេលប្រជុំ
 ចប់ កងការពារពីរនាក់មានស្លាយកាំភ្លើងបានដើរមក
 ដល់ ហើយប្រាប់យើងថា លោក ហ៊ុន សែន ឱ្យហៅ
 ទៅជួបគាត់។ ខ្ញុំចាប់ភ្លើងភ័យ ព្រោះមិនដែលស្គាល់
 លោក ហ៊ុន សែន ជាអ្នកដឹង ប៉ុន្តែស្រាប់តែទៅ
 ដល់ ខ្ញុំឃើញបងណា លំវិញ។ ពេលនោះគាត់មិនទាន់
 សួរនាំយើងវែងឆ្ងាយទេ ព្រោះគាត់ដឹងថាយើងឃ្លាន
 ហើយគាត់ប្រាប់ថា ហូបនំសិនទៅ! ខ្ញុំនាំគ្នាហូបតែម្តង
 ហើយគាត់ហុចផ្លែឈើឱ្យហូបថែមទៀត។ ពេលហូប
 រួចហើយ បងណា លំ ចាប់ភ្លើងសួរទុក្ខយើងខ្ញុំ និងសួរ
 នាំអំពីប្រពន្ធគាត់ថា បិទ ឯងមានដែលឃើញប្រពន្ធគ្នា
 ទេ ខ្ញុំឆ្លើយថា ឃើញបង ខ្ញុំឃើញច្បាស់ណាស់ ពេលខ្ញុំ
 ឆ្លើងពីធ្វើការនៅបឹងក្របាច់វិញ ខ្ញុំបានឃើញបងស្រី
 នៅគោកចារ ដោយជិះរថទេះអង្គុយពរកូនតូចមួយ
 ឆ្អឹងទៅលើ ប៉ុន្តែមិនដឹងទៅណាទេ? នៅពេលខ្ញុំ
 និយាយដល់ត្រឹមនេះ បងណា លំ ចាប់ភ្លើងយំ ហើយ
 យើងខ្ញុំនាំគ្នាយំទាំងអស់គ្នាទៅ។ បងណា លំ មិនបាន
 សួរនាំទៀតទេ ប្រហែលជាគាត់មានកិច្ចការច្រើន
 ទៀត។ គាត់គ្រាន់តែប្រាប់យើងថា ទៅ ហូបបាយសិន
 ទៅចាំថ្ងៃក្រោយជួបគ្នា។ នៅកន្លែងប្រារព្ធពិធី២២ឆ្នាំមាន
 រៀបចំអាហារច្រើនណាស់ មានផ្លែឈើ មានរោង
 បាយមួយវែង និងមានមនុស្សចូលរួមច្រើនណាស់។
 ពេលហូបបាយរួច អ្នកចូលរួមចាប់ភ្លើងរំសាយបន្តិច
 ម្តងៗទៅកន្លែងរៀងៗខ្លួន។ ចំណែក កាំងប៉ាក់ មានបង
 ប្អូនត្រូវត្រឡប់ទៅភូមិវិញ, ឯកាណា ត្រឡប់ទៅដែរ
 ហើយយាយពេញ បានចេញផុត គឺនៅតែខ្ញុំមិនដឹងជា
 ទៅណា ព្រោះមិនដឹងមែនរស់នៅទីណា ហើយគ្មាន
 បងប្អូនទៀត។ ខ្ញុំនៅរោងតែម្នាក់ឯងស្រាប់តែឃើញ
 រថយន្តកងទ័ពវៀតណាមហៅបត្រ ឡប់ទៅប្រទេស

ខ្ញុំនាំគ្នាទៅសួរពីតំណាងទីបង្អស់សមមិត្ត ហ៊ុន សែន នៅរៀងរាល់ពេលនោះ ខ្ញុំចង់ទៅប្រទេស រៀងរាល់មួយខែ ខ្ញុំបានឆ្លងដែនយន្តកងទ័ពរៀងរាល់មួយខែ ខ្ញុំបានដល់ ឡុងដ៍ (ឡុងដ៍) ហួសពីក្រុងព្រៃនគរ។ ពេលទៅដល់ ឡុងដ៍ ខ្ញុំបានចូលធ្វើកងទ័ព ជាមួយរៀងរាល់មួយខែ បន្ទាប់មកខាងរៀងរាល់មួយខែ តាំងខ្ញុំឱ្យធ្វើជាស្រាវជ្រាវសេនាឈ្មោះ ឡាន។ ខ្ញុំបានសួររកសមមិត្ត ហ៊ុន សែន ពេលនោះ ខាង រៀងរាល់មួយខែប្រាប់វិញថា គាត់ចេញមកប្រទេសកម្ពុជា ហើយ ហើយ ខ្ញុំដែលបានជួបគាត់រហូតមក មានថ្ងៃមួយ ខ្ញុំបានធ្វើជាចុងភៅឱ្យមេបញ្ជាការធំៗ ពេលនោះ ខាង រៀងរាល់មួយខែប្រាប់ថា ថ្ងៃនេះមានភ្ញៀវពិសេសដូច្នេះឱ្យ ខាងចុងភៅស្វ័យប្រែប្រួលខ្លួនម្តងៗ ខ្ញុំមិនបាន ចាប់អារម្មណ៍អ្វីទេ ស្រាប់តែមានកងការពារជនជាតិ រៀងរាល់មួយខែនិយាយប្រាប់ខ្ញុំថា ខ្មែរដែលចូលរួម ជាមួយថ្នាក់ដឹកនាំរៀងរាល់មួយខែ ខ្ញុំជាអ្នកជំនួយ ប្រទេសខ្មែរក្នុងនោះមានលោក ហេង សំរិន ជាថ្នាក់ ដឹកនាំរបស់ខ្មែរ។ ខ្ញុំមិនបានស្គាល់លោក ហេង សំរិន ពីមុនមកទេ ដូច្នេះខ្ញុំមិនហ៊ានទៅជួបគាត់ទេ។ ពេល ហូបបាយរួចហើយ លោក ហេង សំរិនបានចេញដំណើរ ទៅបាត់ ហើយខ្ញុំមិនឃើញគាត់ត្រឡប់មកវិញដែរ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៩ នៅពេលដែលប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានរំដោះ (នៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩) ខ្ញុំបានទៅដល់ភ្នំពេញ ចូលរួមមហាសន្និបាតនៅ ស្ថាតុអូរ ខ្មៅពិបជាមួយថ្នាក់ដឹកនាំរៀងរាល់មួយខែ និងខ្មែរ ជាច្រើននាក់។ ពេលនោះ ខ្ញុំបានសម្រាកនៅភ្នំពេញពីរ បីថ្ងៃ បន្ទាប់មកខ្ញុំត្រូវត្រឡប់មកប្រទេសរៀងរាល់មួយខែ វិញ ដោយសារខ្ញុំមានឈ្មោះជាកងទ័ពរៀងរាល់មួយខែ។ ខ្ញុំនៅប្រទេសរៀងរាល់មួយខែការពារព្រំដែននៅម្តុំខ្ទម ជាប់ព្រំដែនខ្មែរ (ខ្មែរមានភូមិខ្ទមដែរ) ។ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៩ ដែលមានហេតុការណ៍មួយបានកើតឡើង នៅព្រំដែន ខ្ញុំមិនដឹងថាភាគីខាងណាបានលុបចូលមក បាញ់ប្រធានរសេនាឈ្មោះ ឡាន និងកងទ័ពជាជន ជាតិខ្មែរពីរនាក់ស្លាប់នៅក្នុងខួបតូចមួយក្នុងទឹកដី

រៀងរាល់មួយខែ។ ពេលនោះ រៀងរាល់មួយខែយកសាក សព្វអ្នកទាំងនោះទៅធ្វើបុណ្យតាមប្រពៃណី ហើយ សាកសពជនជាតិខ្មែរត្រូវយកមកកប់ក្នុងទឹកដីខ្មែរ វិញ។ អង្គភាពយោធាបានចាត់តាំងខ្ញុំមកជាមួយ កងទ័ពរៀងរាល់មួយខែជាច្រើននាក់ ដឹកសាកសពជនជាតិ ខ្មែរមកកប់ក្នុងរលំហើយ យើងនាំគ្នាមកដឹកទឹកអំពៅ នៅជួរខ្ទម។ ពេលនោះ ខ្ញុំបានជួបជាមួយអ្នកភូមិ ឈ្មោះ ជឿង ហើយខ្ញុំស្រែកសួរ ជឿង ថា ម៉ែខ្ញុំនៅរស់ ទេ? ជឿងឆ្លើយថា នៅរស់នៅភូមិត្តល។ ខ្ញុំបានព្យាយាម សុំរៀងរាល់មួយខែមកលេងម្តាយ ប៉ុន្តែខាងរៀងរាល់មួយខែ អនុញ្ញាតទេ។ ក្រោយមក ខ្ញុំបានជួបឈ្មោះ ម៉ូរ ត្រូវជា ប្អូនធម៌របស់ខ្ញុំ និងចេះនិយាយរៀងរាល់មួយខែ បាន ទៅជួយនិយាយជាមួយរៀងរាល់មួយខែ ដោយប្រាប់ថា ម្តាយខ្ញុំគ្មានបងប្អូនទេ ហើយម្តាយខ្ញុំមានវិញចាស់ទៅ ហើយគ្មានអ្នកណាមើលថែ ប៉ុន្តែទោះបីជាយ៉ាងណា ខាងរៀងរាល់មួយខែមិនចង់ឱ្យខ្ញុំឈប់ពីការងារកងទ័ព ទេ។ ក្រោយមកទៀត ទើបរៀងរាល់មួយខែអនុញ្ញាតឱ្យខ្ញុំ មកផ្ទះ ដោយធ្វើសំបុត្របញ្ជាក់ត្រឹមត្រូវ និងបើក អំណោយជាច្រើនឱ្យខ្ញុំ។ ខ្ញុំបានត្រឡប់មកផ្ទះវិញបាន ជួបម្តាយ ហើយនៅប្រកបមុខរបរធ្វើស្រែចម្ការ។ ប៉ុន្តែពេលនោះ នៅមានកងទ័ពខ្មែរក្រហមចេញចូល ក្នុងភូមិរបស់ខ្ញុំនៅឡើយ ដូច្នេះខ្ញុំមិនហ៊ានទុកឯកសារ ទាក់ទងនឹងខ្ញុំចូលបម្រើកងទ័ពរៀងរាល់មួយខែឡើយ។ រយៈពេលជាង៣០ឆ្នាំក្រោយមក ខ្ញុំបានជួបសម្តេច ហ៊ុន សែន វិញ នៅពេលសម្តេចមកសម្ភោធសាលា បរមសិក្សាប៉ុនរ៉ានី ហ៊ុន សែន កោះថ្ម ហើយខ្ញុំបានសុំ សម្តេចជួយកសាងវត្តភ្នំលបានមួយ។

សព្វថ្ងៃ ខ្ញុំមានប្តីឈ្មោះ អ៊ីង សុខតុង និងមាន កូនចំនួន៤ នាក់ គឺប្រុស២នាក់ និងស្រី២នាក់ រស់នៅ ភូមិត្តល ឃុំទន្លេ ស្រុកមេមត់ ខេត្តត្បូងឃ្មុំ។ រាល់ថ្ងៃ ខ្ញុំ គឺជាគណៈកម្មការវត្តដង និងប្រកបមុខរបររកស៊ីបន្តិច បន្តួចដងដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពគ្រួសារ។ ខ្ញុំមិនចង់ឱ្យ កើតមានសង្គ្រាមសាជាថ្មីទេ ព្រោះពិបាកខ្លាំងណាស់។

ចម្លើយ សារៀន

កងកម្មវិធីសិក្សាសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជាបានសហការជាមួយវៀតណាមប្រយុទ្ធជាមួយកម្លាំងខ្មែរក្រហមនៅស្រុកស្នួល ខេត្តក្រចេះ។ ពេលនោះ ខ្ញុំរៀនបាញ់

កាំភ្លើងបានតែ៥ថ្ងៃ ត្រូវចេញទៅវាយជាមួយកម្លាំងខ្មែរក្រហម។ អំឡុងពេលប្រយុទ្ធគ្នាខ្លាំង ខ្ញុំបានត្រូវរបួសដោយសារដុះគ្រាប់បែក និងត្រូវបញ្ជូនទៅសម្រាកព្យាបាល នៅឃុំស្រែចាន ស្រុកស្នួល ខេត្តក្រចេះ រយៈពេលមួយសប្តាហ៍ ទើបខ្ញុំបានជាសះស្បើយ។ ចម្លើយ សារៀន ហៅ ម៉ាន់បានបែករំលែកបទពិសោធន៍ជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម និងកងទ័ពរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជាដូចខាងក្រោម៖

ខ្ញុំឈ្មោះ ចម្លើយ សារៀន ហៅ ម៉ាន់ ភេទប្រុស អាយុ៦៨ឆ្នាំ (ក្នុងឆ្នាំ២០២០) គឺជាជនជាតិដើមភាគតិចស្ទៀង បច្ចុប្បន្នរស់នៅឃុំទន្លេស្រុកមេមត់ ខេត្តត្បូងឃ្មុំ ខ្ញុំមានបងប្អូនប្អូនប្រុសពីរនាក់ និងស្រីម្នាក់ ហើយសព្វថ្ងៃនៅរស់តែពីរនាក់តែប៉ុណ្ណោះ។ ប្រពន្ធរបស់ខ្ញុំមានឈ្មោះ មុត ភឿន និងមានកូនប្អូននាក់ គឺប្រុសពីរនាក់ និងស្រីពីរនាក់។

កាលពីក្មេងខ្ញុំមិនបានរៀនសូត្រទេ ព្រោះឪពុកម្តាយមានជីវភាពខ្វះខាត។ ខ្ញុំត្រូវជួយធ្វើការងារឪពុកម្តាយ។ ខ្ញុំធ្លាប់រកស៊ីលក់អង្ករឱ្យកងទ័ពវៀតកុង ព្រោះភូមិរបស់ខ្ញុំជាប់ព្រំដែនប្រទេសវៀតណាម។ នៅចុងទសវត្សរ៍១៩៦០ កងទ័ពវៀតកុងបានចូលមករស់នៅក្នុងព្រៃក្បែរភូមិ ឯប្រជាជនក្នុងភូមិប្រកបរបរធ្វើការងារធម្មតា។ ពេលប្រទេសវៀតណាមមានសង្គ្រាមជាមួយអាមេរិក ខ្ញុំនិងអ្នកភូមិដទៃទៀតបានទៅទិញអង្ករយកមកលក់ឱ្យកងទ័ពវៀតកុង។

នៅឆ្នាំ១៩៧០ ខ្ញុំឈប់រកស៊ីលក់អង្ករឱ្យកងទ័ពវៀតកុង ពីព្រោះប្រទេសខ្មែរមានរដ្ឋប្រហារទម្លាក់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ។ ខ្ញុំបានទៅចូលរួមធ្វើ

បាតុកម្ម ទាមទារឱ្យសម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ឆ្លើយកាន់អំណាចវិញ។ អំឡុងពេលខ្ញុំចូលរួមបាតុកម្ម មានមនុស្សមិនស្គាល់ឈ្មោះម្នាក់បានឱ្យកាំភ្លើងមួយដើមមកខ្ញុំប៉ុន្តែខ្ញុំមិនយក ខ្ញុំយកតែបាយមួយកញ្ចប់ទឹកមួយដប និងអំពៅមួយដើម។ ខ្ញុំជិះរថយន្តមកដល់ខេត្តកំពង់ចាម បានជួបជាមួយ ទាហាន លន់ នល់ មួយក្រុមនៅតាមផ្លូវ។ ទាហាន លន់ នល់ កាន់កាំភ្លើងគ្រប់ដៃបានកេះកែកាំភ្លើងបាញ់ ឆ្លើយលើដើម្បីបញ្ឈប់ក្រុមបាតុករ។ ទាហាន លន់ នល់បានបាញ់មកលើក្រុមខ្ញុំនិងប្រជាជនបណ្តាលឱ្យស្លាប់ជាច្រើននាក់។ ខ្ញុំនិងអ្នកធ្វើដំណើរនៅសេសសល់បានរត់សំដៅមកដូះសម្បែងវិញ។ ពេលធ្វើដំណើរដល់ក្រុងស្ទឹង មានមនុស្សមួយក្រុមបញ្ឆោតខ្ញុំឱ្យទៅកាន់កន្លែងយន្តហោះទុកចោលនៅវាលវង់តាជាំ។ ពេលជិះរថយន្តដល់វាលវង់តាជាំខ្ញុំមិនឃើញយន្តហោះរបស់ លន់ នល់ ទេ គឺមានតែទាហាន លន់ នល់ កាន់កាំភ្លើងគ្រប់ដៃចាំស្ទាក់ចាប់ក្រុមបាតុករ។ ខ្ញុំរត់ត្រឡប់ក្រោយវិញយ៉ាងប្រញាប់ ហើយបន្តដំណើរដោយថ្មើរជើងរហូតដល់ក្រុងស្ទឹងនៅពេលយប់ជ្រៅ។ ជំនាន់នោះ ខ្ញុំមិនបានគិតថាទៅធ្វើបាតុកម្មអាចមានគ្រោះថ្នាក់ដល់ស្លាប់នោះទេ។ ខ្ញុំឃើញអ្នកភូមិឆ្លាតវៃទៅធ្វើបាតុកម្ម ដោយជិះរថយន្តរាបរយត្រៀមរបស់ក្រុមហ៊ុនចម្ការកៅស៊ូ ទើបខ្ញុំទៅចូលរួមជាមួយដែរ។ ពេលព្រលឹម ឆ្លើយ ទើបឪពុកមារបស់ខ្ញុំជិះម៉ូតូទៅដឹកខ្ញុំពីក្រុងស្ទឹងមកសម្រាកនៅបន្ទាយ ទាហាន ក្នុងស្រុកមេមត់មួយយប់។ នៅយប់នោះ ទាហាន លន់ នល់ ចាប់ខ្លួនខ្ញុំ ប៉ុន្តែខ្ញុំបានស្គាល់ ទាហាន លន់ នល់ ម្នាក់ ទើបទាហាននោះនិយាយថាមិនបាច់ចាប់ខ្ញុំទេ ដោះលែងឱ្យត្រឡប់ទៅដូះវិញចុះ។ ទាហាន លន់ នល់ ដែលខ្ញុំស្គាល់នោះបានជួបខ្ញុំមកដល់រោងចក្រស្តុកស្តុកស្រុកមេមត់ ហើយប្រាប់ខ្ញុំឱ្យចូលព្រៃម៉ាក៏ទៅ។ ខ្ញុំសួរថា «ព្រៃម៉ាក៏នៅឯណា?» យូរណាស់ទម្រាំតែគាត់ប្រាប់ថា «យី! អានេះ វៀតកុងនៅចំពោះមុខហ្នឹងទៅរកឯណាទៀត? នៅដូះយើងហ្នឹងឯង ចូលជាមួយវៀតកុងទៅ»។ អញចង់ចូលដែរតែអញចូលអត់បាន។ ខ្ញុំត្រឡប់មកដល់ដូះវិញ ខ្ញុំបានដេកគិតរយៈពេលមួយ

យប់ ហើយព្រលឹម ឆ្លឹងទើបខ្ញុំប្រាប់ឪពុកខ្ញុំថា «ពុកខ្ញុំ ទៅដើរលេងជាមួយយូនមួយក្បាល»។ ពេលទៅដល់ បន្ទាយវៀតកុង កងទ័ពវៀតកុងសួរថាមកចូលមែនឬ? ខ្ញុំឆ្លើយថា «មកចូលមែន!» កងទ័ពវៀតកុង និយាយ ថា «បើមក មិត្តមកចុះ»។ បន្ទាយរបស់វៀតកុងនៅ ក្នុងព្រៃ ហៅថាតំបន់អន្លង់ ទឹក មានចម្ងាយប្រហែល ៣គីឡូម៉ែត្រពីភូមិរបស់ខ្ញុំ។ មេទ័ពស័ក្តិ៥ របស់វៀតកុង មានឈ្មោះ កាន់ ណាំប៉ូន។

ខ្ញុំចាកចេញពីបន្ទាយវៀតកុងត្រឡប់មកផ្ទះវិញ លុះដល់ព្រឹកថ្ងៃបន្ទាប់ទើបខ្ញុំទៅម្តងទៀត ដោយនាំ សមាជិកបួននាក់បន្ថែមទៀត គឺស្រីពីរនាក់ និងប្រុស ពីរនាក់ (សព្វថ្ងៃស្លាប់អស់ពីរនាក់)។ ពេលទៅដល់ បន្ទាយវៀតកុងបានមួយថ្ងៃ ហើយនៅថ្ងៃបន្ទាប់ កងទ័ពវៀតកុង និងក្រុមខ្ញុំបានដើរប្រមូលកម្លាំងនៅ ក្នុងភូមិបន្ថែមទៀត។ កងទ័ពវៀតកុងបាននិយាយ បញ្ចុះបញ្ចូលអ្នកភូមិឱ្យចូលរួមក្នុងអង្គភាពរបស់ខ្លួន។ បន្ទាប់ពីយោសនា និងប្រមូលកម្លាំងនៅភូមិកោះថ្ម រួចបន្តទៅប្រមូលកម្លាំងនៅភូមិចង្ក្រីទី១ ភូមិចង្ក្រី កណ្តាល រហូតទទួលបានសមាជិក១០០នាក់បន្ថែម ទៀត។ នៅថ្ងៃទី៣ និងទី៤ យើងបន្តទៅភូមិក្តុល ប្រមូលបានមនុស្សជាច្រើននាក់ និងបង្កើតជាអ្នក គ្រប់គ្រងមានមេភូមិ មេឃុំ គឺវៀតកុងជាអ្នកចាត់ ចែង។ គ្រានោះ សមមិត្ត ណាស់ (បច្ចុប្បន្នសម្តេចអគ្គ មហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន) បានចូលរួមដែរ ហើយខ្មោចឪពុកមារបស់ខ្ញុំឈ្មោះ ឆែម ធ្វើជាមេភូមិ។ ពេលចូលទៅក្នុងព្រៃមាំតី គឺមានសមាជិកចំនួន ៣០០នាក់។ អ្នកដឹកនាំគឺកងទ័ពវៀតកុង ចំណែកខ្មែរ បានត្រឹមតែកាន់ក្រុម ឬពួក និងវរសេនាតូចៗ សមមិត្ត ណាស់មានចំណេះដឹងខ្ពស់ជាងខ្ញុំគាត់គ្រប់គ្រងកម្លាំង ៦០នាក់។ ពេលចូលព្រៃបានមួយសប្តាហ៍ កងទ័ព វៀតកុងបានឱ្យឆ្លឹងទៅវាយនៅស្រុកស្នួល ខេត្ត ក្រចេះ។ គ្រាន់ដឹងដំណឹងនេះភ្លាមខ្ញុំចាប់ផ្តើមយំព្រោះ ខ្ញុំមិនចេះបាញ់កាំភ្លើងស្ទាត់។ ខ្ញុំទើបរៀនបាញ់កាំភ្លើង បាន៤-៥ថ្ងៃតែប៉ុណ្ណោះ។ កងទ័ពវៀតកុងប្រាប់ខ្ញុំថា បើមិនចេះបាញ់កាំភ្លើង គឺជញ្ជូនគ្រាប់ឱ្យកងកម្លាំងជួរ

មុខ។ ពេលនោះកងទ័ពវៀតកុងវាយបែកមុនគេ គឺ នៅឃុំទន្លេស្រុកមេមត់ និងស្រុកស្នួល ខេត្តក្រចេះ។ នៅពេលវាយកាន់កាប់ស្រុកស្នួល ខ្ញុំត្រូវរួបរួមដោយ សារគ្រាប់បែក ហើយកងកម្លាំង៣០០នាក់បានដឹកខ្ញុំ ទៅសម្រាកព្យាបាលនៅឃុំស្រែចារ ក្នុងស្រុកស្នួល ខេត្តក្រចេះ រយៈពេលមួយសប្តាហ៍ទើបខ្ញុំបានជា សះស្បើយ។ ឪពុករបស់ខ្ញុំបានឆ្លឹងទៅយកខ្ញុំត្រឡប់ មកផ្ទះវិញ។ ខ្ញុំត្រឡប់មកផ្ទះបានមួយរយៈពេល ស្រុក ស្នួលកំពុងបន្តវាយប្រយុទ្ធគ្នាខ្លាំងនៅឆ្លើយ ដូច្នេះខ្ញុំ សម្រេចចិត្តត្រឡប់ទៅឈរជើងនៅសាលាស្រុក ស្នួលរយៈពេល១ខែទៀត។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧០ មេទ័ពខាងខ្មែរមានឈ្មោះ កែវ សំណាង។ ខ្ញុំធ្វើកងទ័ពបានរយៈពេលតែ៣ខែ ខ្ញុំ បានប្រាប់សមមិត្ត ណាស់ ថា ខ្ញុំមិនធ្វើទ័ពទៀតទេ ខ្ញុំសុំ ត្រឡប់មកផ្ទះវិញហើយ។ បន្ទាប់ពីខ្មែរក្រហមឆ្លឹង កាន់អំណាចនៅឆ្នាំ១៩៧៥ សមមិត្តណាស់បានត្រឡប់ មកបោះទីតាំងកងទ័ពនៅភូមិកោះថ្មវិញ។ ពេល សមមិត្ត ណាស់ ត្រឡប់មកដល់ភូមិទើបមានការប្តូរ ឈ្មោះភូមិអញ្ចាញទៅជាភូមិកោះថ្មរហូតដល់សព្វថ្ងៃ។

នៅសម័យខ្មែរក្រហមខ្ញុំធ្វើជាប្រធានក្រុមប្រវាស់ ដែន កងទ័ពសមមិត្ត ណាស់ បានមកដល់ភូមិ ហើយខ្ញុំ បានសួរគាត់ថា កងទ័ពខាងណាមកប្រើនេះ? សមមិត្ត ណាស់ ឆ្លើយថា «ទ័ពមកប្រើនេះ ព្រោះខ្ញុំឱ្យដំឡូង បីរទេះសម្រាប់កងទ័ពហូប»។ ព្រលឹមឆ្លឹង ខ្ញុំកាប់ អំពៅឱ្យកងទ័ពប្រារទេះថែមទៀត។ អង្គភាពទ័ពរបស់ សមមិត្ត ណាស់ មកនៅបានតែកន្លះខែ បានសុំខ្ញុំសង់ ជាបន្ទាយនៅក្នុងភូមិ។ សមមិត្ត ណាស់ កាន់សេនា- ធិការ, សៀង ប្រធាន-ង និង សាតអនុប្រធាន។ ប្រធាន សហករណ៍ឈ្មោះ តាពាល, តាហែរ ហើយប្រធានឃុំ ទន្លេឈ្មោះ ចែម។ ពេលសមមិត្ត ណាស់ នាំកម្លាំង ភៀសចូលទៅប្រទេសវៀតណាម ទើបខ្មែរក្រហមដូរ កងទ័ពភូមិភាគនិរតីមកកាន់តំណែងជំនួស និងជម្លៀស ខ្ញុំឱ្យទៅនៅភូមិបេងកោងឱ្យធ្វើស្រែបានមួយវស្សា ទើបជម្លៀសបន្តឱ្យទៅកាប់កាសាំងដីធ្វើស្រែនៅស្រុក ស្នួល ខេត្តក្រចេះ។ ក្រោយមកខ្មែរក្រហមជម្លៀសខ្ញុំ

ទៅដល់ភូមិល្វា១ ឃុំអារក្សត្នោត ស្រុកស្ទឹងត្រែង។ ខ្ញុំស្នាក់នៅទីនោះបានរយៈពេល២ខែ កងទ័ពវៀតណាមបានចូលមកដោះ។ ខ្ញុំបានធ្វើដំណើរត្រឡប់មកភូមិកំណើតវិញ។ នៅតាមផ្លូវខ្ញុំបានជួបកងទ័ពសមមិត្តណាស់ នៅកំពង់ចាម។ កងទ័ពរបស់ណាស់ សួរខ្ញុំថា «ទៅមុខ ឬទៅក្រោយ?» ខ្ញុំឆ្លើយថា «ខ្ញុំទៅក្រោយ

ព្រោះមែនចាស់ហើយ»។ ខ្ញុំត្រឡប់មកដល់ផ្ទះ លុះដល់ព្រឹកថ្ងៃបន្ទាប់មានរថយន្តវៀតណាមមួយគ្រឿង ដឹកអង្គរ២បុរសមកកុំឱ្យខ្ញុំដល់ផ្ទះ។ ខ្ញុំគិតប្រហែលសមមិត្តណាស់ ឱ្យរថយន្តវៀតណាមដឹកអង្គរមកកុំឱ្យខ្ញុំ ហើយវៀតណាមជួយរាវមីន១០០ម៉ែត្រ៤ជ្រុងឱ្យខ្ញុំរស់នៅរហូតដល់សព្វថ្ងៃ។

កាំង បាក់

កាំង បាក់ មានអាយុ ៨១ឆ្នាំ (ឆ្នាំ២០២០ សព្វថ្ងៃស្លាប់) រស់នៅភូមិត្តលដ្ឋាន ឃុំទន្លេស្រុកមេមត់ ខេត្តត្បូងឃ្មុំ បានរៀបរាប់ពេលដែលគាត់នៅរស់ថា ខ្ញុំបានរៀបការជាមួយប្រពន្ធរបស់ខ្ញុំឈ្មោះ លីមួយចាយ តាំងពីឆ្នាំ១៩៦៦ និងបានប្រកបរបររកស៊ីធ្វើចម្ការនៅក្នុងភូមិត្តលដ្ឋាននេះរហូតដល់មានការទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់អាមេរិកនៅឆ្នាំ១៩៧០។ ខ្ញុំធ្លាប់បានឃើញ និងស្គាល់សមមិត្ត ហ៊ុន សែន ដែលកាលនោះអ្នកភូមិបានហៅគាត់ថា ណាស់ តាំងពីអំឡុងចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០ និងដើមឆ្នាំ១៩៧០ម៉្លេះ។

បន្ទាប់ពីខ្មែរក្រហម ឡើងកាន់កាប់អំណាចនៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ភូមិត្តលដ្ឋាននេះមានគ្រួសារអ្នកជម្លៀសតែមួយគ្រួសារគត់ គឺគ្រួសារយាយភ្នំពេញ។ ពេលនោះ ខ្ញុំបានឃើញកងទ័ពរបស់សមមិត្តណាស់ បានមកបោះទីតាំងនៅក្នុងភូមិកោះថ្ម ឃុំទន្លេស្រុកមេមត់ ដែលមានចម្ងាយប្រមាណជាង១គីឡូម៉ែត្រពីផ្ទះរបស់ខ្ញុំ។ ពេលកងទ័ពសមមិត្តណាស់ មកដល់ភូមិកោះថ្មដំបូង កងទ័ពមួយចំនួនបានស្នាក់នៅតាមផ្ទះរបស់ប្រជាជនមួយរយៈ ខ្លី ពីព្រោះការសាងសង់បន្ទាយយោធាមិនទាន់រួចរាល់។ អង្គភាពពេទ្យកងទ័ពរបស់សមមិត្តណាស់ បានបោះទីតាំងនៅក្នុងវត្តត្តល ហើយកងទ័ពទស្សា ហ៍ចេញចូលលេងខ្ញុំ

ពីព្រោះផ្ទះរបស់ខ្ញុំនៅក្បែរវត្តត្តល។

នៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥ និងដើមឆ្នាំ១៩៧៦ នៅភូមិត្តលដ្ឋាននេះមិនទាន់មានការហូបបាយរួមនៅឡើយទេ គឺគ្រាន់តែធ្វើស្រែចម្ការរួម ប៉ុន្តែការហូបចុកនៅតាមផ្ទះរៀងខ្លួន ចាប់ពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៦ ទើបខ្មែរក្រហមបង្ខំប្រជាជនឱ្យហូបបាយរួមនៅក្នុងសហករណ៍។ នៅព្រឹកព្រលឹមថ្ងៃមួយក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ខ្ញុំបានទៅមើលភ្នំ និងទឹកស្រែជាមួយប្រធានភូមិ បានជួបជាមួយកងទ័ពមួយក្រុមបានកាន់កាំភ្លើងគ្រប់ដង។ នៅពេលនោះ កងទ័ពបាននិយាយជាមួយប្រធានភូមិ ហើយខ្ញុំបានស្តាប់ឮកងទ័ពនិយាយថា មិត្តណាស់ គេចខ្លួនបាត់ហើយ។ បន្ទាប់ពីកងទ័ពនិយាយប្រាប់ប្រធានភូមិអំពីរឿងសមមិត្តណាស់ គេចខ្លួននោះមិនបានប៉ុន្មានខែផង ខ្មែរក្រហមបានជម្លៀសប្រជាជននៅឃុំទន្លេស្រុកមេមត់ទៅរស់នៅស្រែតាពេជ កូនក្រពើ និងស្រែទូលាយ (តំបន់) ដែលមានចម្ងាយប្រមាណជាង១០គីឡូម៉ែត្រពីភូមិត្តលដ្ឋាន និងភូមិកោះថ្ម។ អ្នកភូមិនៃឃុំទន្លេស្រុកមេមត់នៅ និងធ្វើស្រែនៅស្រែតាពេជ កូនក្រពើ និងស្រែទូលាយបានរយៈពេលមួយវស្សា។ បន្ទាប់ពីមានការប្រគល់ហើយនៅដើមឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្មែរក្រហមបានជម្លៀសប្រជាជននៅឃុំទន្លេស្រុកមេមត់ ទាំងអស់ឱ្យទៅរស់នៅក្នុងព្រៃនៃស្រុកស្ទឹងខេត្តក្រចេះ តំបន់ស្វយ័ត៩០៩។ បន្ទាប់មកខ្មែរក្រហមបានជម្លៀសប្រជាជនឱ្យទៅនៅភូមិស្វាយជួរ និងភូមិស្រែចម្ការបន្តទៀត។ នៅទីនោះ ប្រជាជនមិនមានរបបអាហារហូបចុកគ្រប់គ្រាន់ទេ គឺហូបតែបបរចំណែកកម្មភាពបុរាណមូលដ្ឋានបានថា ទ្រព្យជាជនខាង

បូព៌ាថា «ក្បាលយូនខ្លួនខ្មែរ»។ ប្រជាជនដែលបានជម្លៀសពីឃុំទន្លេមួយចំនួនបានស្លាប់ដោយសារអត់អាហារ និងធ្វើការហួសកម្លាំង។

នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ កងទ័ពវៀតណាមបានវាយចូលមកដល់ស្រុកស្នួល ពេលនោះខ្មែរក្រហមបានជម្លៀសប្រជាជននៅឃុំទន្លេចេញពីភូមិស្វាយជួរភូមិស្រែចារ ភ្នំស្រុកស្នួលឱ្យទៅរស់នៅទីរួមខេត្តក្រចេះបន្តទៀត។ ឆ្លៀតពេលដែលខ្មែរក្រហមកំពុងជ្រួលច្របល់ជម្លៀសប្រជាជនទៅទីរួមខេត្តក្រចេះ គ្រួសារខ្ញុំគ្រួសារយាយវី គ្រួសារ លី កាណា និងគ្រួសារយាយភ្នំពេញ បានគេចចេញពីហ្មងមនុស្ស និងបានរកកន្លែងលាក់ខ្លួននៅក្នុងព្រៃដើម្បីគេចពីកងទ័ពខ្មែរក្រហម។ មួយថ្ងៃក្រោយមក ក្រុមរបស់ខ្ញុំបានជួបជាមួយកងទ័ពវៀតណាមនៅក្នុងព្រៃ។ បន្ទាប់ពីបានដឹងថា ក្រុមរបស់ខ្ញុំជាប្រជាជនដែលបានរត់គេចពីខ្មែរក្រហម កងទ័ពវៀតណាមឱ្យយើងសម្រាកនៅក្នុងភូមិស្វាយជ្រះមួយយប់ បន្ទាប់មកដឹកតាមរថយន្តមកដាក់នៅឃុំយ្យីម ស្រុកស្នួល។ បន្ទាប់ពីយើងរស់នៅក្នុងឃុំយ្យីមបានមួយរយៈ យើងផ្លាស់មករស់ក្នុងឃុំជើងឃ្មុំបន្តទៀត។

នៅថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ ក្រុមគ្រួសារខ្ញុំ គ្រួសារយាយវី គ្រួសារ លី កាណា គ្រួសារយាយភ្នំពេញ និង អេង ពេជ្រ ហៅ ប៉ូច ត្រូវបានអញ្ជើញឱ្យចូលរួមក្នុងពិធីប្រារព្ធពិធីបង្កើតរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា ថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨។ ជាចៃដន្យយើងបានជួបជាមួយសមមិត្ត ណាល់ ដែលយើងធ្លាប់បានស្គាល់នៅអំឡុងពេលគាត់ជាមេបញ្ជាការកងទ័ពប្រចាំនៅបន្ទាយក្នុងភូមិកោះថ្មឃុំទន្លេ។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងពេលប្រារព្ធពិធីបង្កើតរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា នោះ យើងមិនបានដឹងថាគាត់មានឈ្មោះ ហ៊ុន សែន នឹងមានតួនាទីអ្វីនោះទេ បន្ទាប់ពីគាត់បានចេញដំណើរពីភូមិកោះថ្ម ឃុំទន្លេឆ្ពោះទៅប្រទេសវៀតណាម ដើម្បីស្វែងរកការតស៊ូផ្ដួលរំលំរបបប្រល័យពូជសាសន៍ប៉ុល ពត នៅថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨។ ពេលបានជួបជាមួយអ្នកភូមិភ្លាម សមមិត្ត ណាល់ បានប្រាប់ទៅអ្នកភូមិថា ចាំបន្តិចទៀតខ្ញុំមកជួប ពីព្រោះពេលនេះ ខ្ញុំមានការកិច្ចដើរត្រួតពិនិត្យ សួរសុខទុក្ខ

កងទ័ព និងប្រជាជនដែលបានមកចូលរួមពិធីបង្កើតរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា។

បន្ទាប់ពីការប្រារព្ធពិធីបង្កើតរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា កងការពាររបស់សមមិត្ត ហ៊ុន សែន បានមកហៅអ្នកភូមិឱ្យទៅជួបផ្ទាល់។ ពេលអ្នកភូមិបានមកដល់សមមិត្ត ហ៊ុន សែន អញ្ជើញអ្នកភូមិឱ្យហូបផ្លែឈើនំចំណី និងសួរសុខទុក្ខគ្នាប្រកបដោយការនឹករឭក។ នៅខណៈពេលនោះ សមមិត្ត ហ៊ុន សែនបានសាកសួរអ្នកភូមិអំពីដំណឹងប្រពន្ធកូនគាត់។ អ្នកភូមិម្នាក់ឈ្មោះ អេង ពេជ្រ ហៅ ប៉ូច បានប្រាប់ទៅសមមិត្ត ហ៊ុន សែនថា ពេលខ្ញុំដើរត្រឡប់ពីលើកទំនប់នៅបឹងក្រចាប់វិញ ខ្ញុំបានឃើញបងស្រីពារកូនជិះរទេះគោ ចេញពីគោកចារទៅកន្លែងផ្សេងទៀត ប៉ុន្តែមិនដឹងជាធ្វើដំណើរទៅកន្លែងណាទេ។ ដោយសារសេចក្ដីនឹករឭក និងមិនបានដឹងច្បាស់អំពីសុខទុក្ខប្រពន្ធ និងកូន សមមិត្ត ហ៊ុន សែនបានស្រក់ទឹកភ្នែកនៅចំពោះមុខអ្នកភូមិតែម្ដង។ បន្ទាប់មកសមមិត្ត ហ៊ុន សែនបានប្រាប់អ្នកភូមិថា ចាំជួបគ្នានៅពេលក្រោយទៀត។

រូបទី១រាប់ពីស្តាំ៖ សមមិត្ត ហ៊ុន សែន, រូបទី២រាប់ពីស្តាំ៖ លោកកាំង បាក់, រូបទី៣រាប់ពីស្តាំនិងឈរខាងក្រោយ៖ ឈ្មោះ ហាក់ ត្រូវជាកូនប្រុសយាយវី បានស្លាប់នៅឆ្នាំ១៩៧២ ដោយសារលេងគ្រាប់ដូន, រូបទី៤រាប់ពីស្តាំ៖ ឈ្មោះយាយវី សព្វថ្ងៃរស់នៅទីក្រុងតាខ្មៅ, រូបទី៥រាប់ពីស្តាំ៖ ឈ្មោះ លី កាណា សព្វថ្ងៃរស់នៅស្រុកស្នួល ខេត្តក្រចេះ, រូបទី៦រាប់ពីស្តាំ៖ ឈ្មោះ អេង ពេជ្រ ហៅ ប៉ូច, រូបទី៧រាប់ពីស្តាំ៖ ឈ្មោះ យាយភ្នំពេញ (អ្នកជម្លៀសមកពីទីក្រុងភ្នំពេញឆ្នាំ១៩៧៥ ត្រូវបានអ្នកភូមិហៅថា យាយភ្នំពេញ) និងរូបទី៨រាប់ពីស្តាំ និងឈរខាងក្រោយ៖ ត្រូវជាកូនស្រីរបស់យាយភ្នំពេញ។
រូបថតនេះ ថតដោយទីភ្នាក់ងារសារព័ត៌មានវៀតណាម ក្នុងថ្ងៃប្រារព្ធពិធីបង្កើតរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា ថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅភូមិជើងឃ្មុំ ឃុំជើងឃ្មុំ (បច្ចុប្បន្ន ឃុំធ្នូ) ស្រុកស្នួល ខេត្តក្រចេះ។

សិស្សវិទ្យាល័យត្រពាំងប្រីយ៍ចូលរួមវេទិកា ថ្នាក់រៀនស្តីពី «ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩) នៅបន្ទីរមណ្ឌលសន្តិភាពអន្តរជាតិ»

រដ្ឋ វិទ្យា

មជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាពអន្តរជាតិ បានរៀបចំវេទិកាថ្នាក់រៀនស្តីពី «ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩)» សម្រាប់សិស្សានុសិស្សចំនួន៤នាក់ មកពីអនុវិទ្យាល័យត្រពាំងប្រីយ៍ ក្នុងស្រុកអន្លង់វែង នៅថ្ងៃទី៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៦។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

នៅថ្ងៃទី៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៦ មជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាពអន្តរជាតិ បានរៀបចំវេទិកាថ្នាក់រៀនស្តីពី «ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩)» សម្រាប់សិស្សានុសិស្សចំនួន៤នាក់ មកពីអនុវិទ្យាល័យត្រពាំងប្រីយ៍ ក្នុងស្រុកអន្លង់វែង។ គោលបំណងនៃការរៀបចំវេទិកាថ្នាក់រៀន គឺលើកកម្ពស់ការអប់រំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍នាពេលអនាគត។ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងគោលបំណងខាងលើ វេទិកាថ្នាក់រៀនបានផ្តោតលើប្រធានបទស្តីពី «ជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង

ការបង្ខំឱ្យកុមារធ្វើការលើសកម្លាំង»។ បន្ទាប់ពីទទួលស្វាគមន៍សិស្សានុសិស្ស និងណែនាំខ្លីៗ ក្រុមការងារមជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាពអន្តរជាតិ បានសួរសំណួរស្ទាបស្ទង់ចំណេះដឹងទៅសិស្សានុសិស្សទាំងអស់ ទាក់ទងនឹងជីវិតរស់នៅរបស់ប្រជាជនក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩។ ក្នុងចំណោមសិស្សានុសិស្សទាំង៤នាក់ មានសិស្សឈ្មោះ ហៀង ស្រីតី បានលើកឡើងពីការយល់ដឹងតាមរយៈជីវិតរបស់ខ្លួនប្រាប់ថា «ការរស់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមប្រជាជនមានការខ្វះខាតអាហារ ហូបចុកកុមារមិនទទួលបានការសិក្សារៀនសូត្រ គ្មាន

មជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាពអន្តរវិស័យ បានរៀបចំវេទិកាជាក់លាក់នៃស្តីពី «ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩)» សម្រាប់សិស្សានុសិស្សចំនួន៤នាក់ មកពីអនុវិទ្យាល័យត្រពាំងប្រីយ៍ ក្នុងស្រុកអន្តរវិស័យ នៅថ្ងៃទី៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៦។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

សិទ្ធិសេរីភាព និងធ្វើការគ្នាទៅវិញទៅហើយ លុបចោលសម្រាកគ្រប់គ្រាន់។ រីឯសិស្សានុសិស្សមួយចំនួនទៀតបានលើកឡើងបន្ថែមពីទុក្ខលំបាករបស់សាច់ញាតិខ្លួនដែលបានឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហមថា «មិនមានមធ្យោបាយធ្វើដំណើរ គ្មានភាពកក់ក្តៅ ពីគ្រួសារបាត់បង់ដូចសម្បែងកុមារត្រូវបានបំបែកចេញពីឪពុកម្តាយ និងមិនមានដីធ្លីជាកម្មសិទ្ធិផ្ទាល់ខ្លួន»។

តាមកម្រិតការងារមជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាពអន្តរវិស័យ បានជ្រើសរើសយកប្រធានបទអំពី៖ «ការបង្កើនកុមារធ្វើការងារជាទម្ងន់» មកបង្ហាញសិស្សរបបខ្មែរក្រហមបានឡើងកាន់អំណាចចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ដោយបានឆក់យកជីវិតកុមារ និងប្រជាជនស្នូតត្រង់ចន្លោះពី១,៧ លាននាក់ ទៅ ២,២ លាននាក់ តាមរយៈការបង្កើនធ្វើការងារជាទម្ងន់ ការធ្វើឱ្យរាងកាយ ការកាប់សម្លាប់ ការបង្កត់អាហារ និងជំងឺ។ នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម កុមារទាំងអស់ត្រូវបានបំបែកចេញពី

ឪពុកម្តាយឱ្យទៅរស់នៅតាមកង និងបង្ខំឱ្យធ្វើការងារហួសកម្លាំង។ ខ្មែរក្រហមបានបិទសាលារៀនដែលជាតម្រូវការចាំបាច់សម្រាប់កុមារក្នុងការកសាងប្រទេសជាតិ។ ការបំបែកកុមារចេញពីឪពុកម្តាយ គឺដើម្បីឆ្លើយស្រួលក្នុងការគ្រប់គ្រង និងបំបាត់ផ្នត់គំនិតគ្រួសារបែបប្រពៃណី។ ខ្មែរក្រហមបានបំបែកកុមារដែលមានអាយុចាប់ពី៦-៧ឆ្នាំ ឡើងទៅឱ្យទៅរស់នៅ និងហូបចុកជារួមក្នុងកងកុមារ។ ការធ្វើបែបនេះគឺដើម្បីឱ្យកុមារមានភាពស្មោះត្រង់ជាមួយ «អង្គការ»។ កុមារទាំងអស់ត្រូវបានធ្វើឱ្យរាងកាយ និងតំរាមកំហែង ប្រសិនបើកុមារធ្វើការយឺតយ៉ាវ ខ្ជិលប្រអូស ឬបង្ហាញការនឹករឭកចំពោះឪពុកម្តាយ។ កុមារខ្លះត្រូវទទួលបានការស្លាប់នៅការកាត់របបអាហារ ឬការវាយដំជាដើម។

ក្រោយរបបខ្មែរក្រហមដួលរលំ កុមារកម្ពុជារាប់សែននាក់បានបាត់បង់ឪពុកម្តាយ ក្លាយជាកុមារកំព្រា និងបាត់បង់ឱកាសសិក្សារៀនសូត្រ។ ជាក់ស្តែងសនារបស់កុមារបានលិចបាត់ទៅក្នុងអំពើឃោរឃៅរបស់

ខ្មែរក្រហម។ ដោយឡែកកុមារកម្ពុជាបច្ចុប្បន្នមិនដូច
កុមារកម្ពុជាកាលពី៥០ឆ្នាំមុនឡើយ។ បច្ចុប្បន្ន កុមារ
ទទួលបានការអប់រំល្អ រស់នៅសមរម្យ មានសិទ្ធិ
សេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិយោបល់ និងគិតគូរពី
អនាគតរបស់ខ្លួននិងប្រទេសជាតិ។

ចុងបញ្ចប់នៃវេទិកាថ្នាក់រៀន សិស្សានុសិស្ស
ទាំងបួននាក់បានបង្ហាញនូវចំណាប់អារម្មណ៍ផ្ទាល់ខ្លួន
ដូចតទៅ៖

ម្សៀន ស្រីគី ភេទស្រី អាយុ១៤ឆ្នាំ គឺជាសិស្ស
ថ្នាក់ទី៨ នៃអនុវិទ្យាល័យត្រពាំងប្រីយ៍ លើកឡើងថា៖
«ខ្ញុំពិតជាមានការអាល័យស្វែងរកដល់លោកយាយ
លោកតាដែលធ្លាប់រស់នៅក្នុងភូមិរបស់ខ្មែរក្រហម។
ខ្ញុំបានដឹងថាអ្នករស់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមជួបនូវទុក្ខ
លំបាកជាច្រើនដូចជា ការហូបចុកមិនបានគ្រប់គ្រាន់
មិនមានដីធ្លីសម្រាប់ធ្វើស្រែចម្ការផ្ទាល់ខ្លួន។ បើប្រៀប
ធៀបនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ក៏មានភាពខុសគ្នាឆ្ងាយ
ណាស់ព្រោះសព្វថ្ងៃប្រជាជនមានសិទ្ធិសេរីភាពប្រទេស
ជាតិមានការរីកចម្រើនគ្រប់វិស័យ។ ខ្ញុំយល់ថាយុវជន
យុវនារីជំនាន់ក្រោយចាំបាច់ត្រូវតែសិក្សារៀនសូត្រ
ពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ ដើម្បីចៀសវាង និងស្វែងរកវិធី
ទប់ស្កាត់កុំឱ្យរបបនេះកើតមានម្តងទៀត»។

ម៉ែន យ៉ាវីន ភេទស្រី អាយុ១៤ឆ្នាំ បានលើកឡើងពី
ចំណាប់អារម្មណ៍របស់ខ្លួនថា «ខ្ញុំពិតជាសប្បាយចិត្ត
ក្រៃលែងដែលបានចូលរួមក្នុងវេទិកាថ្នាក់រៀនក្នុង
ថ្ងៃនេះ ព្រោះខ្ញុំចង់ស្វែងយល់ពីការគ្រប់គ្រងរបស់មេ
ដឹកនាំ និងជីវិតរស់នៅរបស់ប្រជាជនខ្មែរក្នុងរបបខ្មែរ
ក្រហម។ ខ្ញុំបានដឹងថាប្រជាជនរស់នៅក្នុងរបបផ្តាច់ការ
ត្រូវទទួលបាននូវភាពអយុត្តិធម៌ជាច្រើនដូចជា ការធ្វើ
ការហួសកម្លាំង ការអត់អាហារ ការបែកបាក់គ្រួសារ
និងគ្មានសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិយោបល់។
ចំណុចដែលខ្ញុំចាប់អារម្មណ៍ជាងគេក្នុងរបបខ្មែរក្រហម
គឺកុមារគ្មានសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការរស់នៅ។

ម៉ែន ឆាន់ណា ភេទស្រី អាយុ១៤ឆ្នាំ បានរៀបរាប់ថា
«ខ្ញុំពិតជាស្រឡាញ់ដល់កុមារកម្ពុជាទាំងអស់ដែលធ្លាប់
រស់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។ កុមារទាំងនោះមិនបាន

សិក្សារៀនសូត្រ ខ្វះភាពកក់ក្តៅពីគ្រួសារ និងបាត់បង់
សេរីភាពក្នុងការរស់នៅជាមួយផ្ទះ។ កុមារនៅក្នុង
របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមានស្ថានភាពខុសពីកុមារ
បច្ចុប្បន្នព្រោះកុមារសព្វថ្ងៃមានសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការ
រស់នៅពេញលេញ ទទួលបានការអប់រំទាំងភាសាជាតិ
និងអន្តរជាតិ ព្រមទាំងមានអាហារហូបចុកគ្រប់គ្រាន់
សម្បើមគ្រប់ពាក់សមរម្យ ជាពិសេសបានរស់នៅជួបជុំ
ក្រុមគ្រួសារ»។

នូ ជានី ភេទស្រី អាយុ១៤ឆ្នាំ បង្ហាញចំណាប់
អារម្មណ៍ថា «ខ្ញុំបានដឹងកាន់តែច្បាស់ពីការរស់នៅរបស់
កុមារក្នុងរបបខ្មែរក្រហមដូចជា គ្មានការលេងកម្សាន្ត
និងគ្មានការសម្រាកលំហែ។ ការលេងសើចត្រូវបាន
ចាត់ទុកថាជា សកម្មភាពខ្លះខ្លាយពេលវេលា។ កុមារ
ហូបតែបបររាវជាមួយអំបិល និងមិនគ្រប់គ្រាន់
ឡើយ។ កុមារភាគច្រើនបានធ្លាក់ខ្លួនឈឺដោយសារខ្វះ
អាហារូបត្ថម្ភ»។

មជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាពអន្តរវិវាទ បានរៀបចំវេទិកាថ្នាក់រៀនស្តីពី
«ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩)»
សម្រាប់សិស្សានុសិស្សចំនួន៤នាក់ មកពីអនុវិទ្យាល័យ
ត្រពាំងប្រីយ៍ ក្នុងស្រុកអន្លង់វែង នៅថ្ងៃទី៤ ខែមិថុនា
ឆ្នាំ២០២៦។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

មជ្ឈមណ្ឌលផ្សះផ្សាវាលវែងបានរៀបចំវេទិកា ពិភាក្សាស្តីពី «ការរំលោភលើសិទ្ធិ និងពលកម្មរបស់កុមារ» ក្នុងរបបកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩) ដល់សិស្សវិទ្យាល័យ ហ៊ុន សែន ប្រម៉ោយ

រៀន ស្រីល្អាច

មជ្ឈមណ្ឌលផ្សះផ្សាវាលវែងបានរៀបចំវេទិកាពិភាក្សាស្តីពី«ការរំលោភលើសិទ្ធិ និងពលកម្មកុមារ» ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩) ដល់សិស្ស វិទ្យាល័យ ហ៊ុន សែន ប្រម៉ោយ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

នៅ ព្រឹកថ្ងៃទី១១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៦ ក្រុម ការងារមជ្ឈមណ្ឌលផ្សះផ្សាវាលវែង បានរៀបចំ វេទិកាពិភាក្សាស្តីពី«ការរំលោភលើសិទ្ធិ និងពលកម្ម របស់កុមារ» ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩) ជាមួយសិស្សានុសិស្សរៀនឆ្នាក់ ទី៨ ចំនួន១០នាក់ នៃវិទ្យាល័យ ហ៊ុនសែនប្រម៉ោយ។ គោលបំណងនៃវេទិកាពិភាក្សានេះ គឺដើម្បីបែកចែក ចំណេះដឹងប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជាជាពិសេស ប្រវត្តិសាស្ត្រអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩), ចង់ឱ្យសិស្សានុសិស្សបានរៀន សូត្រ និងយល់ដឹងបន្ថែមអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រ និង ផ្សា

ភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងល្អរវាងក្រុមការងាររបស់មជ្ឈមណ្ឌល ផ្សះផ្សាវាលវែង និងសិស្សានុសិស្ស តាមរយៈការ អប់រំអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម។

កិច្ចចាប់ផ្តើមវេទិកាពិភាក្សា គឺបុគ្គលិករបស់ មជ្ឈមណ្ឌលផ្សះផ្សាវាលវែង ឈ្មោះ ម៉ៅ ស្រីណុច ធ្វើការណែនាំខ្លួន និងសង្ខេបអំពីទិសដៅការងារដែល បានបំពេញកន្លងមក និងនៅពេលអនាគត។ បន្ទាប់មក ស្រីណុច ដឹកនាំសិស្សានុសិស្សទស្សនាផ្ទាំងរូបថត ប្រវត្តិសាស្ត្រសៀវភៅ និងឯកសារផ្សេងៗទាក់ទងនឹង របបខ្មែរក្រហមដែលតម្កល់នៅក្នុងការិយាល័យ និងខ្សែ ភាពយន្តឯកសារក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។ តមក ស្រីណុច

មជ្ឈមណ្ឌលផ្សះផ្សាទីលានមេម រវាងវ៉ែង បានរៀបចំវេទិកាពិភាក្សាស្តីពី «ការរំលោភលើសិទ្ធិ និងពលកម្មកុមារ» ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩) ដល់សិស្សវិទ្យាល័យ ហ៊ុន សែន ប្រម៉ោយ។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

បានសួរសំណួរស្ទាបស្ទង់ចំណេះដឹងទៅកាន់សិស្សានុសិស្សថា តើប្អូនទាំងអស់គ្នាធ្លាប់បានរៀនសូត្រ និងបានដឹងរឿងរ៉ាវអ្វីខ្លះទាក់ទងនឹងរបបខ្មែរក្រហម? តើប្អូនបានដឹងថា របបខ្មែរក្រហមបានរំលោភសិទ្ធិ និងពលកម្មរបស់កុមារ យ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ?

បន្ទាប់មកស្រីណាម្នាក់បានលើកឡើងថា នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម មិនមានសាលារៀនជាដូចការនោះទេ។ កុមារត្រូវបានបញ្ជូនឱ្យទៅរៀននៅក្រោមដើមឈើ ឬនៅក្រោមផ្ទះប្រជាជន។ ត្រូវគាត់ច្រើន គឺជាកសិករក្រដែលអាចអាន និងសរសេរបានបន្តិចបន្តួចតែប៉ុណ្ណោះ។ ទោះបីជាការអប់រំនៅតាមតំបន់មួយចំនួនមានការរីកចម្រើនក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ (កុមារទទួលបានការសិក្សាថ្នាក់បឋម ចន្លោះពី២ទៅ៣ម៉ោងក្នុងមួយថ្ងៃ) ប៉ុន្តែនៅតែមិនមានសាលារៀនដែលដំណើរការពេញលេញសម្រាប់សិក្សាទេ។ ខ្មែរក្រហមនិយាយថា «អង្គការគ្មានទេសញ្ញាប័ត្រ មានតែសញ្ញាលើញ។ បើចង់បានបាក់អង្គ បាក់ខ្ទុប ត្រូវទៅយកនៅ

ទំនប់ប្រឡាយ»។ «ការរៀនអក្សររៀនលេខមិនសំខាន់ទេ ការសំខាន់គឺការងារ និងចលនាបដិវត្តន៍»។ ស្របពេលកុមារត្រូវបានបង្គាប់តាមគ្រូឱ្យចេះអាន និងសរសេរអក្សរបន្តិចបន្តួច ភាគច្រើននៃការអប់រំកុមារទាំងនោះ គឺផ្ដោតទៅលើការអប់រំនយោបាយ។ ក្មេងៗត្រូវបានជ្រើសរើសឱ្យទៅចូលរួមវគ្គហ្វឹកហ្វឺនមនោគមវិជ្ជា ដើម្បីអាចបម្រើក្នុងជួរកងទ័ព កងការពារ ឬនិរសារបាន។ ក្មេងៗត្រូវបានចាត់តាំងឱ្យធ្វើការងារជាច្រើនក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ការងាររបស់កុមារ គឺដើររើសអាចម៍គោ កាត់ដើមទ្រូននៃខ្សែគ្របមូល លាមកមនុស្សដើម្បីយកទៅធ្វើជីលេខមួយ និងដឹកជញ្ជូនអាវុធទៅសមរភូមិ។ ជួនកាលកុមារទទួលបានគ្រោះថ្នាក់ ឬត្រូវគ្រាប់កាំភ្លើងស្លាប់ជាដើម។ ជាងនេះទៅទៀត កុមារត្រូវបំបែកចេញពីឪពុកម្តាយ ធ្វើឱ្យកុមារមិនទទួលបានភាពកក់ក្តៅ ក្នុងគ្រួសារឡើយ។

បន្ថែមពីនេះ ក្រុមការងារមជ្ឈមណ្ឌលផ្សះផ្សាទីលានមេម បានរំលោភលើកយករឿងរ៉ាវអ្នករស់

រា នមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមឈ្មោះ ឈិត ឆេង ដែល ជា កុមាររស់នៅក្នុងបបខ្មែរក្រហមឱ្យសិស្សានុសិស្ស អានរយៈពេល៣០នាទីរៀងៗខ្លួន ក្រោយបញ្ចប់ការ អាន សិស្សានុសិស្សបានចែករំលែកការយល់ឃើញ របស់ខ្លួនទាក់ទងរឿងរ៉ាវរបស់អ្នករស់រានជីវិត ពីរបបខ្មែរក្រហមដូចខាងក្រោម៖

ហាយ សុខណា ចាប់អារម្មណ៍ថា មុនពេលខ្មែរ ក្រហមចូលមកក្នុងភូមិទួលក្រស ជនជាតិដើមភាគ តិចពីរនៅប្រណីប៉តន៍ប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់របស់ខ្លួន ហើយយាយ ឆេង និងកុមារក្នុងភូមិទាំងអស់រស់នៅ ដោយភាពសប្បាយរីករាយ។ ប៉ុន្តែក្រោយមកយាយ ឆេង និងកុមារទាំងអស់ត្រូវបានបង្ខំឱ្យធ្វើការងារទាំង យប់ទាំងថ្ងៃមិនមានពេលវេលាសម្រាក ថែមមិនមាន អាហារហូបគ្រប់គ្រាន់ទៀត។ ខ្ញុំមិនធ្លាប់បានដឹងថា កុមារ ត្រូវបានអង្គការប្រើឱ្យធ្វើការធ្ងន់ធ្ងរទេ ព្រោះ ខ្ញុំធ្លាប់ តែឮយាយរបស់ខ្ញុំប្រាប់ថា ថាស្រីត្រូវបានខ្មែរក្រហម ប្រើឱ្យធ្វើការងារច្រើន។ បន្ទាប់ពីអានរឿងរ៉ាវរបស់ យាយ ឆេង ទើបខ្ញុំដឹងថា គាត់បានខិតខំធ្វើការងារខ្លាំង ណាស់ ទាំងដែលគាត់នៅវ័យក្មេងនៅឡើយ ព្រោះតែ មិនចង់ឱ្យខ្មែរក្រហមផ្តាច់របបអាហារ។ ខ្ញុំអាណិត យាយ ឆេង ដោយសារគាត់បានបែកពីឪពុកម្តាយ បងប្អូនរយៈពេលជិត៣ឆ្នាំ។ ក្រោយមក គាត់ត្រូវបាន បង្ខំឱ្យពុក និងប្អូនប្រុសរបស់គាត់ថែមទៀត។

យ៉ែម សុដ្ឋានណា រៀបរាប់ថា បន្ទាប់ពីខ្ញុំបានអាន សៀវភៅ ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩) ខ្ញុំបានដឹងរឿងរ៉ាវច្រើនទាក់ទង របបខ្មែរក្រហម។ នៅថ្ងៃនេះ ខ្ញុំបានអានរឿងរ៉ាវរបស់ អ្នករស់រានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមឈ្មោះ ឈិត ឆេង គឺជាជនជាតិដើមភាគតិចពីរ ទើបខ្ញុំយល់ច្បាស់ អំពីការតស៊ូ និងការស៊ូទ្រាំនឹងភាពអត់ឃ្លានទម្រាំបាន នៅរស់ជីវិតរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ។

អ៊ួន ចន្ទា លើកឡើងថា ខ្ញុំពិតជាអាណិតអី ឈិត ឆេង ខ្លាំងណាស់ ព្រោះ គាត់ត្រូវបានខ្មែរក្រហមដាក់ ដែនការឱ្យធ្វើការងារធ្ងន់ដូចជា លើកទំនប់លើកភ្នំស្រែ និងដឹកប្រឡាយ។ ចំណែកឪពុក និងប្អូនប្រុសរបស់គាត់ បានស្លាប់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហមដោយសារតែឈឺគ្នា ន ឆ្នាំ៣១៣១ និងអត់អាហារ។

ស៊ីរុន សុដ្ឋានិទ្ធ និយាយថា ក្រោយពីខ្ញុំបានអាន រឿងរ៉ាវរបស់យាយ ឈិត ឆេង ខ្ញុំពិតជាមានអារម្មណ៍ អាណិតអាសូរគាត់ខ្លាំងណាស់ ពីព្រោះអីស្រីបានជួប ការលំបាកជាច្រើនដោយសារការបង្ខំតបង្ខំឱ្យធ្វើការងារ ហួសកម្លាំង ការបង្ខំអាហារពេលដែលធ្វើការងារ មិនគ្រប់គ្រាន់ ការលំបាករបស់ខ្មែរក្រហមកំណត់។

មជ្ឈមណ្ឌលដោះស្រាយវាលវែងបានរៀបចំវេទិកាពិភាក្សាស្តីពី «ការ រំលោភលើសិទ្ធិ និងពលកម្មកុមារ» ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩) ដល់សិស្សវិទ្យាល័យ ហ៊ុន សែន ប្រថោយ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ

«ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ» របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានបើកបម្រើជូន សិស្ស និងសិស្សិក អ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវ បុគ្គលិករាជការ និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងបុគ្គល ទាំងឡាយ ដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍អំពីការរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្ស និងប្រព័ន្ធរដ្ឋប្បវេណីសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ឬសាលាក្តីខ្មែរក្រហម។

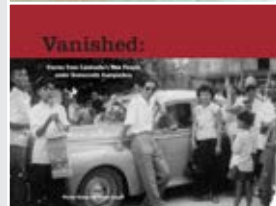
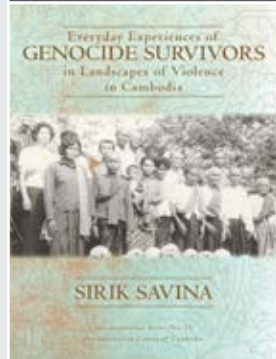
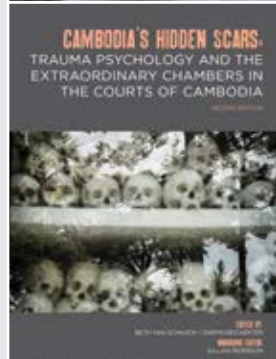
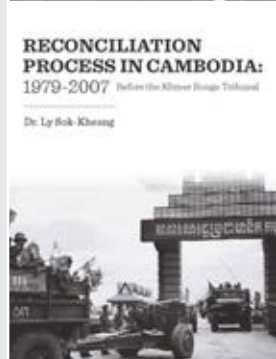
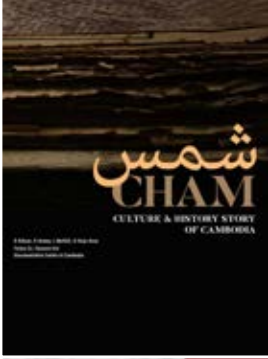
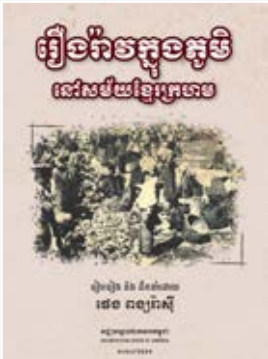
មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាកន្លែងប្រមូលផ្តុំ និងចងក្រងឯកសារអំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានច្រើនបំផុត។ ឯកសារនៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមានប្រភេទ ប្រភេទឯកសារទីមួយគឺឯកសារជាក្រដាសសន្លឹកដែលមានចំនួនដិតមួយលានទំព័រ។ ប្រភេទឯកសារទីពីរ គឺជាបទសម្ភាសន៍ដែលបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចុះទៅ ធ្វើសម្ភាសន៍ជាមួយជនគ្រោះ និងអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម។ ប្រភេទឯកសារទីបីគឺជារូបថតទាក់ទងទៅនឹងសម័យខ្មែរក្រហម។ ប្រភេទឯកសារទីបួនគឺជាឯកសារទាក់ទងទៅនឹងការធ្វើដៃនៃទីរដ្ឋបាល សាកសព និងទីតាំងសម្លាប់របស់ខ្មែរក្រហម និងឯកសារទីប្រាំគឺជាខ្សែភាពយន្តឯកសារដែលបានដល់តម្លៃក្នុងរបបខ្មែរក្រហម និងសម័យក្រោយមកទៀត។

តាមរយៈការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ សាធារណជនអាចស្រាវជ្រាវឯកសារទាំងនេះបាន។ ឯកសារខ្លះទៀតរួមមាន៖ ប្រវត្តិរូបកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ថ្លើយសារភាព កំណត់ហេតុរបស់បក្សទូរលេខឆ្លើយឆ្លងព័ត៌មានដែលបានមកពីការសម្ភាសន៍ជាមួយអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម និងទិន្នន័យគន្លងទស្សន៍បង្ហាញពីរណ្តៅសាកសព ទីតាំងកុក និងបូជនីយដ្ឋានប្រល័យពូជសាសន៍។

ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈមានទីតាំងនៅអគារលេខ ១១ ផ្លូវលេខ ២៥៦ សង្កាត់ចតុមុខ ខណ្ឌដូនពេញ រាជធានីភ្នំពេញ។ ការិយាល័យរបស់យើងបើកជូនសាធារណជនចាប់ពីថ្ងៃចន្ទដល់ថ្ងៃសុក្រ ពេលព្រឹកពីម៉ោង ៨:០០ ដល់ម៉ោង ១២:០០ និងពេលរសៀលពីម៉ោង ២:០០ ដល់ម៉ោង ៥:០០។ ប្រសិនបើអស់លោកអ្នកមានចម្ងល់ ឬចង់រៀបចំព្រឹត្តិការណ៍ជាក្រុមណាមួយ សូមទាក់ទងបុគ្គលិករបស់យើង រស់ សំពៅ អ្នកសម្របសម្រួល តាមរយៈ ទូរសព្ទលេខ ០១២ ៨៨២ ៥០៥ ឬ

អ៊ីម៉ែល ៖ truthsampeou.r@dccam.org

សូមអរគុណ!

ជាតិរតនៈ ខ្ញុំប៉ិនកែតន្ត្រីស្នាមចំណង់រលឹក (ត)

សៀវ សុផុន

សៀវ សុផុន ប្អូនស្រីស្រីស្រីនៅវត្ត
ល្វា អំ ឆ្នាំ១៩៧០ និងឆ្នាំ១៩៧១
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

និស្សិតពេទ្យឆ្នាំទី៣ដូចគ្នា គឺស្រីបង្កង់
ដូច្នេះ មានប្អូនប្អូននាគម្ភ ទាំងខ្ញុំ ដូច្នេះ
នៅ ប្រកបដោយ ជិតស្និទ្ធភាព ខ្ញុំពិត
ហើយម្ចាស់ដូច្នេះមានវិស័យចំណង់ស្រឡាត់
ទៅហើយ និងជាអ្នកស្រុកខេត្តតាកែវ
ដូចបង្កាច់ទាំងបីនាក់ដែរ បង ស៊ុន ម៉ែន
បានជិះម៉ូតូហុងដាម៉ាក CL90 cc ពណ៌
ក្រហម ដូចខ្ញុំដែរ ទិញច្រើនប្រេងកាត
និងបានឆ្លង់ ឱ្យខ្ញុំយកមកដាំបាយ ហូប
ខ្លួនឯង ហើយកាត់ក៏ចេះ និយាយភាសា
ចិនបានយ៉ាងស្ទាត់ជំនាញដែរ ពេល
នោះ ខ្ញុំចាកចេញពីផ្ទះរបស់ក្រុមគ្រួសារ
សម្លាញ់ ប៉ុន្តែ ទើបខ្ញុំនិយាយថា ខ្ញុំ
ពិតជាស្គាល់សេចក្តីស្លាប់នៅលើកទី៤
បានទៀត ព្រោះក្រុមគ្រួសារជំរុញរបស់ ប៉ុន
ឆ្លើយ បានស្លាប់ទាំងអស់គ្នានៅក្នុង
ភូមិខ្ចីនៗ

រលឹកទី៥ ព្រះបណ្ឌិតយុទ្ធសាស្ត្រ បច្ចេកសាស្ត្រ ព្រះតេជោបណ្ឌិត (១៨ មេសា ១៩៧៥)

ក្រោយពេលដូច្នេះ ប្អូនស្រីស្រីស្រី
ហើយ សម្លាញ់ ប៉ុនឆ្លើយ តែងមកលេង
ខ្ញុំជាញឹកញាប់ និងមានម្តងនោះ ប៉ុន
ឆ្លើយ បានព្រាបបណ្តាំរបស់អ្នកគ្រូ
តា គឺមេអន ឱ្យខ្ញុំគិតគូរថ្ងៃទិញក្តារ
កែសម្រាប់មករៀបចំធ្វើបន្ទប់នោះ
តើអស់ថវិកាប៉ុន្មានរៀប? ប៉ុន្តែខ្ញុំបាន
ផ្តាំគបដូចទៅបងស្រីវិញថា ខ្ញុំពុំទាត់
យកប្រាក់វិញទេ គឺទុកបន្ទប់មួយនោះធ្វើ
ជាអនុស្សាវរីយ៍ជាមួយបងៗ ព្រោះបងៗ
ធ្លាប់ធ្វើល្អជាមួយខ្ញុំ ហើយខ្ញុំពុំអាច
បំភ្លេចគុណរបស់គាត់ម្តងណាឡើយ
បន្ទាប់ពីនោះ ឪពុកខ្ញុំបានធ្វើដំណើរ
ចេញពីខេត្តសៀមរាប មកភ្នំពេញដើម្បី
មើលការរស់នៅរបស់ខ្ញុំ និងជូនខ្ញុំផ្លាស់
សាលារៀនពីវិទ្យាល័យយុវជនស្រោច
ស្រង់ជាតិ ទៅរៀននៅវិទ្យាល័យ១៨
មីនា ១៩៧០ វិញ វិទ្យាល័យ ១៨ មីនា
ស្ថិតនៅតាមបណ្តោយមហាវិថីព្រះ
មុនីវង្ស ទល់មុខពេទ្យចិន ហើយលោក
ចាងហ្វាន សាលាមានឈ្មោះ តាម ទត
ព្រោះ សាលានេះនៅជិតផ្ទះ ពេល
ដាក់ពាក្យចូលរៀនដំបូងនៅវិទ្យាល័យ
ថ្មីគឺពុំខុសពីវិទ្យាល័យវិទ្យាល័យយុវជន
ស្រោចស្រង់ជាតិ ឆ្លើយ គឺនាយកសាលា
ទទួលយកដោយឥតរញ្ជួយ ហើយថែម
ទាំងបងសេដ្ឋីទទួលយកប្រាក់សគុណ
ពីឪពុកខ្ញុំទៀតផង បងៗរួមដូច្នេះរបស់ខ្ញុំគឺ
គោរពរាប់អានឪពុកខ្ញុំណាស់ ជារៀង
រាល់ព្រឹក ឪពុកខ្ញុំតែងតែនាំខ្ញុំនិងបង

ប្រុសទាំងបីនាក់ចូលហាង ហូបកុយ ទាវ
និងដឹកកាហ្វេ ដោយពុំលក់ថ្លៃណា
ឡើយ

នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ពិធីបុណ្យចូលឆ្នាំ
ខ្មែរ ប្រព្រឹត្តទៅនៅថ្ងៃទី១៤, ១៥ និង
១៦ ខែមេសា ដោយឪពុកមុនចូលឆ្នាំ
ថ្មីមួយថ្ងៃ ដែលជាថ្ងៃអាទិត្យទី៣ ខែ
មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ឪពុករបស់ខ្ញុំបាន
ចេញដំណើរពីខេត្តសៀមរាបដោយ
យន្តហោះ ឈ្នួលមកចុះនៅព្រលាន
ពោធិ៍ចិនគុន ក្រោមសួរគ្រាប់កាំភ្លើងធំ
របស់ខ្មែរក្រហម សម្រុកផ្លាស់ចូល
ព្រលានយន្តហោះព្យួររំពេចពេញមេឃ
និងខ្ញុំអស់ព្រះធរណី ស្របគ្នានោះ
ឪពុកខ្ញុំបានឃើញមនុស្សជាច្រើននាក់
រត់ប្រសេចប្រសាចគេចពីគ្រាប់ផ្លាស់
និងខ្លះទៀតរត់ ឆ្លើយយន្តហោះដើម្បី
គេចចេញទៅក្រៅប្រទេស ឪពុករបស់
ខ្ញុំញៀននឹងដឹកកាហ្វេខ្មៅជារៀងរាល់
ព្រឹកពុំដែលខកខាន ហើយដោយសារ
តែតុកកាហ្វេនេះហើយ ទើបរូបគាត់ហាក់
បីដូចជាទ្រង់ញាណដឹងជាមុនថា ភ្នំពេញ
នឹងត្រូវបានខ្មែរក្រហមវាយរំដោះឆាប់ៗ
នេះ ទើបគាត់រួសរាន់ធ្វើដំណើរមកកាន់
ភ្នំពេញដើម្បីមើលការខុសត្រូវចំពោះខ្ញុំ
ដែលជាកូនប្រុសទេពនៅក្នុងគ្រួសារ

នៅថ្ងៃទី៧ កើត ខែពិសាខ ឆ្នាំថោះ
សប្តស័ក ព.ស ២៥១៨ ត្រូវនឹងថ្ងៃ
ទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ កងទ័ពខ្មែរ
ក្រហមបានចូលវាយកាន់កាប់ទីក្រុង
ភ្នំពេញបានសម្រេចជាស្ថាពរ ថ្ងៃនោះ
ពេញមួយថ្ងៃ ទ្វារផ្ទះរបស់យើងគឺបិទ
ជិត មនុស្សទាំង៥នាក់រួមទាំងឪពុកខ្ញុំ

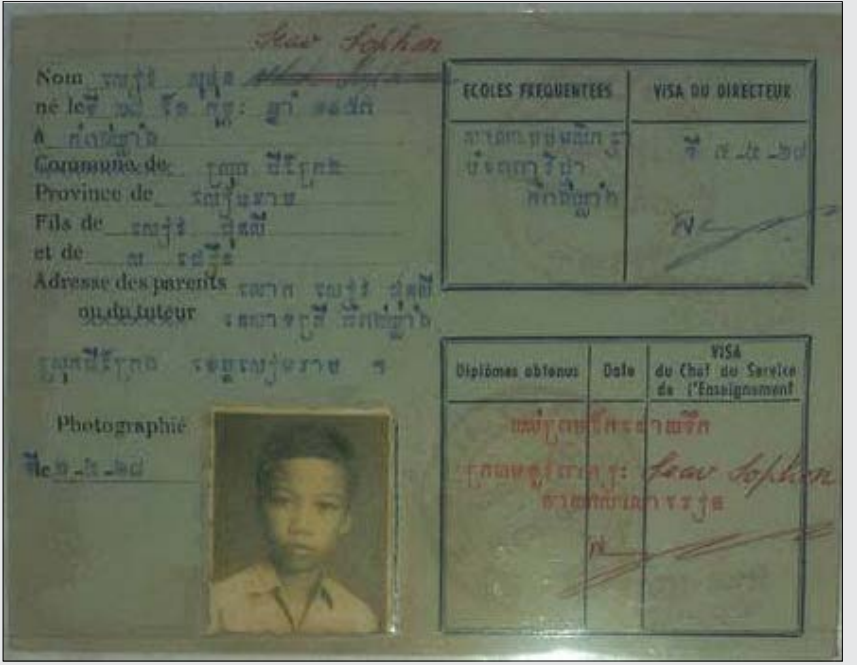
សម្លាញ់យើង គ្រាន់តែយើងលួចបើក វិទ្យាស្ថានបំប៉ន ឱ្យស្រីក្មេងៗរបស់ មនុស្សប្រុសម្នាក់ ដែលនិយាយតែង ថា ពួកយើងមកនេះ គឺពុំមែនចូលមក ចរចាគ្នា ឱ្យយើង ប៉ុន្តែគឺជាការវាយ ឈ្នះ ទាំងស្រុងចំពោះ ទាហាន លន់ នល់, អ៊ុនគាំ និង សិរិមតៈ។ ចាប់ពីថ្ងៃនោះមក ភ្លើងអគ្គិសនីនៅ ភ្នំក្រវាញ ទាំង មូលបានដាច់ឈប់ដំណើរការ។ លុះដល់ ព្រឹកថ្ងៃបន្ទាប់យើងលួចមើលតាមចន្លោះ ទ្វារមុខផ្ទះ គឺឃើញមនុស្ស ប្រុស-ស្រី ដើរទៅមកសិនតែដូចសព្វដង។ ឃើញ ដូច្នេះ យើងនាំគ្នាចេញពីបងផ្ទះ រួច ហើយដើរតាមផ្លូវកាត់ឆ្ពោះទៅកាន់ ផ្លូវធំនៅ ខាងស្តាំដៃដែលជាផ្លូវចាក់ពី ផ្សារអូ ឡាំពិចតម្រង់ទៅកាន់មហាវិថី ម៉ៅ សេទុង។ ដល់មាត់ផ្លូវនោះ ខ្ញុំឈប់ និង ឈរច្រើនជាមួយមនុស្សដទៃទៀត ដែលនៅត្រៀមត្រាទាំងសងខាង ផ្លូវដើម្បីរង់ចាំស្វាគមន៍ទទួលដំណើរ អញ្ជើញមកដល់របស់កងទ័ពរំដោះខ្មែរ ក្រហម។ យើងទាំង៥នាក់ឈររង់ចាំ មើលយោធាខ្មែរក្រហមអស់រយៈពេល យ៉ាងយូរ ប៉ុន្តែនៅតែពុំឃើញមកដល់។ លុះខ្ញុំដើរត្រឡប់មកផ្ទះវិញបងកាំងបាន បច្ចុប្បន្ននេះកង់ ខុបគ្នាទៅមើលកង់ទី៣ រំដោះខ្មែរក្រហមទៀតព្រោះគាត់អន្ទុះសា ចង់ឃើញយ៉ាងខ្លាំង។ ដោយសារខ្ញុំពុំ ចង់ដើរជាមួយគាត់ ខ្ញុំបានយកលេសថា «ទៅដូចម្តេចកើតបង ប្រើយើងពុំទាន់ ទាំងហូបអាហារពេលព្រឹកផង»។ ចប់ សម្តីរបស់ខ្ញុំសិនតែមិនទាន់បងកាំងបាន ប្រាប់ថា ម្ហូបអាហារលក់នៅតាមផ្លូវ មិនខ្វះទេឱ្យតែយើងមានប្រាក់ទិញហូប។ ដោយអស់តម្រិះ និងឆ្លើយដោះសារ ខ្ញុំទាញកង់ជិះ ខុបកាត់ចាកចេញពីផ្ទះ ដោយមានខោអាវតែមួយចង្កេះម្នាក់ តែប៉ុណ្ណោះ។ បងកាំង ស្លៀកសារុន ក្រឡាឈើត្រង់ និងពាក់អាវ៉ែងខ្ចីពណ៌ ស្ករ ដែលមើលទៅ ហាក់ដូចជាចង្អៀត

ស្នា និងទើបដៃអាវ៉ែងបន្តិចៗ គ្រាន់តែ យើង ខុបគ្នាចេញផុតពីចំណុចដែល យើង ឈរមុននេះបន្តិចមិនទាន់បាន ១០០ម៉ែត្រផង ស្រាប់តែយើងចូលទៅ ភ្នំក្រវាញដែលស្រួចស្រព យោធាខ្មែរ ក្រហមមួយរំពេចហើយចង់ថយក្រោយ និងឯកបែរឆ្វេងស្តាំក៏ព្យួរ គឺមានតែ ផ្លូវទៅមុខប៉ុណ្ណោះ។

កាលណោះនៅសងខាងផ្លូវខ្ញុំឃើញ សុទ្ធតែយោធាខ្មែរក្រហម ដែលមាន វ័យក្មេងៗមានអាយុចាប់ពី១២ឆ្នាំ ទៅ ១៣ឆ្នាំ ស្លៀកពាក់ខោខ្មៅអាវខ្មៅ បង់កក្រមាស្តាយកាំភ្លើង AK-47 និង ខ្លះទៀតដៃទាំងពីរកាន់B-40 តម្រង់ចុង កាណុងទៅមុខដាច់និច្ច។ នៅខាងមុខ ខ្ញុំ ឃើញយុវជនម្នាក់កំពុងជិះកង់គេច ចេញទៅខាងឆ្វេងដៃហើយត្រូវយោធា ខ្មែរក្រហមវ័យក្មេងលើកកាំភ្លើងបាញ់ បញ្ឆិតក្បាល អស់គ្រាប់ប្រមាណជា កន្លះបង់។ យុវជននោះបានចុះបណ្តើរ កង់ និងទិញទ្រព្យដែលជាហេតុបណ្តាល

ឱ្យយើងទាំងអស់គ្នាភិតភ័យយ៉ាងខ្លាំង ហើយភ្លាមនោះខ្ញុំបានឆក់ក្រោយ ឃើញបងកាំង មានបច្ចុប្បន្នសស្សី ចំណែកសារុនរបស់គាត់ពុំដឹងជាលើក សន្លឹក ឆ្អឹងលើកាំងពីថ្ងៃណាទេ។

លុះចេញមកដល់វិថីម៉ៅ សេ ទុង យោធាខ្មែរក្រហមទាំងនោះតម្រង់ ចុងកាំភ្លើង និងបញ្ជាខ្ញុំឱ្យបត់កង់ទៅ ខាងស្តាំដៃតម្រង់ទៅរោងកុនចេន ឡា រួចហើយឱ្យបត់មកខាងឆ្វេងដៃ តម្រង់ ទៅស្ទឹងមានជ័យវិញ។ ខ្ញុំប្រឹងជាក់ កង់ពុំសំចៃកម្លាំង ឱ្យឱ្យយើងស្ថិត នៅដាច់ឆ្ងាយពីហ្មឺនមនុស្ស ព្រមទាំង ដាច់ឆ្ងាយពីយោធាខ្មែរក្រហមដែល ស្ថិតនៅសងខាងផ្លូវ។ លុះមកដល់ខាង មុខបន្តិចស្រាប់តែខ្ញុំឃើញមានផ្លូវកៅស៊ូ មួយខ្សែបែកចេញទៅខាងស្តាំដៃដែល ខ្ញុំប្រសិទ្ធិនាមផ្លូវនោះថា វិថីទេពនិមិត្ត។ ល្បឿនកង់របស់ខ្ញុំនៅតែបោះពួយ លឿនស្រេចទៅមុខដល់ជាមួយនឹង សភាពស្ងាត់ជ្រងំព្រោះផ្ទះនៅសងខាង

កាតសិស្សរបស់ សៀវ សុផុន ពេលរៀននៅ សាលាបឋមសិក្សាបំពេញវិជ្ជា កំពង់ឃ្លាំង ឆ្នាំ១៩៦៨។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ដូច្នេះបញ្ហាអស់ហើយ។ ខ្ញុំបានជួបមនុស្សប្រុសតែម្នាក់គត់ ដែលដើរចេញពីស្ថានីយ៍ ទិសជាមួយខ្ញុំ និងបន្តិចក្រោយមក ខ្ញុំបានបង្កើនដានដោយបណ្តើរកងចុះពីដី ដូច្នេះក៏ស្ទើរមកខាងស្តាំដៃ និងកាត់តាមវាលស្រែ។ ខ្ញុំមើលពីចម្ងាយឃើញលំនៅឋានឆ្ងាយសន្ធឹមរបស់កសិករមួយចំនួនស្ថិតនៅចំកណ្តាលវាលស្រែ និងសង់ឆ្ងាយពីគ្នា។ ខ្ញុំបានស្រូតដំណើរទៅកាន់ផ្ទះមួយដែលស្ថិតនៅជិតខ្ញុំជាងគេ។ ទៅដល់ទីនោះ ខ្ញុំបានឃើញបុរសម្នាក់ស្លៀកពាក់ខ្មៅអង្គុយកាន់ខ្សែកោដិម្សីឱ្យកោសស្មៅនៅក្បែរកម្ពុចក។ នៅខាងមុខផ្ទះ ខ្ញុំឃើញរទេះមួយត្រឡឹងដែលមានអីវ៉ាន់សំពត់ និងចងខ្សែពីទ្រព្យសម្ភារៈពីលើហាក់បីដូចជាប្រុងប្រៀបចេញដំណើរទៅទីកន្លែងណាមួយ។ ក្រោយពីបានសំណេះសំណាលជាមួយបុរសនោះ និងយកត្រឡកង្កែបដែលមានពណ៌ខ្មៅ ដូចត្បូងនិលដងទឹកដឹកចូលហើយ ខ្ញុំបានបន្តដំណើរសំដៅទៅកាន់ផ្ទះបង្កើតតាមការចង្អុលបង្ហាញរបស់បុរសកសិករនោះ។ បងកាំងតែងតែទទួលសុំខ្ញុំឱ្យប៉ុន្តែខ្ញុំពុំព្រមព្រោះកាត់ធ្លាប់តែជិះម៉ូតូ និងម៉ាស៊ីនទៀត បងកាំង មានអាយុច្រើនជាងខ្ញុំ។ ទោះបីយើងមកដល់ដោយផ្សារថ្មីហើយក្តី ក៏នៅតែមានសភាពស្ងាត់ជ្រងូត ហើយផ្ទះនីមួយៗបានបិទទ្វារ។ ជួនកាល ខ្ញុំឃើញមនុស្សប្រុសម្នាក់ ឬពីរនាក់ឈរក្បែរផ្ទះ សម្លឹងមកកាន់យើង ដោយយកចិត្តទុកដាក់បំផុត។

ចូលមកដល់ផ្ទះលំនៅបង្អួចមួយស្រាប់តែខ្ញុំឃើញយោធាខ្មែរក្រហមពីរនាក់ស្តាយកាំភ្លើង ដើរតម្រង់មករកខ្ញុំទើបបណ្តាលឱ្យខ្ញុំស្ទាក់ស្ទើរភ្នែកចិត្តចង់ទៅមុខបន្តិច និងចង់បកថយក្រោយបន្តិច ប៉ុន្តែត្រូវបានបងកាំង យកដៃកាត់ទាំងពីរទីបង្កើនខ្ញុំយ៉ាងណែន ព្រមទាំងនិយាយឱ្យបត់ចង្កោ «ដុន! កុំថយ

ក្រោយ ត្រូវតែទៅមុខជាងនិច្ច កុំបារម្ភឱ្យសោះ!»។ ពិតប្រាកដដូចពាក្យកាត់ថា មែន គឺនៅពេលដើរមកកៀកយើងយោធានោះធ្វើព្រងើយ និងសម្លឹងមើលទៅកាន់ទីផ្សេងដោយពុំយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះយើងឡើយ។ លុះខ្ញុំចូលមកដល់ផ្សារថ្មីទើបឃើញយោធាពាក់អាវខ្មៅ៦ទៅ៧នាក់ កាន់កាំភ្លើងតូចធំគ្រប់ដៃ ឈររេរនៅត្រង់នេះបន្តិច នៅត្រង់នោះបន្តិច ហើយផ្ទះថ្មីនៅជុំវិញផ្សារថ្មីទាំងអស់ត្រូវបិទទ្វារស្ងាត់ល្មើស លើកលែងតែផ្ទះមួយល្មើស ខ្ញុំឃើញសាចាស់ម្នាក់ស្លៀកខោខ្លីពណ៌ខ្មៅលែងខ្លួនទេ បានឈរយកដៃម្ខាងច្រត់សសរមុខផ្ទះ ហើយភ្នែករបស់គាត់បានសម្លឹងមកកាន់ខ្ញុំកំពុងជិះកង់ពុំដាក់ភ្នែកឡើយ។ ទោះបីជាគ្មាននរណាមកយកដំណើរខ្ញុំ ក៏ខ្ញុំនៅតែប្រញាប់រកច្រកចេញទៅមុខ ឆ្លាំពិចវិញឱ្យបានឆាប់បំផុត ព្រោះយោធាខ្មែរក្រហមហាក់ដូចជាមានចរិតកាចសាហាវយោរយោណាស់។

ពេលខ្ញុំជិះចូលមកដល់ផ្ទះហូរលឿន ឱ្យបានបន្តិច ស្រាប់តែជួបរថយន្តយោធាខ្មែរក្រហមមួយត្រឡឹងបើកភ្លុកលឿនយឺតៗ ហាក់ដូចជាទើបនឹងរៀនបើកបរ។ អ្នកជិះភ្លុករថយន្តប្រហែលជាមេបញ្ជាការខ្មែរក្រហម ព្រោះនៅលើឡាននោះមានយោធាខ្មែរក្រហមជាច្រើននាក់កាន់កាំភ្លើងគ្រប់ដៃ និងស្លៀកស្លាត់ពុំមានកំណើតឡើយ។ ខ្ញុំធ្លាក់កង់ទៅមុខបន្តិច ជាមួយអារម្មណ៍តានតឹងយ៉ាងខ្លាំង។ ខ្ញុំមិនហ៊ានជិះវិញរថយន្តនោះទេ ព្រោះខ្លាចយោធាខ្មែរក្រហមបាញ់សម្លាប់។ ក្រៅពីកង់របស់ខ្ញុំ គឺពុំឃើញមានមនុស្សម្នាក់ឡើយ។ អស់ពីភ័យខ្លាច គឺខ្ញុំនឹកឃើញបែបកំប្លែងបន្តិចថា ប្រហែលគាត់ពិតកើតទឹកដីភ្នំពេញមកកាលណា គឺមានតែយើងពីរនាក់ប៉ុណ្ណោះដែលជាសិស្សសាលាបានជិះកង់ ឧបត្ថម្ភដើរលេងកម្សាន្តដោយពុំមានប្រជាជន

ណាម្នាក់ហ៊ានមកប្រកួតប្រជែងជាមួយ ឆ្លើយហើយគ្រប់ផ្ទះសុទ្ធតែបិទទ្វារហាក់បីដូចជាធ្វើបដិសណ្ឋារកិច្ចរៀបរយជាសណ្តាប់ធ្នាប់សម្រាប់យើង។ បន្តិចក្រោយមកស្រាប់តែឮសូរសន្លឹករថគ្រោះធុនអីម-១១៣ នៅពីមុខយើងទ្រហ៊ុនអីដងកង់។ ខ្ញុំពុំដឹងថារថគ្រោះយោធាខ្មែរក្រហមនៅពីមុខនោះបត់ទៅតាមផ្លូវខាងណាទេ ព្រោះខ្ញុំភិតភ័យខ្លាចខ្លាំងពេក។ ជម្រើសរបស់យើងគឺមានតែទៅមុខ និងពុំថយក្រោយឡើយ។ សំឡេងរថគ្រោះពួកកាន់តែខ្លាំងឡើងៗ ព្រោះមានចំនួនដល់ទៅ៥ត្រឡឹង បានបើកប្រដេញគ្នាឆ្លុះរុំជុំវិញអាន់ទីកម្ពុជា ឆ្លាំពិច ហើយនៅលើរថគ្រោះនីមួយៗគឺមានយោធាអាវខ្មៅជិះពេញព្រៀប និងមានកាន់កាំភ្លើង។ យោធាខ្មែរក្រហមចង់ក្រណាត់សំពត់ពណ៌ក្រហមនៅខាងចុងកណ្តាល និងលើកណ្តាល ឆ្លឹងលើច្រង់ច្រាង ព្រមទាំងស្រែកហៅកញ្ជ្រៀវសប្បាយជាមួយដ៏យជម្នះរបស់ខ្លួន។ កាលៈទេសៈនោះ ពិតជាចែងឲ្យអាក្រក់បំផុត ព្រោះកង់របស់យើងបានឈានចូលមកដល់ផ្លូវឆ្លងមូលដ្ឋានទឹកភ្លាម ស្រាប់តែត្បូងរថគ្រោះបានមកដល់ល្មម គឺហាក់ដូចជាណាត់គ្នាទុកជាមុនយ៉ាងដូច្នេះ។ យើងទាំងពីរនាក់បានឈប់កង់រួចចុះមកឈរត្រង់ភ្លើងនៅលើផ្លូវកៅស៊ូដោយពុំហ៊ានកម្រើកដៃដើរ ឆ្លើយព្រោះភ័យខ្លាចចំណែកប្រមាត់ ស្លាត ថ្លើម បេះដូង ស្ទើរតែដាច់ជ្រុះធ្លាក់មកដល់ដី។ ប្រមាត់យើងទាំងពីរនាក់ស៊ីតែរំហែកច្រៀកដាច់ចេញពីគ្នា ហើយធ្មេញទៀតសោតបានញ័ររណ្តស៊ីតែធ្លាក់រូបចេញពីមាត់ ព្រោះតែសន្លឹកច្រវាក់រថគ្រោះអង្រួនដី និងញ័រដល់ឋានៈទាំងបី។ នៅពេលរថគ្រោះមួយត្រឡឹងៗ បើកមកទន្ទឹមនឹងខ្លួនខ្ញុំផងៗ គឺត្រាលើដំបូលនាគ

(តន្ត្រីនៃលេខក្រោយ)

រូបក្របមុខ និង រូបក្របក្រោយ៖
 ព្រះរាជវាំងនក់ប្រវត្តិសាស្ត្រខេត្តស្ទឹងត្រែងនឹងត្រូវជួសជុលកែលម្អប្រែក្លាយទៅជាព្រះសារមន្ទីរ
 ដោយព្រះរាជបណ្ណាល័យហ្វូនប៊ែន នៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា។
 (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ៖ ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ

ផ្ទះលេខ១១ ផ្លូវ២៥៦ សង្កាត់ចតុមុខ ខណ្ឌដូនពេញ រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទូរសព្ទ ៖ (៨៥៥) ៧៨ ៦៩៨ ៣៣៣

DC-Cam/PIR: #11 • Street 256 • Sangkat Chaktomuk • Khan Daun Penh • Phnom Penh • Cambodia 1110

Tel: (855) 23 211 875 • dccam@online.com.kh • www.dccam.org

A magazine of the Documentation Center of Cambodia: Searching for the Truth • Issue 318, June 2026

Licensed by the Ministry of Information of the Kingdom of Cambodia, Prakas No. 375 P.M. PRA. KA, 30 October 2018.